

Νοτάριος

Τριμηνιαία Έκδοση του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείου Θεσσαλονίκης
Τεύχος 23 • ΙΟΥΛΙΟΣ • ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2008 • 6785

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Περιβάλλον
και Δίκαιο
**Εναλλακτική
Διαχείριση
Συσκευασιών και
άλλων Προϊόντων**

ΤΑΜΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ
80 χρόνια
στην υπηρεσία
των ηλιουργών
της Δικαιοσύνης

60 χρόνια διεθνούς
συμβολαιογραφικής
δραστηριότητας

**8ο Πανελλήνιο Συμβολαιογραφικό
Συνέδριο στη Λάρισα**

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ιωάννα Μπιλιση - Χρυσσαλή,
*Πρόεδρος Συμβολαιογραφικού Συλλόγου
Εφετείου Θεσσαλονίκης*
(Αριστοτέλους 22 - 54623 Θεσσαλονίκη,
τηλ. 2310 224538)
ΕΔΡΑ: Θεσσαλονίκη

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:

Συντονιστική Επιτροπή Συμβολαιογραφικών
Συλλόγων Ελλάδος.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Ιωάννα Μπιλιση - Χρυσσαλή, Σοφία Μουρατίδου - Ζαχαριάδου,
Αικατερίνη Μπάτζιου - Καρακάση, Μαριάννα Παπακυριάκου,
Μαρία Χαλκίδου

Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο και επιμελήτρια ύλης:

Σοφία Μουρατίδου, Μητροπόλεως 34, 54623 Θεσσαλονίκη,
τηλ. 2310 237204, fax 2310 274268, e-mail: sofmour@hol.gr

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Μ. Διαμαντίδη Α.Ε.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Γραφικών - Πολιτιστικών: Καίτη Καρακάση, Βέφα Τσερμενίδου

Υπεύθυνοι συλλογής ημεδαπής νομοθεσίας και νομολογίας:

Μαρία Χαλκίδου, Κατερίνα Μιχαηλίδου, Ξενοφών Κόκκινος

Επιμέλεια και διόρθωση κειμένων:

Αλέξανδρα Γιαννακοπούλου, Ελένη Ευθυμιάδου,
Αναστασία Κουκοδήμου, Βούλα Μουρτζούκου, Θεανώ Μαρέτη

Υπεύθυνοι διεθνούς τομέα:

Σοφία Μουρατίδου, Μαριάννα Παπακυριάκου

Στήλη διαδικτύου: Φωτεινή Κούτκου

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Σ.Σ.Ε.Θ.

ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΙΛΙΣΗ - ΧΡΟΥΣΑΛΛΑ
Πρόεδρος
ΣΟΦΙΑ ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ - ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ
Αντιπρόεδρος
ΠΟΥΛΥΞΕΝΗ ΠΑΡΑΤΗΡΑ - ΤΡΙΚΟΥΚΗ
Γενική Γραμματέας
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΑΤΖΙΟΥ - ΚΑΡΑΚΑΣΗ
Ταμίας
ΒΑΣΙΛΙΚΗ - ΒΑΡΒΑΡΑ ΕΛΑΙΑ - ΒΛΑΧΑΚΗ
Μέλος
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΦΑΡΔΗ
Μέλος
ΜΑΡΙΑ ΧΑΛΚΙΔΟΥ
Μέλος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΝΩΛΙΔΗΣ
Μέλος
ΕΛΕΝΗ ΚΕΤΙΚΙΔΟΥ
Μέλος

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη των Συμβολαιογραφικών
Συλλόγων της Ελλάδας και σε 300 φορείς.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Σ.Σ. Αθήνας, Ελένη Κοντογεωργίου,

Γενική Γραμματέας Συλλόγου
Ακαδημίας 81, τηλ. 210 3802979

Σ.Σ. Λάρισας, Αθανάσιος Αλημάνης,

Πρόεδρος
Ρούσβεητ 20, τηλ. 2410 535235

Σ.Σ. Θράκης, Ανδρονίκη Μουτσόκαπα,

Πρόεδρος
Παύλου Μελά 20, Καβάλα,
τηλ. 2510 227317

Σ.Σ. Κρήτης, Στυλιανή Καθλογεράκη - Αρχοντάκη,

Πρόεδρος
Δαιδάλου 37, Ηράκλειο,
τηλ. 2810 346489

Σ.Σ. Ιωαννίνων, Ευθύμιος Παπαγεωργίου,

Πρόεδρος
Χαρ. Τρικούπη 5,
τηλ. 26510 26192

Σ.Σ. Κέρκυρας, Σπυρίδων Σπίγγος,

Πρόεδρος
Άγιοι Δούλοι Κέρκυρας,
τηλ. 26630 94105

Σ.Σ. Πατρών, Αργυρώ Κακούρα,

Μέλος Δ.Σ.
Κανακάκη 101, Πάτρα,
τηλ. 2610 321509

Σ.Σ. Ναυπλίου, Σταύρος Μποζιονέλος,

Πρόεδρος
Πλατεία Αγίου Πέτρου, Άργος,
τηλ. 27510 67386

Έργο εξωφύλλου: Χωρίς τίτλο, ακρυλικό σε καμβά,
της Ειρήνης Μπογδάνου - Μαϊήλη.
Ανατύπωση από το έντυπο της έκθεσης "Bin Parade" σχετικά
με την ανακάλυψη. Η έκθεση πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία
της εταιρίας Nestlé Ελλάς και της Α.Σ.Κ.Τ.

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Αριστοτέλους 22 - 54623 Θεσσαλονίκη,
τηλ. 2310 221127, 2310 270968
fax 2310 263139
http://www.notarius.gr
e-mail: notarius@otenet.gr

*Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν μόνο τις απόψεις του
συντάκτη τους. Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού
μπορεί να δημοσιεύει τα άρθρα ή τις επιστολές κατά την κρίση της,
χωρίς όμως να αλλοιάζει το νόημά τους. Μετά την αποστολή του
στο περιοδικό, κανένα άρθρο δεν επιστρέφεται. Δεν επιτρέπεται
η αναδημοσίευση, ολική ή μερική άρθρων του περιοδικού,
χωρίς προηγούμενη άδεια του εκδότη.*

*“L’acte authentique et l’institution notariale
constituent des rouages essentiels pour garantir
la liberté, la sécurité et la Justice dans un Etat moderne.”*

(U.I.N.)

*“Το τεκμήριο γνησιότητας του συμβολαιογραφικού
εγγράφου και ο συμβολαιογραφικός θεσμός συνιστούν
τους βασικούς άξονες για την εγγύηση της ελευθερίας,
της ασφάλειας και της δικαιοσύνης σε ένα σύγχρονο
κράτος.”*

Παγκόσμια Ένωση Συμβολαιογραφίας

03 Editorial

04 Η διαδικασία της κτηματογράφησης και η εν δυνάμει διεκδίκηση των αυθαιρέτως κατεχόμενων δημοσίων και δημοτικών μικροεκτάσεων

06 Συνέντευξη με τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, κ.ο Μανώλη Λαμτζίδα

08 Συνέντευξη με τον επ. καθηγητή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Νομικό Σύμβουλο της Κτηματολόγιο Α.Ε. κ.ο Λάμπρο Κιτσαρά

10 Ερωτήματα προς τη γνωμοδοτική επιτροπή Κτηματολογίου

15 Κληρονομική διαδοχή στην Τρίτη Τάξη

18 Παρέμβαση των συμβολαιογράφων στις συστάσεις Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης

22 Ο ρόλος του συμβολαιογράφου στη σύσταση εταιριών

24 Η πιστοποίηση της γνησιότητας των αλληλοδαπών συμβολαιογραφικών εγγράφων

27 Περιβάλλον και Δίκαιο

29 Σχολιασμός της οδηγίας 2001/77/ΕΚ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

32 Πνευματική ιδιοκτησία και Αστικό Δίκαιο

36 Ταμείο Νομικών - 80 χρόνια στην υπηρεσία των λειτουργών της Δικαιοσύνης

42 Τα 60 χρόνια διεθνούς συμβολαιογραφικής δραστηριότητας

46 Βιβλιοπαρουσίαση

47 Ανακοινώσεις

Μπροστά στον ογκόλιθο ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ χάνονται όλα τα άλλα θέματα της επικαιρότητας. Και είναι πολλά και μερικά πολύ αξιόλογα. Όπως το Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Αστικολόγων για το Δίκαιο της Πνευματικής Ιδιοκτησίας που έγινε με πολύ μεγάλη επιτυχία στις 10-11 Οκτωβρίου στη Θεσσαλονίκη, ή το επικείμενο δικό μας Πανελλήνιο Συνέδριο στη Λάρισα.

Όταν ασθμαίνεις μέχρι το βράδυ μπροστά στις επιτακτικές ανάγκες που δημιουργήσε η κτηματογράφηση, εξαντλείται η διάθεση για ενασχόληση με άλλα, και ομολογουμένως πιο ενδιαφέροντα πράγματα.

Από την έναρξη λοιπόν της νέας δικαστικής περιόδου οι συμβολαιογράφοι διατρέχουν τα αρχεία τους, εκδίδουν αντίγραφα, διορθώνουν και διαμορφώνουν παλιά συμβόλαια για να κτηματογραφηθούν, προβαίνουν σε ατελείωτες ξεχασμένες συστάσεις οριζοντίων ιδιοκτησιών και αποδοχές κληρονομιών.

Επικουρικός προβαίνουν και σε συμπληρώσεις αιτήσεων και εντύπων αλλά ο χρόνος δεν φτάνει γι' αυτά. Το βάρος της συμπλήρωσης των εντύπων έπεσε στους δικηγόρους, οι οποίοι συνωστίζονται επίσης σε Υποθηκοφυλακεία, Κτηματολογικά Γραφεία, Εφορίες. Καθημερινά όμως σκοντάφτουμε όλοι μαζί μπροστά σε κάποιο νομικό πρόβλημα. Πως θα περιγραφεί αυτό και εκείνο το δικαίωμα. Θα εγγραφεί, θα παραληφθεί η πρόταση δωρεάς αιτία θανάτου, η αποκλειστική χρήση, η οίκηση, η χρησιμότητα, το καταπίστευμα, το αυ-

θαίρετο κτίσμα και άλλα των ουκ έστιν αριθμός. Επιλύονται τα νομικά ζητήματα με την παραλαβή των δηλώσεων, ή εξακολουθούν οι νομικές εκκρεμότητες οι οποίες θα απασχολήσουν μια επόμενη φάση της κτηματογράφησης; Οι πληροφορίες που μας έρχονται κατατείνουν να επιβεβαιώνουν το δεύτερο. Δικαιώματα, δικαιώματα, όσο γίνεται πιο πολλά δικαιώματα να εγγραφούν, να καταχωρηθούν, και μετά βλέρουμε;

Όλοι οι συντελεστές αυτής της τόσο αξιόλογης εθνικής προσπάθειας, που όπως όλες οι αντίστοιχες γίνεται με απίστευτη σπουδή και πίεση, βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή στο μέσο μιας δίνης. Η ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε., διασχίζει όλη τη χώρα για να βοηθήσει στο έργο της κτηματογράφησης και τα στελέχη της, δικαιολογημένα, μετέθεσαν τη συνέντευξη που μας υποσχέθηκαν για το επόμενο τεύχος.

Όλο το σκηνικό της ιστορίας του Κτηματολογίου, όπως και άλλα σημαντικά γεγονότα στη χώρα, **π.χ. η αυλαία που έπεσε μετά από ογδόντα (80) χρόνια, στο Ταμείο Νομικών**, θυμίζει την εισαγωγή απ' το βιβλίο του Νίκου Θέμελη, «**ΑΝΑΤΡΟΠΗ**».

Σε διάφορα σημεία της χώρας συγχρόνως γίνεται μια μεγάλη αναστάτωση, ένα ξέσπασμα, μια ανατροπή.

Ελπίζουμε ότι η τελική της φάση θα στεφθεί με επιτυχία για όλους.

Σοφία Μουρατίδου

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ο Νοτάριος στο παρόν και στο επόμενο τεύχος, θα αφιερώνει σημαντικό χώρο σε θέματα του Εθνικού Κτηματολογίου, με άρθρα, κριτική, και συνεντεύξεις

Η διαδικασία της κτηματογράφησης και η εν δυνάμει διεκδίκηση των αυθαιρέτως κατεχόμενων δημοσίων και δημοτικών μικροεκτάσεων

Ιωάννης Κωτούλλας
Επίτιμος πρόεδρος Σ.Σ.Ε.Θ

Εξ ορισμού, η κτηματογράφηση για τη δημιουργία Εθνικού Κτηματολογίου, είναι πλήρης, οφείλει δηλαδή να καταγράφει πλήρως την διαμορφωμένη γεωμετρική και ιδιοκτησιακή κατάσταση των γεωτεμαχίων, επομένως δηλώνονται, όλα τα εμπράγματα δικαιώματα, σ' όλα τα ακίνητα, απ' όλα τα πρόσωπα της υπό κτηματογράφηση περιοχής, δημόσια και ιδιωτικά, μεταξύ των οποίων και τα αυθαιρέτως κατεχόμενα.

Για τα τελευταία αυτά, ο δηλώνων, επικαλείται, ως τίτλο κτήσεως, τον αυτόνομο τρόπο κτήσεως κυριότητας, την έκτακτο χρησικτησία, την επί 20ετία δηλαδή συνεχή και αδιάλειπτο, άνευ οχλήσεως, άσκηση διακατοχικών πράξεων νομής και κατοχής, εάν βέβαια το ακίνητο είναι δεκτικό χρησικτησίας, προσαρτά δε στο οικείο πεδίο της δήλωσης (96) τα όσα συντρέχουν στοιχεία, που αποδεικνύουν την άσκηση αυτή, από την έναρξή της μέχρι του χρόνου της υποβολής της δήλωσης.

Σε ότι αφορά τα αυθαίρετα κτίσματα, χωρίς άδεια πολεοδομίας ή κατ' υπέρβαση αυτής, πάνω σε ιδιόκτητα ή σε αυθαιρέτως κατεχόμενα, φρονώ ότι πρέπει να δηλώνονται για την αναγνώριση και ενότητα των ακινήτων, ασχέτως αν δε μπορεί να αποκλειστεί, η επιβολή προστίμου από την πολεοδομία.

Η διαιώνιση του προβλήματος των αυθαιρέτων, οφειλόμενη σε πολλούς

παράγοντες ακόμα και ιστορικούς λόγους, αποτελεί χαίνουσα πληγή, κρατά ομήρους τους πολίτες, δεν μπορεί πλέον να αναστραφεί, δεν πάει πίσω, δεν οδηγεί στην προστασία της δημόσιας περιουσίας αντιθέτως στην περαιτέρω φαλκιδευσή της, το δημόσιο δεν είναι άμοιρο συνευθύνης και επιβάλλεται να απλουστευθεί και επιταχυνθεί η διαδικασία επίλυσής του όπως τώρα με την διαδικασία της κτηματογράφησης. Μετά ταύτα να θεοπιστεί μηχανισμός άμεσης επέμβασης, έκδοση πρωτοκόλλου αποβολής και αυστηρά τιμωρία των παραβατών.

Στην μεγαλύτερη κατηγορία των ακινήτων αυτών (περί της 70.000) περιλαμβάνονται τα ακίνητα του δημοσίου (ιδιωτική περιουσία αυτού) που διαχειρίζεται το υπουργείο οικονομίας και οικονομικών, σύμφωνα με τον Ν.1539/1938, ως και τα ανταλλαξιμα μουςουλμανικά κτήματα, κατά το άρθρο 6 του από 29/9-4/10-1939B Δ/τος και Ν.357/1976.

Άλλες διατάξεις, διέπουν τα δημοτικά ακίνητα, άλλες τα εποικιστικά υπουργείου αγροτικής ανάπτυξης και άλλες τα δόση και τις δασικές εκτάσεις.

Το γραφείο κτηματογράφησης λοιπόν, εάν υποβληθούν δύο δηλώσεις για το ίδιο ακίνητο (από κατέχοντα αυθαίρετα και δημόσιο), οφείλει σε πρώτη φάση να εφαρμόσει την κειμένη νομοθεσία και να προκρίνει το επικρατέστερο δικαί-

ωμα, σημειώνοντας την παρατήρηση «διεκδικείται», σε δεύτερη δε η επιτροπή ενστάσεων κατά των στοιχείων της ανάρτησης (άρθ. 7 Ν.3481/2006) θα εφαρμόσει το άρθρ. 4 Ν.3127/2004, που ψηφίστηκε ακριβώς για να προχωρήσει το κτηματολόγιο.

Και κατά το οποίο, αν πρόκειται για ακίνητο εντός σχεδίου, ή προϋφισταμένου του 1923 οικισμού ή οικισμού κάτω των 2.000 κατοίκων, **ο νομέας του αυθαίρετου, θεωρείται κύριος αυτού, α) αν νέμεται αυτό, για δέκα (10) χρόνια με νόμιμο τίτλο και επαχθή αιτία ή β) αν για τριάντα (30) χρόνια, χωρίς τίτλο, εκτός αν βρίσκεται σε κακή πίστη και υπό τις λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου αυτού.**

Καλή πίστη επί χρησικτησίας είναι η κατά την κτήση της νομής πεποίθηση του νομέως, ότι απέκτησε την κυριότητα. Εάν ο νομέας κατά την κτήση της νομής: α) γνωρίζει ή β) εκ βαρείας αμελείας αγνοεί την ύπαρξη κυριότητας άλλου προσώπου **καλή πίστη δεν υπάρχει και χρησικτησία δεν χωρεί.**¹ Να σημειωθεί ότι το βάρος της απόδειξης της κακής πίστης έχει το Ελληνικό δημόσιο.

Αξίζει να τονισθεί εδώ, ότι κατά την ψήφιση του άρθρου αυτού στην βουλή, η τότε υπουργός ΥΠΕΧΩΔΕ κ. Βάσω Παπανδρέου (πρακτικά σελ. 70) είχε δηλώσει: **«πράγματι με την διάταξη του άρθρου αυτού, αμφισβητείται το**

1. Απόστολος Γεωργιάδης, Εμπράγματο δίκαιο, Τεύχ. 2, σελ. 142.

απαράγραφο των δικαιωμάτων του δημοσίου. Έχει αμφισβητηθεί και σε άλλες περιπτώσεις. Εάν όμως δεν προχωρήσουμε την ρύθμιση αυτή δεν μπορούμε να κάνουμε κτηματολόγιο. Πρόεδρος Κων/νος Μητσotάκης (σελ. 107-110): «κατά τη συζήτηση του συντάγματος πετύχαμε και διευκρινίσθη πως το τεκμήριο ιδιοκτησίας του δημοσίου, δεν προστατεύεται συνταγματικά».²

Συνεπώς, τα αυθαίρετως κατεχόμενα ακίνητα του δημοσίου και τα ανταλλάξιμα, είναι δεκτικά χρησικτησίας.

Τούτων δοθέντων, εάν κατά την εξέλιξη των δηλώσεων, από το γραφείο κτηματογράφησης, αποδεικνύεται ότι οι δηλούντες νομείς, ενεμήθησαν με τα προσόντα της χρησικτησίας, είτε της περιπτώσεως (α) είτε της περιπτώσεως (β) άρθρ. 4 Ν.3127/2003, εγγράφονται στα στοιχεία της ανάρτησης, ως μόνοι ιδιοκτήτες, αφού σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 348/2004 γνωμοδότηση της ολομέλειας του νομικού συμβουλίου του κράτους, η οποία έγινε αποδεκτή από το Υπουργείο οικονομίας και οικονομικών την 2-9-2004, η αρμόδια κτηματική υπηρεσία στις περιπτώσεις αυτές, οφείλει να απέχει της κτηματογραφικής διαδικασίας και να αναγνωρίζει την κυριότητα των νομείων, κατ' εφαρμογήν άρθρ. 8 παρ. 2 Α.Ν.1539/1938.

Εν όψει τούτων, η υποβολή της δήλωσης των αυθαίρετως κατεχομένων

του δημοσίου από νομείς ιδιώτας, εμπεριέχει εν δυνάμει διεκδίκηση προς επίλυση του εν λόγω πελώριου προβλήματος.

ΤΑ ΑΥΘΑΙΡΕΤΩΣ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ

Είναι γνωστό, ότι με το Ν.Δ. 31/1969 επεκτάθηκε και στα δημοτικά ακίνητα το απαράγραφο των δικαιωμάτων του δημοσίου, που ίσχυε στα δημόσια με τον Α.Ν.1539/1938. Ένα (1) δημοτικό ακίνητο λοιπόν, προ του 1969 χρησιδεσπόζετο ελεύθερα, όπως και τα ιδιωτικά, ο αυθαίρετος κάτοχος αποκτούσε τη νομή και κυριότητα με έκτακτη χρησικτησία, εάν είχε συμπληρωθεί 20ετία στο πρόσωπο αυτού ή των δικαιοπαρόχων του. Μετά το 1969, πάλι αποκτάται η νομή από τον αυθαίρετο κάτοχο και κατ' επέκταση η κυριότητα με χρησικτησία, βάση των αναφερθεισών διατάξεων του άρθρ. 4 Ν.3127/2003, εφόσον συμπληρώνεται 20ετία ή 30ετία κατά περίπτωση ως ανωτέρω, η οποία διάταξη, δια την ταυτότητα του λόγου, δια λόγους ισοπολιτείας και επειδή δεν γίνεται διάκριση στον νόμο, **εφαρμόζεται και στα δημοτικά ακίνητα.**

Δυστυχώς το δίκαιο των ομήρων πολλών δημοτών, χάνετο στην μακροχρόνια και πολυδάπανη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων αλλά **και στη**

δίνη της διαμάχης, μεταξύ των αντιθεμένων στα δημοτικά συμβούλια, με τους δημάρχους να αποφεύγουν να λύσουν τις εκκρεμότητες αυτές από φόβο μήπως κατηγορηθούν ότι χαρίζονται. Με τη διαδικασία της κτηματογράφησης ευκολύνονται τα πράγματα και βάσει της κειμένης νομοθεσίας μπορούν ή να μην δηλώσουν τα αυθαίρετα αυτά, εφόσον το δίκαιο είναι εξοφθαλμο για τους δημότες ή να αναγνωρίσουν την κυριότητα των αυθαίρετως κατεχόντων.

Στο παρελθόν ίσχυσε επί μία 2ετία, το άρθρ. 28 του Ν.1080/1980, το οποίο προέβλεπε εκποίηση άνευ δημοπρασίας των κατεχομένων από 15ετίας τουλάχιστον δημοτικών εκτάσεων ή αν κατελήφθησαν μέχρι του έτους 1970 να εκποιούνται με την διαδικασία του Ν.127/1975. Η προθεσμία αυτή έληξε και παρατάθηκε επί μία εισέτι 2ετία, με το άρθρ. 33 Ν.3202/2003 μετά την λήξη της οποίας έκτοτε δεν παρατάθηκε.

Απομένει να επιλυθούν οι εκκρεμότητες αυτές είτε με την διαδικασία της κτηματογράφησης, όπως εκτέθηκε, είτε με νέα παράταση του Ν.3202/2003 για την άνευ δημοπρασίας εκποίηση των ακινήτων αυτών.

2. Αναστάσιος Τάχος, Κτήσης κυριότητας επί δημοσίων κτημάτων, εκδ. Σάκκουλα, 2006, σελ. 48.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Συνέντευξη με τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, κο Μανώλη Λαμτζίδα

Κύριε Πρόεδρε,

Βρισκόμαστε στο μέσον της μεγάλης κτηματογράφησης για εκατόν επτά (107) Δήμους της χώρας. Οι δικηγόροι αναμίχθηκαν έντονα στην προσπάθεια αυτή. Κατά πληροφορίες σας ποια είναι τα βασικά προβλήματα και θέματα με τα οποία ήρθαν αντιμέτωποι; Τι εισέπραξαν από τους πολίτες; Κατανοούν την προσπάθεια ή υπάρχει δυσφορία;

Το εγγενές πρόβλημα του Κτηματολογίου είναι ότι η ευθύνη για την ολοκλήρωση του έργου έχει ανατεθεί εξ ολοκλήρου στο Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης δεν έχει λόγο, ενώ το έργο από τη φύση του έχει προεχόντως νομικό χαρακτήρα.

Από αυτή την θεμελιώδη αντίφαση πηγάζουν τα περισσότερα προβλήματα του Κτηματολογίου.

Στη φάση αυτή ο νομικός κόσμος με την παρότρυνση του ΥΠΕΧΩΔΕ και της «Κτηματολόγιο» «να μην απευθύνεστε σε ειδικούς» - δηλαδή ποιοι άλλοι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν «ειδικοί» εκτός από τους επαγγελματίες νομικούς; - αισθάνεται «θεσμικά» παραγκωνισμένος. Οι πολίτες από την πλευρά τους αντιμετώπισαν τη διαδικασία υποβολής δηλώσεων εγγραπτών δικαιωμάτων ως μία πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση (βλ. επιβολή κτηματοσήμου 35 ευρώ ανά δικαίωμα!) και ως αιτία καταταλαιπώρησής τους, η οποία βέβαια οφείλονταν σε δύο γεγονότα:

Οι δημόσιες υπηρεσίες (βλ. Υποθηκοφυλακεία, Γραμματείες δικαστηρίων κλπ.) ήταν ανέτοιμες να ανταποκριθούν στην ασφυκτική ζήτηση των αντίστοι-

χων υπηρεσιών, ενώ υπήρχαν - και υπάρχουν - αρρυθμιστες καταστάσεις, που δεν είχαν προβλεφθεί (παλαιά προσύμφωνα που είναι αδύνατο να εκτελεστούν κλπ.) και που δημιουργούν "absurda" (παράδοξα). Το Κτηματολόγιο, όπως έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα, δεν άφησε «καλή γεύση» στους πολίτες. Αναφέρομαι ιδιαίτερα σε ορισμένα Κτηματολογικά Γραφεία, των οποίων τις «δυσλειτουργίες» (για να μη χρησιμοποιήσω άλλες εκφράσεις) ούτε το ΥΠΕΧΩΔΕ, ούτε η «Κτηματολόγιο», ούτε ο ΟΚΧΕ απόδειξαν ότι είναι σε θέση να θεραπεύσουν. Σημαίνει γι' αυτούς περισσότερη γραφειοκρατία, περισσότερα δικαστήρια (για τη διόρθωση λαθών κλπ.), μεγαλύτερη καθυστέρηση στις συναλλαγές. Είναι εύλογο να δυσπιστούν και για τα αποτελέσματά της παρούσας φάσης. Ενώ η γενικευμένη σωστή κτηματογράφηση της χώρας θα ισοδυναμούσε με μία «επανάσταση», αυτό που συντελείται σήμερα απέχει πολύ από το στόχο.

Το σημερινό εγχείρημα «κουβαλάει» τις αδυναμίες του παρελθόντος.

Μία άλλη σημαντική παράμετρος είναι ότι προωθείται η Κτηματογράφηση χωρίς να έχει προηγηθεί η κατάρτιση δασικών χαρτών!

Πως είναι δυνατό το Δασολόγιο να ακολουθεί το Κτηματολόγιο, ενώ έπρεπε να προηγείται;

Ποια είναι τα νομικά ζητήματα που αναφύονται κατά το στάδιο αυτό; Κατά τη γνώμη σας μέχρι τις πρώτες εγγραφές υπάρχει πλήρης διασφάλιση των συναλλαγών; (π.χ. καταγραφή βαρών, κ.λπ.)

Το στάδιο αυτό είναι η υποβολή δηλώσεων εγγραπτών δικαιωμάτων.

Η δυσκολία έγκειται στο να διευκρινιστεί του τι είναι ακριβώς «εγγραπτά δικαιώματα»- εκτός από τα κλασσικά κυριότητα, επικαρπία κλπ. - και σ' αυτό καλούνται να συμβάλλουν - και συμβάλλουν- καθοριστικά οι επαγγελματίες νομικοί. Για τη διασφάλιση των συναλλαγών απαιτείται να έχουν αυξημένη εγρήγορση οι «υπερών» έχουν επιβληθεί τα βάρη, ιδιαίτερα οι Τράπεζες ώστε να μεταφέρεται πλήρης η εικόνα ενός ακινήτου στα γραφεία Κτηματογράφησης. Στην παρούσα φάση το πάν είναι η εγρήγορση των πολιτών και η συνεχής συνεργασία με το δικηγόρο και το συμβολαιογράφο.

Με το ισχύον σύστημα αντιμετωπίστηκαν τα λάθη του παρελθόντος ή θα βρεθούμε πάλι μπροστά τα ίδια αδιέξοδα; Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι έχουν λάβει κάποια θέση και τι πληροφορίες έχετε γενικά; Οι δικηγόροι, κυρίως οι νέοι, είναι ικανοποιημένοι από την ύλη που τους προσέφεραν οι κτηματογραφήσεις;

Όπως ανέφερα και προηγούμενα το ισχύον σύστημα «κουβαλάει» όλες τις αδυναμίες του παρελθόντος.

Η υποχρεωτική παρουσία δικηγόρων στην παραλαβή και επεξεργασία των δηλώσεων δεν μπορεί να αποτρέψει τον κίνδυνο σοβαρών λαθών, καθυστερήσεων και κινδύνους καταστράτηγησης εμπράγματων δικαιωμάτων - ιδιαίτερα «κεκρυμμένων» και ιδιόμορφων - των πολιτών. Το κρίσιμο είναι ο ΤΡΟΠΟΣ με τον οποίο γίνεται η «εισαγωγή» της πληροφορίας, δηλαδή ΠΟΙΟΣ συμπλη-

ρώνει τη δήλωση. Αν το εγγραπτό δικαίωμα είναι απλό, τότε η συμπλήρωση της δήλωσης είναι απλή.

Σε κάθε άλλη περίπτωση όμως, οι μόνοι κατάλληλοι είναι οι επαγγελματίες νομικοί, οι μόνοι ικανοί να διαβάζουν τους υφιστάμενους τίτλους, να τους ερμηνεύουν και να εντοπίζουν τα εγγραπτά δικαιώματα.

Στα χέρια οποιουδήποτε άλλου επαγγελματία μία «σύνθετη» δήλωση μπορεί να οδηγήσει τον πολίτη σε περιπέτεια!

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης με συνέπεια προώθησε τη θέση του ότι οι μόνοι αρμόδιοι και κατάλληλοι για τη συμπλήρωση των «σύνθετων» δηλώσεων είναι οι δικηγόροι και γενικότερα οι επαγγελματίες νομικοί. Αυτό το υπόβαθρο είχαν οι προσφυγές μας στην διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων εναντίον μεμονωμένων επαγγελματιών άλλων κλάδων. Το αρνητικό αποτέλεσμα δεν μας πτοεί. Η κρίση του δικαστή ανταποκρινόταν στην σκοπιμότητα της συγκυρίας και παρέβλησε τη νομιμότητα. Για πρώτη φορά η φωνή των δικηγόρων, όταν εκπρόσωποι άλλων κλάδων, κυριαρχούσαν στους τηλεοπτικούς διαύλους, ιδιαίτερα στις πρωινές εκπομπές, ακούστηκε καθαρά και σε πανελλαδική κλίμακα. Όλοι αυτοί που διαφημίζονταν επώνυμα ότι αναλαμβάνουν τη συμπλήρωση δηλώσεων «γρήγορα και οικονομικά» - σαν να είμαστε σε ταχυφαγείο («φασφούντ») - και ότι έβλυναν «ιδιοκτησιακά προβλήματα», μετά την έκβαση των ασφαλιστικών μέτρων, αφαίρεσαν το όνομά τους από τις καταχωρήσεις, αφαίρεσαν την «επίλυση των ιδιοκτησιακών προβλημάτων» ως αντικείμενο επαγγελματικής δραστηριό-

τητας και πρόσθεσαν ως «ατού» τη συνεργασία με «ομάδα εξειδικευμένων νομικών»! Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι και ορισμένοι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι ενός κλάδου ζητούσαν με έγγραφό τους από το ΥΠΕΧΩΔΕ - προσοχή ούτε καν από τον Υπουργό Δικαιοσύνης! - την «απλοποίηση» των συμβολαίων (!!!) προκειμένου να τα «διαβάζουν» ευκολότερα. Απέναντι στην προσπάθεια σκόπιμης καλλιέργειας σύγχυσης για τα όρια άσκησης επαγγελματικών δραστηριοτήτων, ο ΔΣΘ όρθωσε το ανάστημά του προσπαίζοντας το επαγγελματικό ΠΑΡΟΝ και ΜΕΛΛΟΝ των μελών του και ιδιαίτερα των νέων.

Αυτή η προσπάθεια είχε ως αισθητό αποτέλεσμα την ανακοπή της ροής «πελατών» σε άλλους επαγγελματίες, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν ευφάνταστες μεθόδους για την προσέλευσή τους - και την κατεύθυνσή τους στους δικηγόρους.

Με τη συστηματική «προπαγάνδα» επαγγελματιών άλλων κλάδων, που είχαν εξαπολύσει και μέσω τηλεόρασης και με παραδοσιακούς τρόπους, λίγοι πολίτες θα στρέφονταν στους δικηγόρους για τη συμπλήρωση δηλώσεων εγγραπτών δικαιωμάτων.

Η αντεπίθεση του ΔΣΘ σε όλα τα επίπεδα είχε αποτελέσματα και επέφερε καρπούς, ώστε οι δικηγόροι - και ιδιαίτερα οι νέοι - να επωφεληθούν από την αναστροφή της αρχικής τάσης!

Στο σημείο αυτό διευκρινίζω ότι το δικηγορικό σώμα δεν είχε ενιαία άποψη και θέση ως αποτέλεσμα της χαλαρής συνομοσπονδιακής συνδικαλιστικής δομής του. Θα ήταν τελείως διαφορετικό το τοπίο αν η Ολομέλεια των Προέδρων

διατύπωνε από την αρχή τη θέση ότι η συμπλήρωση των δηλώσεων εγγραπτών δικαιωμάτων είναι αποκλειστικά έργο των επαγγελματιών νομικών και ιδιαίτερα των δικηγόρων. Διαφορετική θα ήταν η πορεία των πραγμάτων αν η Ολομέλεια των Προέδρων έριχνε το θεσμικό της βάρος σε αυτήν την κατεύθυνση.

Θα δοθεί παράταση, διότι ο χρόνος, όπως γνωρίζετε, δεν επαρκεί

Ήταν απόλυτα προβλέψιμο από την αρχή ότι με αυτές τις υποδομές δεν ήταν εφικτό εκατομμύρια εγγραπτά δικαιώματα να δηλωθούν μέσα σε ασφυκτικά χρονικά περιθώρια και μάλιστα κατά την περίοδο της «θερινής ραστώνης». Αυτή τη στιγμή, γνωρίζουμε ότι δόθηκε άτυπα άλλη μία ιδιόμορφη μεταβατικού χαρακτήρα παράταση (κατάθεση σημειώματος και ορισμός «δήλης» ημέρας κατάθεσης της δήλωσης), η οποία όμως διπλασιάζει το χρόνο απασχόλησης δικηγόρων και πελατών.

Είναι επιτακτικό να δοθεί παράταση μέχρι και τις 31.12.2008, όπως ζήτησαν οι Δικηγορικοί και Συμβολαιογραφικοί Σύλλογοι της χώρας.

Η συνέντευξη δόθηκε στη συντακτική επιτροπή του περιοδικού

Συνέντευξη με τον επ.καθηγητή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Νομικό Σύμβουλο της Κτηματολόγιο Α.Ε. κo Λάμπρο Κιτσαρά

Η συνέντευξη που ακολουθεί δόθηκε στο περιοδικό κατά τη διάρκεια του 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου των Συμβολαιογράφων στη Λάρισα, λίγο πριν ανακοινωθεί η παράταση μέχρι την 21η Νοεμβρίου 2008.

Κύριε Κιτσαρά, χαιρόμαστε ιδιαίτερα που τιμήσατε με την παρουσία σας το συνέδριο μας. Με αυτή την ευκαιρία θέλαμε να σας θέσουμε μερικές ερωτήσεις για το « Νοτάριο ». Ακούσατε τις τοποθετήσεις των συμβολαιογράφων – συνέδρων και αντιλαμβάνεστε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον και την αγωνία του κλάδου μας για το Κτηματολόγιο.

Από τις πληροφορίες που έχει η Κτηματολόγιο Α.Ε. σε ποιο σημείο βρισκόμαστε από πλευράς ποσοστού κτηματογράφησης;

Οι πληροφορίες μας, οι οποίες είναι εξακριβωμένες ανεβάζουν το ποσοστό των κτηματογραφημένων ήδη δικαιωμάτων σε εβδομήντα τοις εκατό (70%). Από το υπόλοιπο τριάντα τοις εκατό (30 %), πρέπει να σας πω, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, περισσότερο από το μισό, αφορά τις Τράπεζες, τους μεγάλους Οργανισμούς, τους Δήμους. Συνεπώς το ποσοστό που αφορά τους πολίτες

ανέρχεται σε 10 έως 15%.

Τα δικαιώματα των Τραπεζών και Οργανισμών δηλώνονται μαζικά, με ειδική ηλεκτρονική εφαρμογή σε συνεργασία μαζί μας και ισχύει βέβαια και γι' αυτούς η ίδια προθεσμία. Οι Τράπεζες παλεύουν με το χρόνο και γι' αυτό ανέθεσαν και σε εξωτερικούς συνεργάτες για να προλάβουν όλην αυτόν τον όγκο δικαιωμάτων, κυρίως εμπράγματων βαρών, που έχουν.

Γιατί όλη αυτή η πίεση χρόνου; Δεν θα ήπρεπε για τόσο ευρεία κτηματογράφηση να δοθεί ένας πιο ελαστικός χρόνος;

Οι κτηματογραφήσεις αυτές συγχρηματοδοτούνται από το Γ' Κοινωνικό Πλάνο Στήριξης, το οποίο λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2008. Αντιλαμβάνεστε ότι σεβόμαστε τις προθεσμίες που μας θέτει.

Η όλη εθνική αυτή προσπάθεια, πιστεύετε, έλαβε υπ' όψη της για τις νέες κτηματογραφήσεις τα λάθη του παρελθόντος, ώστε να αποφευχθούν, κατά το δυνατόν, στην παρούσα φάση;

Απολύτως. Πιστεύουμε ότι ο τρόπος που οργανώθηκε η παρούσα κτηματογράφηση, το προσωπικό που συμμετέχει, ο έλεγχος και η επιμέλεια των σελιχών θα βοηθήσει πολύ, ώστε να καταγραφούν τα δικαιώματα με τον ορθότερο δυνατό τρόπο. Δεν είναι εύκολο έργο αλλά καταβλήθηκε τεράστια προσπάθεια για την επιτυχία του.

Ποια ήταν τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίσατε στην εταιρία;

Τα προβλήματα είναι πολλά, καθημερινά προβλήματα και διάσπαρτα.

Οι κτηματογραφήσεις ανέδειξαν, σε μεγάλο μέρος, την παθογένεια του συστήματος των συναλλαγών. Οι συμβολαιογράφοι συμπαρίστανται στην προσπάθεια αυτή, δεν αποτελούν αυτοί μέρος του προβλήματος. Αλλά υπάρχει αδυναμία σε υπηρεσίες, όγκος ατελείωτων πιστοποιητικών, αλλά και ημιτελών συμβάσεων όπως πολλά προσύμφωνα, ανομοιομορφία των κανόνων ανά την επικράτεια.

Πάντως οι κτηματογραφήσεις ανέδειξαν και κάτι άλλο, πολύ σημαντικό. ότι το Κτηματολόγιο, έγινε μέρος της ζωής των νομικών, ξέρουν πλέον να το χειριστούν. Επίσης υπάρχει μεταστροφή στους πολίτες. Αντιλαμβάνονται την σημασία του και την αναγκαιότητά του.

Ερωτήματα προς τη γνωμοδοτική επιτροπή Κτηματολογίου

(Κατατέθηκαν στο Συμβολαιογραφικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης)

Χρυσούλα Μαλαχάρα – Τριανταφυλλίδου
Συμβολαιογράφος Θεσσαλονίκης

Με αφορμή την άρνηση Προϊσταμένου Κτηματολογικού Γραφείου (Π.Κ.Γ.) να καταχωρήσει στα κτηματολογικά φύλλα δικαιώματα αποκλειστικών χρήσεων σταθμεύσεως αυτοκινήτων ή γεωικά αποκλειστικών χρήσεων στην πυλωτή και στον ακάθλιπτο χώρο του οικοπέδου οικοδομής (ρυθμιζόμενης από τις διατάξεις του Ν.3741/29 και των άρθρων 1002 και 1117 του Α.Κ. και του Ν.Δ.1024/71), με την αιτιολογία ότι δεν συστήθηκαν νόμιμα, διότι δεν υπέγραψαν στο συμβόλαιο μεταβιβάσεως όλοι οι συνιδιοκτήτες του ακινήτου και δεν ζητήθηκε χωριστή γι' αυτό μεταγραφή και εν πάσει περιπτώσει διότι δεν συντάχθηκε για την οικοδομή Κανονισμός Διοικήσεως αυτής.

Ε Ρ Ω Τ Α Τ Α Ι :

Α) Αν πράττει νόμιμα η ως άνω Π.Κ.Γ. όταν αρνείται την καταχώριση των παραπάνω δικαιωμάτων, τα οποία έχουν συμπεριληφθεί στους κτηματολογικούς πίνακες και στη συνέχεια έχουν καταχωρηθεί ως αρχικές εγγραφές στα Κτηματολογικά φύλλα του οικείου ακινήτου κατά μεταφορά από τους κτηματολογικούς πίνακες που διενήργησε ο Ο.Κ.Χ.Ε. (αρθ. 6 παρ. 1 σε συνδυασμό με την παρ. 2 περιπ. β' άρθρου 3 του Ν.2668/98) και εάν είναι νόμιμη η απαίτησή της να διορθωθεί με πρόδηλο σφάλμα η αρχική αυτή εγγραφή. Με άλλα λόγια, μπορεί ο Π.Κ.Γ. να ελέγχει τις πρώτες εγγραφές ή πρέπει ο έλεγχός του να περιορίζεται μόνο στις μεταγενέστερες εγγραφές;

Σύμφωνα με το Νόμο (αρθ.16 παρ. 1 του Ν.2664/1998) ο Π.Κ.Γ. ελέγχει τη νο-

μιμότητα των υπό καταχώριση εγγραφών πράξεων δηλαδή τη νομιμότητα των τίτλων και λοιπών αναγκαίων στοιχείων για την αποδοχή της αίτησης εγγραφής στα κτηματολογικά βιβλία ο δε έλεγχος αυτός περιλαμβάνει τους τομείς που περιοριστικά ορίζονται στο εν λόγω άρθρο και συγκεκριμένα:

1) την κατά τόπο αρμοδιότητα του Κτηματολογικού Γραφείου,

2) αν το δικαίωμα στο οποίο αφορά η αίτηση και η πράξη της οποίας ζητείται η καταχώριση στα κτηματολογικά φύλλα περιλαμβάνονται μεταξύ εκείνων των οποίων ο νόμος επιτάσσει την καταχώριση (αρθ. 12 του άνω Νόμου),

3) την "καταλληλότητα" της εγγραφείας πράξης, με την έννοια του ελέγχου της συνδρομής των νομίμων προϋποθέσεων για την επέλευση της επιδιωκόμενης με αυτήν μεταβολής, όπως είναι η.χ. η μεταβίβαση της κυριότητας του ακινήτου ή η επιβάρυνσή του με περιορισμένο εμπράγματο δικαίωμα ή με μακροχρόνιο (πάνω από 9 έτη) μισθωτικό δικαίωμα (βλ. εισηγητική έκθεση του Ν.2664/98 στο άρθρο 16),

4) την εγκυρότητα των συνοποβαλλόμενων δικαιολογητικών,

5) τη νομιμοποίηση του αιτούντος και 6) κυρίως με τη διακρίβωση του κατά πόσον το πρόσωπο το οποίο προβαίνει σε εκποίηση ή του οποίου δικαίωμα επιδιώκεται να επιβαρυνθεί ή δεσμευτεί αναγράφεται στο κτηματολογικό βιβλίο ως δικαιούχος.¹

Δεν προκύπτει πουθενά από το Νόμο ότι είναι δυνατόν να επεκταθεί και σε έλεγχο ορθότητας των πρώτων εγγραφών που διενεργήθηκαν από τον Ο.Κ.Χ.Ε.,

διότι αυτό θα αποβεί σε βάρος των επιδιωκόμενων σκοπών με τη θέσπιση του Εθνικού Κτηματολογίου και κυρίως σε βάρος της δημόσιας πίστης και της ασφάλειας των συναλλαγών. Ο έλεγχος σαφώς διενεργείται μόνο στις μεταγενέστερες εγγραφές του άρθρου 13 παρ. 1 και 8 παρ. 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14 του ως άνω Νόμου και σε ΚΑΜΙΑ περίπτωση στις πρώτες εγγραφές του άρθρου 6 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 3 παρ.2β' του ως άνω νόμου.²

Άλλωστε, όπως αναφέρει και ο Κιτσαράς:³

«ο έλεγχος νομιμότητας του άρθρου 16 του Ν.2664/98, αντιστοιχεί εν πολλοίς στον έλεγχο νομιμότητας των άρθρων 51 επ. του ΚτΚ Δωδεκανήσου, κατά την ερμηνεία των οποίων η επιστήμη δέχεται ότι ο έλεγχος νομιμότητας που αυτές καθιερώνουν δεν αφορά και δεν εφαρμόζεται και στη διαδικασία της έρευνας των τίτλων για τη "βεβαίωση" και την πρώτη εγγραφή στα Κτηματολογικά βιβλία (αρθ. 14 επ. Κτ.Κ.) αλλά μόνο την έρευνα που διενεργείται από τον Προϊστάμενο του Κτηματολογικού Γραφείου για τις μεταγενέστερες εγγραφές».

Επομένως ο Π.Κ.Γ. νομιμοποιείται να προβεί σε άρνηση καταχώρισης πράξης η οποία θεωρείται μεταγενέστερη εγγραφή, εφόσον αυτή έρχεται σε αντίθεση με την πρώτη εγγραφή, της οποίας το περιεχόμενο δεν είναι αρμόδιος να ελέγχει. Η εξουσία του δηλαδή δεν φτάνει μέχρι τον έλεγχο της ουσιαστικής ορθότητας των πρώτων εγγραφών, αλλά μόνο μέχρι τον έλεγχο της ασυμφωνίας ανάμεσα στο σχετικό κτηματολογικό φύλλο του ακινήτου και την περιγραφή του ακινήτου στην προς καταχώριση εγγραπτέα πράξη.⁴ Με

1. Κιτσαράς σελ. 27 "Οι πρώτες εγγραφές στο Εθνικό Κτηματολόγιο"

2. βλ. απόφαση με αριθμό 27298/2005 Μον. Πρωτ. Θεσ/κνς Αρμ. 59/2005 1794επ., Κούσουλας "Το δικαίο του Κτηματολογίου" σελ. 264 επόμενα

3. "Οι πρώτες εγγραφές στο Εθνικό Κτηματολόγιο" σελ. 129

4. βλ. Φωτεινή Καραρίζου - Σιαγκρή έλεγχος νομιμότητας με βάση το άρθρο 16 Ν.2664/98, Αρμενόπουλος 2005, 12, Αθανασόπουλο Εμπράγματο Δίκαιο Μαΐου-Ιουλίου 2007 τεύχος 15 σελ. 7

άλλα λόγια ο Π.Κ.Γ. δεν έχει δικαίωμα να ελέγχει τους προηγούμενους τίτλους μέχρι της πρώτης εγγραφής, διότι η όλη διαδικασία της κτηματογράφησης έχει ως σκοπό την εκκαθάριση των τίτλων και μετά από αυτήν την καταχώριση του αποτελέσματος ως πρώτης εγγραφής στα κτηματολογικά βιβλία (βλ. ΜΠρΛαρ 664/2006 ΑΔΗΜΟΣΙΕΥΤΗ). Συμπερασματικά κατά πόσο είναι νόμιμη η απαίτηση της εν λόγω Π.Κ.Γ. να διορθωθεί η αρχική αυτή εγγραφή με πρόδηλο σφάλμα όταν δεν υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ του δικαιώματος και της πρώτης εγγραφής στα κτηματολογικά βιβλία, γεγονός που αποδεικνύεται από το κτηματολογικό φύλλο και το κτηματολογικό απόσπασμα διαγράμματος που η ίδια εκδίδει;

Β) Η ίδια Π.Κ.Γ. αρνείται την καταχώριση μεταβιβαστικών συμβολαίων που αφορούν νόμιμα συσταθείσες οριζόντιες ιδιοκτησίες οικοδομής, με τα οποία συνιστώνται και δικαιώματα αποκλειστικών χρήσεων στην πυλωτή ή στον ακάλυπτο χώρο του οικοπέδου, με την αιτιολογία ότι δεν έχει συνταχθεί ο Κανονισμός Διοικήσεως Πολυκατοικίας ή δεν υπέγραψαν στο συμβόλαιο όλοι οι συνιδιοκτήτες της οικοδομής και ότι το πωλητήριο συμβόλαιο συντάχθηκε μόνο μεταξύ των αρχικών οικοπεδούχων και του εκάστοτε αγοραστή, χωρίς να συυπογράψουν τη συμφωνία όλοι οι προηγούμενοι αγοραστές οριζοντίων ιδιοκτησιών της οικοδομής.

Είναι νόμιμη η άρνησή της:

α) Όταν από την παρ. 1 του άρθρου 4, άρθρα 5 και 13 του Ν.3741/1929 προκύ-

πτει ότι ο προσδιορισμός των κοινοκτητών και κοινοχρήστων μερών και εγκαταστάσεων της οικοδομής είναι ενδοτικό δικαίου και γίνεται:

- είτε με τη συστατική πράξη της οριζόντιας ιδιοκτησίας,

- είτε με τον Κανονισμό

- είτε με ιδιαίτερες συμφωνίες στις οποίες είναι απαραίτητη "η κοινή πάντων συναίνεση";

β) Όταν από την παραγρ. 2 του άρθρου 4 του Ν.3741/29 προκύπτει ότι η σύνταξη Κανονισμού είναι προαιρετική;

γ) Εν όψει της αιτιολογικής έκθεσης του Ν.1562/1985 σύμφωνα με την οποία: "κατά την ισχύουσα νομοθεσία η ύπαρξη Κανονισμού δεν είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη σύσταση και τη λειτουργία της οριζόντιας ιδιοκτησίας";

Από την ισχύουσα λοιπόν νομοθεσία προκύπτει πέραν κάθε αμφιβολίας ότι η ύπαρξη Κανονισμού δεν είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη σύσταση και τη λειτουργία της οριζόντιας ιδιοκτησίας. Επομένως όταν δεν υπάρχει Κανονισμός οι σχέσεις μεταξύ των συνιδιοκτητών ρυθμίζονται από τις διατάξεις περί συγκυριότητας του κοινού δικαίου, εφόσον δεν προσκρούουν στις ειδικές διατάξεις του Ν.3741/29, δηλαδή είτε με τη σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας είτε με ιδιαίτερες συμφωνίες των συνιδιοκτητών (αγοραπωλητήρια συμβόλαιο).⁵

Εάν λοιπόν για τον άλφα ή βήτα λόγο δεν έχει συσταθεί από την αρχή οριζόντια ιδιοκτησία για ολόκληρη την οικοδομή (αυτό συμβαίνει κυρίως στην περιοχή της Θεσλίκης) ούτε κανονισμός της πολυκα-

τοικίας (που είναι προαιρετικός) πρέπει να σταματήσουν οι συναλλαγές; Το Εθνικό Κτηματολόγιο θα αποτελέσει τροχοπέδη στις συναλλαγές;

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4 του Ν.3741/1929 μπορούν οι ιδιοκτήτες και με ιδιαίτερες συμφωνίες να καθορίσουν τη χρήση των κοινών, αρκεί να υπάρχει ρητή συναίνεση πάντων των συνιδιοκτητών. Η συναίνεση αυτή δυνατόν να μην είναι ταυτόχρονη αλλά ορισμένοι συνιδιοκτήτες να προσχωρήσουν στη συμφωνία των αρχικών συνιδιοκτητών με μεταγενέστερη συμφωνία (όπως π.χ. και στην περίπτωση του κανονισμού) και να την εγκρίνουν σύμφωνα με το άρθρο 238 του Αστικού Κώδικα.⁶

Επομένως η εκ των υστέρων προσχώρηση (με τη σύνταξη και μεταγραφή των αγοραπωλητηρίων συμβολαίων) των αγοραστών οριζοντίων ιδιοκτησιών στην πράξη συστάσεως οριζόντιας ιδιοκτησίας και τον Κανονισμό της οικοδομής έχει την έννοια της συγκαταθέσεως και περιλαμβάνει την ΕΓΚΡΙΣΗ των πράξεων αυτών η οποία παρέχεται μετά την επιχείρηση της Δικαιοπραξίας (εφόσον δεν ορίζεται το αντίθετο) και ανατρέχει στο χρόνο καταρτίσεως των Δικαιοπραξιών αυτών. Από την αναδρομική αυτή ενέργεια δεν επηρεάζονται τα δικαιώματα που τρίτοι απέκτησαν πριν από την έγκριση.⁷

Κατά την κρατούσα άποψη και Νομολογία η οριζόντια ιδιοκτησία μπορεί να συσταθεί είτε με σύμβαση μεταξύ όλων των συγκυρίων του όλου ακινήτου είτε μεταξύ του κυρίου ή συγκυρίων του όλου ακινήτου και του αποκτώντος

5. βλ. αρθ. 4 παρ. 1 και 2 του Ν.3741/29, Α.Π. 36/ 2005 τόμος 53 ΝΟΒ 2005 σελ. 1262, Σπυριδάκης "το δικαίο οριζόντιας και κάθετης ιδιοκτησίας" σελ. 382 και 452, Κωτσάκης "οριζόντια και κάθετη ιδιοκτησία" σελ. 448, Τσετσέκος "οριζόντια και κάθετη ιδιοκτησία" Γ' έκδοση σελ. 184, Βασιλείου "Οριζόντια ιδιοκτησίας και κάθετη συνιδιοκτησία" Β' έκδοση σελ. 505, Μπουρνιά σελ. 465 "Έννοια ... της οριζοντίου ιδιοκτησίας" έτους 1985 και στις εκεί παραπομπές τους στη θεωρία και νομολογία

6. βλ. Μπουρνιά σελ. 363 επομ. "Έννοια της οριζοντίου ιδιοκτησίας" έτους 1985, Βασιλείου σελ. 523 "οριζόντια ιδιοκτησία και κάθετη συνιδιοκτησία" Β' έκδοση

7. Βλ. Σταματάδη στην κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν.3741/29, Βασιλείου "οριζόντια ιδιοκτησία και κάθετη συνιδιοκτησία" β' έκδοση σελ. 522, 523, Κωτσάκη "οριζόντια και κάθετη ιδιοκτησία" σελ. 460, Κωστόπουλο σελ. 219 στην επιθεώρηση Δικαίου Πολ/κίας έτους 2005 Ιουλίου-Δεκεμβρίου τεύχη 3-4, Σπυριδάκη "δικαίο οριζόντιας και κάθετης ιδιοκτησίας" σελ. 386 και 400, Τσετσέκο "οριζόντια και κάθετη ιδιοκτησία" έτους 2002 σελ. 184, Αθανασόπουλο "Συμβολαιογραφικό Δίκαιο Τόμος Α' έτους 2004 σελ. 614 και 644, με τις εκεί παραπομπές τους σε άλλους συγγραφείς και δικαστικές αποφάσεις

**ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ**

Ερωτήματα προς τη γνωμοδοτική επιτροπή Κτηματολογίου
(Κατατέθηκαν στο Συμβολαιογραφικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης)

όροφο ή διαμέρισμα (δηλαδή του μέλλοντος αγοραστή οριζόντιας ιδιοκτησίας)⁸ είτε με διάταξη τελευταίας βουλήσεως (αρ. 14 Ν.3741/29 και άρθρο 1002 του Α.Κ.) και επίσης με μονομερή δικαιοπραξία του κυρίου του όλου ακινήτου (αρθ. 26 εδ. 1 ν.δ. 1003/71 και 2 ν.δ. 1024/71).

Επίσης κατά την κρατούσα άποψη και νομολογία με τη σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας είναι δυνατόν να καθορισθεί δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης κοινόκτητου και κοινοχρήστου χώρου οικοδομής υπέρ ορισμένου ιδιοκτήτη διαμερίσματος και αποκλεισμός της χρήσεως στους υπόλοιπους συνιδιοκτήτες σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1, 5 και 13 του Ν.3741/29. Το ίδιο ισχύει και όταν με τη συστατική πράξη δεν προσδιορίζεται σε ποιες οριζόντιες ιδιοκτησίες θα ανήκει η αποκλειστική χρήση κοινοχρήστου χώρου, παρέχεται όμως στους αρχικούς συνιδιοκτήτες το δικαίωμα να προσδιορίζουν κατά την υπογραφή των εκάστοτε συμβολαίων μεταβίβασης των οριζόντιων ιδιοκτησιών σε ποια οριζόντια ιδιοκτησία θα ανήκει η αποκλειστική χρήση κάθε χώρου. Άρα με το πωλητήριο συμβόλαιο ενός διαμερίσματος, με το οποίο συνιστάται και οριζόντια ιδιοκτησία, μπορεί νόμιμα να παραχωρηθεί δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης κοινοχρήστου χώρου οικοδομής ως ιδιαίτερη συμφωνία, εφόσον έχει συσταθεί προηγούμενα οριζόντια ιδιοκτησία

για τους χώρους είτε ολόκληρης της οικοδομής είτε μόνο των αρχικών συνιδιοκτητών, νόμιμα καταχωρημένη, στην οποία έχουν προκαθορισθεί ποια κοινότητα και κοινόχρηστα μέρη της οικοδομής θα αποτελέσουν αντικείμενο αποκλειστικής χρήσης των εκάστοτε κυρίων ορισμένων ιδιοκτησιών. Έτσι, ο αποκτήσας γνωρίζει την υφιστάμενη κατάσταση στην οικοδομή από τα Κτηματολογικά βιβλία, πράγμα που αποδέχεται, γι' αυτό και χορηγεί στους αρχικούς συνιδιοκτήτες (πωλητές) τη ρητή συναίνεσή του που απορρέει από το άρθρο 4 του Ν.3741/29 για την περαιτέρω παραχώρηση δικαιωμάτων αποκλειστικών χρήσεων στους μέλλοντες αγοραστές, χορηγώντας ακόμη στους πωλητές και την πλήρη εξουσιοδότηση για σύνταξη Κανονισμού της οικοδομής ή την τροποποίηση της οριζόντιας ιδιοκτησίας. Η όνω συμφωνία δεσμεύει όχι μόνο τους αγοραστές αλλά και τους ειδικούς και καθολικούς διαδόχους τους ή τους δανειστές τους, διότι αποτελεί ΝΟΜΙΜΟ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ ήτοι εμπράγματο βάρος της κυριότητάς τους, που φέρει το χαρακτήρα πραγματικής δουλείας του άρθρου 13 του Ν.3741/29 και επεκτείνεται και στους μετέπειτα καθιστάμενους ιδιοκτήτες, ισχύει δε από της μεταγραφής erga omnes (ένα νι πάντων).⁹

Άραγε, γιατί να μην ισχύει το ίδιο και στην περίπτωση εργολαβικής σύμβασης, δηλαδή στην ανέγερση οικοδομής από

εργολάβο με το σύστημα της αντιπαροχής, όταν στην αρχική πράξη συστάσας οριζόντιας ιδιοκτησίας, πέραν των αποκλειστικών χρήσεων των οριζόντιων ιδιοκτησιών των οικοπεδούχων, αναφέρονται και τα δικαιώματα αποκλειστικών χρήσεων που «παρακολουθούν» τις οριζόντιες ιδιοκτησίες του εργολαβικού ανταλλάγματος ούτως ώστε ο εργολάβος μονομερώς, σε σύμπραξη βέβαια με τους οικοπεδούχους, να προβαίνει στην παραχώρηση των δικαιωμάτων αυτών σε τρίτους αγοραστές; Άλλωστε, καθώς η πράξη αυτή μεταγράφεται ή καταχωρείται, οι τρίτοι υποψήφιοι αγοραστές λαμβάνουν γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που «παρακολουθούν» την οριζόντια ιδιοκτησία που θα περιέλθει σε αυτούς.¹⁰

Επομένως κανονιστικές διατάξεις δεν αποκλείεται να περιέχονται σε διάφορες δικαιοπραξίες π.χ. στη σύσταση οριζόντιας ή κάθετης ιδιοκτησίας ή στη σύμβαση μεταβίβασης οριζόντιας ή κάθετης ιδιοκτησίας κ.λ.π. Σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1 του Ν. 3741/29, είναι δυνατόν να καταρτιστεί ιδιαίτερος Κανονισμός μεταξύ μερικών μόνο από τους συνιδιοκτήτες της οικοδομής, με τον οποίο κανονίζονται ή μεταβάλλονται τα αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις αυτών. Οι ιδιαίτερες αυτές συμφωνίες δεν δεσμεύουν τους συνιδιοκτήτες που δεν συνέπραξαν ή διαφώνησαν, καθώς και τους ειδικούς και καθολικούς διαδόχους τους,

8. Βλ. ΑΠ 306/2004, Ελλ.Δ/ν 2004, σελ.1424

9. βλ. ΑΠ 483/1980 ΝΟΒ 1988 σελ. 1939, ΕφΑθ 227/2000 ΕΔΠ 2000 σελ.116, ΟλΑΠ 5/91 ΝΟΒ 39.1082, ΑΠ 121/1993 ΝΟΒ 42/1994/384, ΕφΑθ. 751/1994 ΕΔΠ 1994 σελ. 194, ΑΠ 448/1996 ΕΔΠ 1996.57, ΑΠ 186/1996 ΕλλΔ/ν 37.596, ΑΠ 1604/1997 ΕΔΠ 1998 σελ. 37, ΑΠ 396/1997 ΕΔΠ τεύχος 3 έτους 1997, ΕφΑθ 8894/1999, σελ. 986 Δελτίο Συμ/κ/ς Επιθεώρησης Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2001, ΑΠ 844/01 Ελλ.Δ/ν 43. 443, ΕφΑθ 285/2000 Δ/ΝΗ 2001 σελ. 1414, ΕφΑθ. 227/2000 ΕΔ 2000 σελ. 848, ΑΠ 1305/2002 ΝΟΒ 51 2003 σελ. 1025, ΑΠ 1532/2002, σελ. 624 Δελτίο Συμβολαιογραφικής Επιθεώρησης Ιουλίου-Αυγούστου 2004, ΑΠ 158/2005, σελ. 119, Δελτίο Συμβ/κ/ς Επιθεώρησης Ιανουαρίου- Φεβρουαρίου 2006, ΑΠ 866/2006 με σχόλιο σύνταξης Αθανασόπουλου στο εμπράγματο Δίκαιο τεύχος Νο 12 έτους 2006, Επιθεώρηση Δικαίου Πολ/κίας 2005 τεύχη 3-4 σελ. 219, ενημερωτικό σημείωμα Κωστόπουλου στην Α.Π. 306/2004 απόφαση, ΟλΑΠ 7/1992 σύμφωνα με την οποία "Ο προσδιορισμός των κοινοκτητών και κοινοχρήστων μερών γίνεται είτε με την συστατική της οροφοκτησίας δικαιοπραξία, είτε με ιδιαίτερες συμφωνίες μεταξύ όλων των οροφοκτητών (άρθρο 4 παρ. 1,5 και 13 Ν.3741/29). Αν δεν ορίζεται τίποτα είτε στην συστατική της οροφοκτησίας δικαιοπραξία, είτε στις κατ' ιδίαν συμφωνίες, τότε ισχύει ο προσδιορισμός που προβλέπεται από τις πιο πάνω αναφερόμενες διατάξεις κ.λ.π." σελ. 839 ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ Α.Π. Πέτρου Λ. Κακκάλη", ΝΟΒ 41/ 1993 63. Το ίδιο και η ΟλΑΠ 23/2000" (ΝΟΒ 49. 664), βλ. επίσης Ενημερωτικό σημείωμα του Αθανασόπουλου επ' ευκαιρία των ΑΠ Ολ. 23/ 2000 και Α.Π. 1343/ 2001, δημοσιευμένο στην Συμβολαιογραφική Επιθεώρηση Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 2002 σελ. 882 και στο ίδιο τεύχος σελ. 867 Μελέτη Κωστόκη "οριζόντια και κάθετη ιδιοκτησία", με τις εκεί παραπομπές τους σε αποφάσεις και συγγραφείς. Επίσης, Μελέτη Μ. Διατσίδου "Η μεταβίβαση της πιλοτής" σελ. 1075 της Συμβολαιογραφικής επιθεώρησης Μαρτίου-Απριλίου 2005, Κ. Βασιλείου "οριζόντια ιδιοκτησία και κάθετη συνιδιοκτησία" σελ. 247 και 255, Σπυριδάκης "δίκαιο οριζόντιας και κάθετης ιδιοκτησίας σελ. 380 και 400 επομ., Μελέτη Αθανασόπουλου για σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας δημοσιευμένη στο τεύχος Νο1 έτους 2002 Εμπραγμάτου Δικαίου, Κωστόπουλος "τα αναγκαιώς κοινά πράγματα στη χωριστή ιδιοκτησία" ΕΔΠ 1999 σελ. 289, ο οποίος υποστηρίζει ότι "εάν έχουν καθορισθεί με τη συστατική πράξη οι θέσεις στάθμευσης της πιλοτής, είναι νόμιμη η παροχή ευχέρειας στον εργολήπτη να εξειδικεύσει στα μεταβιβαστικά προς τρίτους συμβόλαια, σε ποια οριζόντια ιδιοκτησία θα περιέρχεται η συγκεκριμένη θέση στάθμευσης, διότι η παροχή είναι ωρισμένη, έχει εξαρτηθεί από μελλοντικό και αβέβαιο γεγονός και δεν είναι αντίθετη με το άρθρο 372 του Αστικού Κώδικα".

10. Βλ. ΑΠ 1604/1997 Ε.Δ.Π. 1998, 37, ενημερωτικό σημείωμα Κωστόπουλου Ε.Δ.Π. 1999, 4ο τεύχος, σελ. 4

εκτός εάν συναινέσουν και τις εγκρίνουν με συμβολαιογραφική πράξη που θα μεταγραφεί ή καταχωρηθεί νόμιμα.¹¹ Βέβαια για την καλύτερη λειτουργία της οικοδομής είναι σκόπιμη η συγκέντρωση όλων των κανονιστικών διατάξεων σε ενιαίο κείμενο με τη σύνταξη Κανονισμού, ο οποίος μπορεί να συσταθεί οποτεδήποτε, πριν από τη σύσταση, κατά τη σύσταση ή μετά τη σύσταση οριζόντιας ή κάθετης ιδιοκτησίας.¹²

Ως προς το θέμα της χωριστής μεταγραφής του συμβολαίου πωλήσεως οριζόντιας ιδιοκτησίας και της παραχώρησης με αυτό αποκλειστικής χρήσης σε κοινόχρηστα μέρη της οικοδομής που υπόκειται στο σύστημα της οριζόντιας ιδιοκτησίας παρατηρούμε τα εξής: Ένα τέτοιο συμβόλαιο μεταγράφεται διπλά δηλαδή και ως σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας και ως πώληση. Εφόσον με την οριζόντια ιδιοκτησία έχει συσταθεί δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης σε παρακοινοθηματική σχέση της αποκλειστικής κυριότητας ορισμένου ιδιοκτήτη, για την αξία της οποίας και φόρος καταβλήθηκε και δικαιώματα μεταγραφής, δεν χρειάζεται ξεχωριστή μεταγραφή για το κύρος του εν λόγω δικαιώματος χρήσεως, αφού όπως προαναφέρθηκε το δικαίωμα αυτό συνιστάται ΠΡΩΤΙΣΤΩΣ με τη σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας. Εξάλλου η έρευνα στα σχετικά βιβλία γίνεται κατά κανόνα σε ολόκληρη τη μερίδα μεταγραφών και άρα οι τρίτοι λαμβάνουν γνώση των δικαιωμάτων αυτών. Ο σκοπός της δημοσιότητας που επιβλήεται από το νόμο εκπληρώνεται πλήρως στη συγκεκριμένη περίπτωση και η επιπλέον μεταγραφή θα αποτελούσε υπερβολική υποφλατρία,¹³ αλλά και πρόσθετη δαπάνη.

Ξεχωριστή μεταγραφή ενδεχομένως να ήταν απαραίτητη αν η κανονιστική συμ-

φωνία γινόταν με επίσης ξεχωριστή πράξη από εκείνη της σύστασης οροφокτησίας, οπότε και θα έπρεπε να μεταγραφεί προκειμένου να λάβουν γνώση και οι τρίτοι.

Γ) Μέχρι ποίου σημείου μπορεί να επεκταθεί ο έλεγχος νομιμότητας που ασκεί ο Π.Κ.Γ.; Δικαιούται άραγε να υπεισέλθει στην ουσία Δικαιοπραξιών συστάσεως αποκλειστικών χρήσεων στην πυλωτή ή στον ακάλυπτο χώρο του οικοπέδου και γενικά στα κοινόχρηστα μέρη της οικοδομής (υπέρ ενός από τους ιδιοκτήτες των αυτοτελών οριζοντίων ιδιοκτησιών κατ' αποκλεισμό των υπολοίπων;) και να ελέγχει τη νόμιμη σύστασή τους; Από ποια διάταξη Νόμου προκύπτει τέτοια αρμοδιότητα για εις βάθος έρευνα, όταν μάλιστα υπάρχουν αντίθετες απόψεις νομικών και αντίθετες ακόμη δικαστικές αποφάσεις, ακόμη και ως προς το χαρακτηρισμό της "χρήσης" η οποία είναι αόριστη νομική έννοια, η εξειδίκευση της οποίας από τα δικαστήρια της ουσίας υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο;¹⁴ Μήπως δεν πρόκειται πια για "έρευνα" αλλά για ανεπίτρεπτη παρέμβαση επί νομικών ζητημάτων και κατάχρηση εξουσίας; Επιπρόσθετα σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 περ. ε' του Ν.2664/98 ο Π.Κ.Γ. υποχρεούται, εκτός των άλλων να ελέγχει εάν το πρόσωπο το οποίο προβαίνει σε εκποίηση ή του οποίου δικαίωμα επιδιώκεται να επιβαρυνθεί ή δεσμευτεί, αναγράφεται στο Κτηματολογικό βιβλίο ως δικαιούχος, δεν του δίνει το δικαίωμα να εξετάσει εάν είναι και πραγματικός δικαιούχος.¹⁵ Αυτό ενισχύει την άποψη ότι ο Π.Κ.Γ. δεν μπορεί να προβαίνει σε ουσιαστικό έλεγχο των προς καταχώρηση πράξεων διότι διαφορετικά έρχεται σε αντιπαράθεση με την παραπάνω διάταξη.

Στο Γερμανικό και Αυστριακό δίκαιο που χρησίμευσαν ως πρότυπα στο Εθνικό

μας Κτηματολόγιο γίνεται διάκριση μεταξύ των "εξωτερικών" και "εσωτερικών" ελλωμάτων του τίτλου και ο έλεγχος νομιμότητας γίνεται μόνο στα "εξωτερικά" ελλωμάτα του τίτλου και όχι στα "εσωτερικά". Τη διάκριση αυτή παρόλο που δεν υιοθετεί ο Κιτσαράς, υποστηρίζει όμως ότι: «ο έλεγχος στα "εσωτερικά" ελλωμάτα του τίτλου θα στηρίζεται στην πεποίθηση του Π.Κ.Γ. ότι υπάρχει πιθανό ελλωμάτα της Δικαιοπραξίας που έχει περιβληθεί τον συμβολαιογραφικό τύπο για παράβαση κανόνων ουσιαστικού δικαίου. Στα ελλωμάτα αυτά ΔΕΝ περιλαμβάνεται πάντως η ακυρώσιμια δεδομένου ότι ο ακυρώσιμος τίτλος μέχρι την ακύρωσή του με τελεσίδικη δικαστική απόφαση επιφέρει πλήρως τα έννομα αποτελέσματά του. Επίσης οι σχετικές ακυρότητες των δικαιοπραξιών δεν μπορούν να ληφθούν ΑΥΤΕΠΑΓΓΕΛΤΩΣ υπόψη από το Γραφείο Κτηματολογίου, όπως σήμερα δεν λαμβάνονται αυτεπαγγέλτως υπόψη από τον υποθηκοφύλακα».¹⁶ Τέλος υποστηρίζει ότι "ο έλεγχος των δικαιοπραξιών που σχεδόν πάντοτε έχουν περιβληθεί το συμβολαιογραφικό τύπο δεν θα υπεισέρχεται σε ζητήματα παράβασης διατάξεων του Κώδικα Συμβολαιογράφων ή άλλων ειδικών νομοθετημάτων που αφορούν στη διαδικασία σύνταξης του συμβολαίου. Διότι οι ακυρότητες αυτές κινούμενες στο χώρο του Δημοσίου Δικαίου θα πρέπει κατ' ορθή άποψη να κηρυχθούν δικαστικώς».

Επίσης ο Ζαφειρίος Τσοπάκης¹⁷ αναφέρει ότι: «η ακυρώσιμη δικαιοπραξία επιφέρει όλα τα σκοπούμενα έννομα αποτελέσματα, έως ότου εκδοθεί τελεσίδικη δικαστική απόφαση που την ακυρώνει. Κατά συνέπεια η εγγραπτή πράξη, εφόσον δεν έχει ακυρωθεί, είναι πρόσφορη κατά νόμο "για την επέλευση των εννόμων αποτελεσμάτων της».

Κατά τον κ. Κωτούλα, ο Π.Κ.Γ. πρέπει να ελέγχει μόνο την κατά τόπο αρμοδιότητα, τα εξωτερικά στοιχεία της πράξης και

11. Βλ. Αθανασόπουλο, Εμπράγματο Δίκαιο, τόμος 2, 2004, σελ. 9 και τις εκεί παραπομπές σε θεωρία και νομολογία.

12. Μπουρνιάς σελ. 462 "Έννοια ... της οριζόντιας ιδιοκτησίας" 1985, Σπυριδάκης σελ. 383 "δίκαιο οριζόντιας και κάθετης ιδιοκτησίας", Βασιλείου σελ. 505 "οριζόντια ιδιοκτησία και κάθετη συνιδιοκτησία", Κωτσάκης "Οριζόντια και κάθετη ιδιοκτησία" σελ. 453 και άλλοι συγγραφείς.

13. Εφίλων 409/2005 Νο Β τόμος 54 σελ. 1498, εμμέσως Α.Π. 887/76 ΝΟΒ 25. 342, Α.Π.1226/2003, ΕλλΔνη 2005.471, ΑΠ 1208/1986 Ε.Ε.Ν. 1987.436

14. Α.Π. 357/ 2006 Αρμενόπουλος 2007, 6 σελ. 891 Α.Π. 1305/ 2002 ΝΟΒ 2003 σελ. 1025, Σπυριδάκη σελ. 191

15. Κούσουλας "Το δίκαιο του Κτηματολογίου" σελ. 29 και 264, Κιτσαράς "οι πρώτες εγγραφές στο Εθνικό Κτηματολόγιο σελ. 131

16. "Οι πρώτες εγγραφές στο Εθνικό Κτηματολόγιο" σελ.132 και 134

17. "Ακύρωση Δικαιοπραξίας με αντικείμενο ακίνητο και προστασία των τρίτων κατά το σύστημα μεταγραφών και κατά το Εθνικό Κτηματολόγιο" στη σελ. 240

**ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ**

**Ερωτήματα προς τη γνωμοδοτική
επιτροπή Κτηματολογίου**
(Κατατέθηκαν στο Συμβολαιογραφικό
Σύλλογο Θεσσαλονίκης)

την απόλυτη ακυρότητα και πρέπει να υπηρετεί τους πολίτες με φιλική προς αυτούς διάθεση.¹⁸

Ο κ. Αθανασόπουλος αναφέρει ότι η νομική υπηρεσία του Εθνικού Κτηματολογίου σε ερώτηση για τον έλεγχο νομιμότητας απήντησε ότι ο έλεγχος έχει καθαρά διοικητικό χαρακτήρα και περιορίζεται στα λεγόμενα εμφανή-εξωτερικά ελαττώματα του τίτλου και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αφορά σε εσωτερικά τυχόν ελαττώματα του τίτλου (εικονικό-στα, αντίθεση της δικαιοπραξίας στα χρηστά ήθη κ.λ.π.).¹⁹ Επίσης, ο ίδιος αναφέρει ότι:

«ο Π.Κ.Γ. δεν έχει δικαίωμα να κρίνει το ουσιαστικό περιεχόμενο του τίτλου και να αποφαίνεται για τυχόν ακυρότητες» καθώς και ότι «γνωστή Κτηματολογική Προϊσταμένη αρνείται παρά τη νομολογία των δικαστηρίων, να καταχωρήσει πράξη για θέση στάθμευσης αυτοκινήτων στο χώρο της πωλητής, ενώ η ίδια εκδίδει το σχετικό κτηματολογικό απόσπασμα για το ίδιο δικαίωμα που δηλώθηκε και "περάστηκε" στις πρώτες εγγραφές».²⁰

Σε επιστημονική εκδήλωση του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης στις 1-11-2005 στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, με θέμα το Κτηματολόγιο και τα Κτηματολογικά Γραφεία, ο κ. Ευάγγελος Σαρρής, πρώην Πρόεδρος του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείου Θεσσαλονίκης, επεσήμανε τον κίνδυνο από την υπερεξουσία του Π.Κ.Γ. ο οποίος με τον μανδύα του πρόδηλου σφάλματος μπορεί πλέον να περιβάλει κάθε αλλαγή στα Κτηματολογικά Βιβλία και να την πραγματοποιεί και κατά τον τρόπο αυτό ο Νομοθέτης εναπόθεσε εις χείρας του την τύχη της ακίνητης περιουσίας των Ελλήνων.

Σε εκδήλωση, επίσης του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, στις 22-11-2006 στο Βεληίδειο Συνεδριακό Κέντρο η Κτηματολογικός Δικαστής Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κ. Εμμανουηλίδου ανέφερε

ότι είναι επικίνδυνο ο Π.Κ.Γ. να αποκτά μεγαλύτερη εξουσία ελέγχου από αυτά τα ίδια τα Δικαστήρια και ότι οι προϊστάμενοι Κ.Γ. προσκολλήθηκαν στο γράμμα και όχι στο πνεύμα του νόμου, που είναι η εξυπηρέτηση των πολιτών και η δημόσια πίστη. Στις περισσότερες εκδιδόμενες από την παραπάνω δικαστή αποφάσεις αναφέρεται ότι "οι διατάξεις του Εθνικού Κτηματολογίου πρέπει να ερμηνεύονται διασταλτικά λόγω της γενικότερης άγνοιας που επικρατεί αναφορικά με την εφαρμογή ενός καινούργιου θεσμού στην Ελλάδα με νέα νομοθετήματα, για την ερμηνεία των οποίων δεν ασχολήθηκε ακόμη η Νομολογία των ελληνικών Δικαστηρίων".

Στην ίδια εκδήλωση η κ. Βαρβάρα Ελδαία – Βλαχάκη, Συμβολαιογράφος Θεσσαλονίκης, αναφέρει σχετικά με τον έλεγχο νομιμότητας των Π.Κ.Γ. ότι: «το σύνολο των καταχωριστέων στο Κτηματολόγιο πράξεων είναι δημόσιες, επειδή συντάσσονται ή εκδίδονται από Δημόσιους Λειτουργούς» και ότι «δεν είναι δυνατόν ένας Δημόσιος Λειτουργός να μπορεί να υπεισέρχεται στα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες άλλων Δημόσιων Λειτουργών και να ασκεί έλεγχο νομιμότητας στις πράξεις που συντάσσουν αυτοί, υποκαθιστώντας έτσι την φυσική τους Προϊσταμένη Αρχή (όπως για παράδειγμα εμείς οι Συμβολαιογράφοι έχουμε Προϊσταμένη Αρχή, που ασκεί τον έλεγχο νομιμότητας στην άσκηση των καθηκόντων μας τον εκάστοτε Εισαγγελέα, πως είναι λοιπόν δυνατόν να υποκαθίσταται αυτός από άλλον λειτουργό;)».²¹

Σύμφωνα με την 213/22-5-2007 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι διατάξεις περί διορθώσεως πρόδηλων σφαλμάτων ακινήτων που φέρονται στα κτηματολογικά βιβλία ως «αγνώστου ιδιοκτήτη» δεν ορίζουν τον Π.Κ.Γ. ως όργανο δυνάμενο να τέμνει διαφορές με απόφασή του, αφού δεν διαθέτει δικαστική αυθεντία, η δε άνω διόρθωση αποτελεί δίκην λογιστική πράξη ή υλική

ενέργεια και αφορά απλά τη διόρθωση σφαλμάτων τα οποία παρεισέφρησαν κατά τη σύνταξη των κτηματολογικών πινάκων.

Θα πρέπει λοιπόν να οριοθετηθεί σαφώς ο έλεγχος νομιμότητας των Π.Κ.Γ. και να είναι ενιαίος σε όλα τα λειτουργούντα Κτηματολογικά Γραφεία, διότι διαφορετικά δημιουργείται ανησυχία και αναστάτωση στους πολίτες, παρεμποδίζεται η ασφάλεια των συναλλαγών και με την κατάχρηση εξουσίας των Π.Κ.Γ. μόνο δυσπιστία, σύγχυση και ανασφάλεια δικαίου προκαλείται. Οι Έλληνες πολίτες για τις ισχύουσες ουσιαστικού δικαίου διατάξεις που αφορούν τον τρόπο κτήσης των εμπραγμάτων δικαιωμάτων τους, οι οποίες δεν θίγονται από τις διατάξεις του Εθνικού Κτηματολογίου, εμπιστεύονται τα τακτικά Πολιτικά δικαστήρια της ουσίας στους δύο (2) βαθμούς και τον Άρειο Πάγο ως αναίρετικό για να κρίνουν τη νομιμότητα των δικαιοπραξιών.

Είναι αδιανότο να ανατεθεί από την Πολιτεία το έργο του ελέγχου του κύρους των δικαιοπραξιών σε άλλα όργανα εκτός των τακτικών Πολιτικών δικαστηρίων. Κάτι τέτοιο θα παραβίαζε κατάφωρα τη βασική αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών που είναι καθιερωμένη ρητά στο άρθρο 26 του Συντάγματος και θα παραβίαζε επίσης το άρθρο 8 του Συντάγματος σύμφωνα με το οποίο "κανένας δεν στερείται χωρίς τη θέλησή του το δικαστή που του έχει ορίσει ο νόμος".

Παρακαλούμε να έχουμε για τα παραπάνω τη γνώμη της επιτροπής Κτηματολογίου και να εκδοθεί σχετική εγκύκλιος, η οποία θα δίνει κατευθύνσεις για την ομοίμορφη εφαρμογή των διατάξεων του Κτηματολογίου, που θα είναι υποχρεωτικές για όλους και κυρίως για τους Π.Κ.Γ. Με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθεί η αρμονική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων και θα διασφαλισθεί ο σκοπός του θεσμού του Κτηματολογίου που είναι η ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΙΣΤΗ, προς το συμφέρον και την προστασία των Ελλήνων πολιτών.

18. Νοτάριος τεύχος 16 έτους 2006 σελ. 5

19. Εμπράγματο Δίκαιο, τεύχος 4 (2005) σελ. 7

20. Εμπράγματο Δίκαιο, τεύχος 15 (2007) σελ. 7

21. Νοτάριος τεύχος 17 2007, σελ. 7

Γνωμοδότηση

Κληρονομική διαδοχή στην Τρίτη Τάξη

Θεοφάνω Παπαζήση

Αν. Καθηγήτρια Αστικού Δικαίου
στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΕΡΩΤΗΜΑ

Τέθηκαν υπόψη μου τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά:

Στην Θεσσαλονίκη απεβίωσε στις * άτεκνη και χωρίς σύζυγο η Ε.Στ., του * και της *, εγγονή από την πατρική γραμμή του Στ. και της Α. Στ. από την μητρική του Μ. και της Ε. Τ. Κατά τον χρόνο του θανάτου της κληρονομούμενης είχαν προσποβιώσει οι γονείς καθώς και τα τέσσερα αδέρφια της άγαμα και άτεκνα και έτσι δεν κατέλειπε κληρονόμους της δεύτερης τάξης. Από την μητρική γραμμή δεν ζούσε κανείς συγγενείς κατά τον χρόνο του θανάτου της κληρονομούμενης. Μόνοι πλησιέστεροι συγγενείς ήταν τα πρώτα εξαδέλφια της από την πατρική γραμμή.

Τα εξαδέλφια της πατρικής γραμμής προέρχονται από την

α. μητρική γραμμή της μάμμης της Α. Στ. από τον γάμο της με τον παππού Στ. Στ. και είναι τα τέκνα του τέκνου τους Δ. Στ.

1. Ν. Στ. και 2. Α. Στ.

β. πατρική γραμμή του πάππου της Στ. Στ. από δύο γάμους:

από πρώτο γάμο του Στ.Στ. με την σύζυγό του Αγ. ζούσαν τα εξαδέλφια της, τέκνα του αμφιθαλούς αδελφού του πατέρα της κληρονομούμενης

1. Δ.,

1.1. Νικ. Στ.

1.2. Αγν. Στ.

από δεύτερο γάμο του Στ.Στ. με την σύζυγό του Καθ. ζούσαν τα εξαδέλφια της, τέκνα των ετεροθαλών αδελφών του πατέρα της

2. Ν. Ψ.

Καθ. Ν.

3. Ι. Κ.,

Μαθ. Τ.

4. Κ. Κ.,

4.1. Ιω. Κ.

4.2. Καθ. Π.

5. Σ. Α.

5.1. Στ. Α.

5.2. Μαρ. Κ.

Το ερώτημα που μου τέθηκε ήταν σε ποια ποσοστά της κληρονομίας καλείται κάθε ένας από τους ως άνω συγγενείς της κληρονομούμενης.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1. Αρχές της διαδοχής στην Τρίτη Τάξη

Η κληρονομική διαδοχή στην τρίτη τάξη αφορά συγγενείς εξ αίματος είτε σε ευθεία γραμμή μέχρι τον δεύτερο (2ο) βαθμό (παππούς, γιαγιά) είτε σε πλάγια μέχρι τον τέταρτο (4ο) βαθμό (πρώτα εξαδέλφια). Μετά την έκπτωση των πρώτων εξαδέλφων τα τέκνα τους δεν καλούνται.¹

α. Κλήση σε γραμμές. Τα αρχικώς, και κυρίως, καλούμενα στην κληρονομική διαδοχή πρόσωπα είναι οι τέσσερις πρόγονοι της πατρικής και μητρικής γραμμής του/της κληρονομούμενου/νης, αντίστοιχα, από τους οποίους καθορίζονται κατ' αρχήν οι ρίζες (1816 § 1 ΑΚ). Η κληρονομική διαδοχή στην τρίτη τάξη εισάγει την αρχή των γραμμών, πατρική-μητρική, οι οποίες είναι σαφώς μεταξύ των διαχωρισμένες, εμφανίζουν στεγανά, διότι λειτούργουν ως «ενότητα»² και διεκδικούν το ½ της κληρονομιάς περιουσίας. Η κάθε γραμμή διακρίνεται από «αυτοτέλεια», διότι αποτελεί ξεχωριστό κλειστό κύκλο³ μέσα στον οποίο αναπτύσσεται η κληρονομική διαδοχή, ωσάν να επρόκειτο για τάξη. Στην γραμμή χωρεί αρχικά διαδοχή βαθμών στην ρίζα (γενεά) έως τον τέταρτο βαθμό σε σχέση με τον κληρονομούμενο (υποκατάσταση μέσα την ρίζα) και στην συνέχεια προσαύξηση στην άλλη ρίζα (γενεά) της ίδιας γραμμής.

Προσαύξηση στην άλλη γραμμή (πατρική ή μητρική) επιτρέπεται, μόνον όταν δεν υπάρχει ούτε ένας συγγενής στην γραμμή αυτή (1816 § 2δ ΑΚ). Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται πέραν του περιορισμού της γενεάς (ρίζας) και «ενότητα» στην ίδια την γραμμή, η οποία επι-

βάλλει αφενός, πρώτα, την υποκατάσταση (κλήση) στην ρίζα και αφετέρου, στην συνέχεια, την προσαύξηση στην άλλη ρίζα. Η διαδοχή αυτή αφορά το 1/4 της κληρονομιάς περιουσίας, το οποίο παραμένει λόγω της υποκατάστασης στην γραμμή, πριν προσαυξηθεί στην άλλη.⁴

Οι αρχές αυτές ισχύουν το ίδιο για κάθε γραμμή (πατρική/μητρική).

β. Αρχηγοί των ριζών και διαμόρφωση των ποσοστών. Στην τρίτη τάξη (1816 ΑΚ) δημιουργούνται δύο φορές αρχηγοί ρίζας, αρχικά από τους παππούδες και τις γιαγιάδες και στη συνέχεια από τα τέκνα τους.

Την πρώτη φορά αρχηγοί είναι οι τέσσερις παππούδες και γιαγιάδες (1816 § 2α ΑΚ). Τα τέσσερα πρόσωπα των προγόνων (παππούδες, γιαγιάδες) συγγενείς του κληρονομούμενου/νης 2ου βαθμού σε ευθεία γραμμή κληρονομούν κατ' ισομοιρία (1816 § 2α ΑΚ) και δημιουργούν τις αρχικές ρίζες, των οποίων είναι αρχηγοί.⁵ Κάθε ένα από τα πρόσωπα αυτά δημιουργεί δικό του κλειστό κύκλο προσώπων μεταξύ των οποίων συντελείται η διαδοχή.⁶ Σε περίπτωση έκπτωσης ενός από αυτούς η μερίδα του δεν προσαυξάνει την μερίδα όλων των άλλων κληρονόμων της τάξης αυτής.

Μετά την έκπτωσή τους καθενός προγόνου (παππού/γιαγιάς) στην θέση του υπεισέρχονται τα τέκνα και οι έγγονοι του (1816 § 2β ΑΚ). Σ' αυτή την δεύτερη κλήση δημιουργούνται και πόλη ρίζες, των οποίων αρχηγοί είναι τα τέκνα των παππούδων και γιαγιάδων. Τα τέκνα αυτά, θείοι/θείες του / της κληρονομούμενου /νης δηλ. συγγενείς στον 3ο βαθμό εκ πλάγιου (1461 ΑΚ), κληρονομούν επίσης κατ' ισομοιρία (1816 § 3α ΑΚ), χωρίς διάκριση ως προς τον γάμο του παππού ή της γιαγιάς από τον οποίο προέρχονται. Οι έγγονοι των αρχικών προγόνων, εξαδέλφοι του/της κληρονομούμενου/νης δηλ. συγγενείς του στον 4ο βαθμό εκ πλάγιου (1461 ΑΚ), κληρονομούν κατά ρίζες και κατ' ισομοιρία μέσα στην ρίζα (1816 § 3β ΑΚ).⁷

Αν στην ρίζα αυτή δεν υπάρχουν τέκνα ή

1. ΕφΑθ 4342 ΕλλΔνην 33/1992, 364. Εκτενέστερα για το κληρονομικό δικαίωμα των πρώτων εξαδέλφων σε Παπαντωνίου, Κληρονομικό Δίκαιο, Λ 92, σ. 379, Αστ. Γεωργιάδης, ΕρμΑΚ, 1816, αρ. 7 επ.

2. ΑΠ 1728/2001 ΕλλΔνην 43/2002, 1669.

3. ΕφΑθ 6611/1986 ΕλλΔνην 28/1987, 662

4. ΑΠ 1728/2001 ό.π. Φίλιππος, Κληρονομικό Δίκαιο, Ειδικό Μέρος, 1998, σ. 28 επ.

5. ΑΠ 1728/2001 ό.π., ΕφΑθ 4342/1991 ό.π., ΕφΑθ 6611/1986 ό.π.

6. ΑΠ 1728/2001 ό.π., Αστ. Γεωργιάδης, ό.π., αρ. 29.

7. ΕφΘεσ 1413/1993 Αρμ 47/1993, 815/6.

Γνωμοδότηση

Κληρονομική διαδοχή στην Τρίτη Τάξη

έγγονοι, η μερίδα προσαυξάνει την μερίδα του άλλου (παππού ή γιαγιάς του κληρονομούμενου) στην ίδια γραμμή (1816 § 2γ ΑΚ).

γ. Οι ετεροθαλείς αδελφοί στην τρίτη τάξη. Όταν ο ένας πρόγονος εκπέσει τα τέκνα ... του (1816 Α2β ΑΚ), που υπεισέρχονται στην θέση του, μπορεί να προέρχονται από διαφορετικούς γάμους του και να είναι μεταξύ τους ετεροθαλείς αδελφοί. Αυτό προκύπτει από την διατύπωση της διάταξης και την χρήση της κτητικής αντωνυμίας «του» (1816 Α2β ΑΚ). Αν αυτή η κτητική αντωνυμία δεν υπήρχε και η διάταξη όριζε «υπεισέρχονται τα τέκνα και οι έγγονοι» θα εννοούνταν ως τέκνα μόνον τα κοινά των παππούδων και γιαγιάδων, δηλαδή μόνον οι αμφιθαλείς αδελφοί των γονέων του θανόντος. Αντίθετα η ισχύουσα διατύπωση αφορά τέκνα του προγόνου, παππού ή γιαγιάς, από όποιον γάμο και αν προέρχονται. Παρόμοια αυτά οι αρχές του άρθρου 1815 ΑΚ δεν εφαρμόζονται, διότι αφενός η διάταξη 1816 ΑΚ δεν παραπέμπει σ' αυτή, αφετέρου δεν συνάδουν προς τις αρχές της τρίτης τάξης, όπως ορθώς τις αναλύουν οι αποφάσεις του Αρείου Πάγου 1728/2001 και του Εφετείου Αθηνών 6611/1986.⁸

Στην δεύτερη τάξη (1814 ΑΚ) οι γονείς και οι αδελφοί κληρονομούν κατ' ισομοιρία, διασπώντας την αρχή του συστήματος των γενέων και της διαδοχής κατά ρίζες,⁹ αφού οι αδελφοί αποτελούν στην πραγματικότητα μέλη της γενεάς, που χωρίς αυτή την ρύθμιση θα είχαν κληθεί, όπως στην τρίτη τάξη, μετά την έκπτωση των γονέων τους, αρχηγών της ρίζας. Οι αδελφοί όμως είναι και αρχηγοί ρίζας, που κληρονομούν κατ' ισομοιρία. Όταν όμως υπάρχουν ετεροθαλείς αδελφοί που συγκληρονομούν με αμφιθαλείς και άλλους συγγενείς του κληρονομούμενου, οι ετεροθαλείς παίρνουν το μισό της μερίδας του αμφιθαλούς (1815 ΑΚ).

Η αρχή αυτή δεν εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο στην τρίτη τάξη, στην οποία αναφέρεται ρητά ότι τα τέκνα των παππούδων και γιαγιάδων κληρονομούν κατ' ισομοιρία (1816 Α3 ΑΚ), χωρίς αναφορά ή διάκριση ως προς τον

γάμο από τον οποίο προέρχονται. Τα τέκνα αυτά είναι αδελφοί ή αδελφές του γονέα του όχι του ίδιου του κληρονομούμενου, δηλαδή θείοι και θείες του. Όταν κάποιος από τους αρχηγούς/αδελφούς εκπέσει, αν έχει τελέσει δύο γάμους, στη θέση του (ρίζα) υπεισέρχονται κατ' ισομοιρία και χωρίς διάκριση τα τέκνα των δύο γάμων του, έγγονοι του αρχηγού παππού ή γιαγιάς.

Αν ο αρχηγός της μίας γραμμής έχει, δύο ή περισσότερα τέκνα, από τον ένα γάμο του, π.χ. τον πρώτο, εφόσον κληρονομούμενος/η είναι το ένα από τα τέκνα αυτών, στην διαδοχή του θα κληθούν αφενός οι άλλοι αδελφοί του γονέα του κληρονομούμενου (ή τα τέκνα του) που ως αμφιθαλείς θα κληρονομήσουν τόσο από την πατρική όσο και από την μητρική γραμμή, και αφετέρου τα τέκνα του ίδιου παππού από τον άλλο γάμο, που ως ετεροθαλείς αδελφοί του γονέα του κληρονομούμενου θα κληρονομήσουν μόνον από την κοινή γραμμή, π.χ. πατρική. Έτσι στην τρίτη τάξη οι αμφιθαλείς αδελφοί του γονέα του κληρονομούμενου ή τα τέκνα τους θα κληθούν στην κληρονομία από δύο γραμμές και θα λάβουν μερίδα μεγαλύτερη, από την μερίδα που θα κληρονομήσουν οι ετεροθαλείς αδελφοί του ίδιου γονέα ή τα τέκνα τους.

Η διαφορά στο ύψος της κληρονομικής μερίδας πηγάζει από την απολύτως διαχωρισμένη διαδοχή των γραμμών στην τρίτη τάξη και όχι από αναλογική εφαρμογή των αρχών της 1815 ΑΚ, οι οποίες δεν μπορούν να τύχουν εφαρμογής, διότι η δεύτερη τάξη διέπεται από άλλες αρχές, όπως ορθώς και ρητώς επισημαίνεται στην απόφαση 1728/2001 ΑΠ.¹⁰ Κατά συνέπεια αυτή η διαφορά στο ύψος της μερίδας μεταξύ των ετεροθαλών αδελφών του γονέα του κληρονομούμενου, θείων του, δεν βρίσκεται σε σχέση ημίσεως προς το όλο,¹¹ αλλά ανάγεται σε ποσοστό τυχαίο, το οποίο έχει σχέση με τον συνολικό αριθμό των προσώπων που καλούνται στην μία και την άλλη γραμμή.¹²

Ορισμένοι συγγραφείς αναφέρονται στο ήμισυ της μερίδας, επειδή χρησιμοποιούν παράδειγμα με δύο αδελφούς έναν αμφιθαλή και έναν ετεροθαλή. Κατ' αποτέλεσμα η μερίδα του ετεροθαλούς είναι η μισή αυτής του αμφιθαλούς.¹³ Το σφάλμα στην σκέψη αυτή διαφαίνεται, όταν οι ετεροθαλείς είναι περισσότεροι του ενός, οπότε το ποσοστό τους είναι διαφορετικό. Αν ο αμφιθαλής είναι ένας, η διαφορά μεταξύ τους είναι μεγαλύτερη. Αν οι αμφιθαλείς είναι περισσότεροι, το ποσοστό τους ποικίλει ανάλογο.

Οι αμφιθαλείς αδελφοί του γονέα του κληρονομούμενου, θείοι/ες του, λαμβάνουν από

την μία γραμμή ποσοστό ανάλογο του αριθμού τους, στο οποίο προσθέτουν το ποσοστό που λαμβάνουν από την συμμετοχή τους και στην άλλη γραμμή, στην οποία συμμετέχουν και οι ετεροθαλείς αδελφοί των γονέων του κληρονομούμενου, θείοι του. Οι τελευταίοι λαμβάνουν μόνον το ποσοστό τους από την γραμμή αυτή.

Την σκέψη αυτή δέχεται και η απόφαση 1728/2001 ΑΠ, όταν αναγράφει ότι «το γεγονός ότι η ενάγουσα είναι θυγατέρα της ετεροθαλούς αδελφής του πατέρα της (κληρονομούμενης) και ότι η ενάγουσα συνέτρεχε κατά τον χρόνο της επαγωγής της κληρονομίας με τον εναγόμενο.., θείο της αποβιώσασας.., αμφιθαλή αδελφό της .. (από την μητρική γραμμή) δεν ασκεί έννομη επιρροή στον προσδιορισμό της κληρονομικής μερίδας της ενάγουσας, η οποία καλείται στην τρίτη τάξη εξ αδιαθέτου διαδοχής».

Επομένως τα τέκνα των αμφιθαλών αδελφών του γονέα του κληρονομούμενου καλούνται από δύο λόγους επαγωγής¹⁴ και αποκτούν αυξημένη μερίδα, μη καθορισμένου εξ αρχής ύψους, σε σχέση προς την μερίδα των τέκνων των ετεροθαλών αδελφών του γονέα του, που καλούνται σε μία μόνο γραμμή, αφού δεν είχαν κοινό απώτερο γεννήτορα (παππού ή γιαγιά).¹⁵

2. Δικαιολόγηση της ρύθμισης.

Η διαφορετική ρύθμιση δικαιολογείται από το γεγονός ότι στην δεύτερη τάξη ο κληρονομούμενος αδελφός συνδέεται στην άμεσή του οικογένεια περισσότερο με τον αμφιθαλή αδελφό/ή και λιγότερο με τον ετεροθαλή που ανήκει σε άλλη οικογενειακή μονάδα. Αντίθετα στην τρίτη τάξη ο κληρονομούμενος δεν ανήκει στην ίδια οικογενειακή μονάδα με κανέναν από τους κληρονόμους του. Οι καλούμενοι είναι θείοι, θείες, εξαδέλφια του με τους οποίους έχει σε κάθε περίπτωση, αν όχι μακρινή, πάντως «εξωοικογενειακή» σχέση, με την έννοια ότι ανήκουν σε άλλα γένη σε σχέση με την γονική του οικογένεια. Αυτοί πάλι που δημιουργούν τις ρίζες είναι θείοι του, αδελφια των γονέων του, με τους οποίους σε κάθε περίπτωση είχε μακρινή σχέση (περισσότερο ή λιγότερο στενή).¹⁶

Ο νομοθέτης δεν έκρινε σκόπιμη την διατήρηση της διάκρισης με βάση την καταγωγή μεταξύ των κληρονόμων αυτών και έτσι όριζε την κλήση τους κατ' ισομοιρία. Αυτό προκύπτει με σαφήνεια από την διάταξη που ορίζει ότι σε περίπτωση θανάτου του παππού ή της γιαγιάς

8. ΑΠ 1728/2001 ό.π., Εφαθ 6611/1986 ό.π.

9. Εφαθ 6611/1986 ό.π.

10. ΑΠ 1728/2001 ό.π., Εφαθ 6611/1986 ό.π. Αντίθ. Ψούνη, Κληρονομικό Δίκαιο Ι, Λ 8, σ. 291, πρβλ. & Αστ. Γεωργιάδης, ό.π.

11. Αντίθ. Αστ. Γεωργιάδης, ό.π., 1816, αρ. 34, ο οποίος παρά την ορθή αιτιολογία καταλήγει, από παραδρομή, στο εσφαλμένο συμπέρασμα ότι οι ετεροθαλείς θείοι λαμβάνουν το μισό των αμφιθαλών. Έτσι και Λιβάνης, στον ΑΚ Γεωργιάδης-Σταθόπουλου, άρθρ. 1816, αρ. 11, Ψούνη, ό.π.

12. Βλ. ορθώς, Παπαντωνίου, ό.π., σ. 382/3, Βαθρακοκόϊλης, 2001, άρθρ. 1816, σ. 2278.

13. Βλ. παραδείγματα, Τούση, Κληρονομικό Δίκαιο, 1969, Α92, σημ. 5, παράδειγμα 7, σ. 244/5, Βουζικά, Κληρονομικό Δίκαιο, 1972, Λ 27, σ. 207, ορθή θεωρητική ανάλυση, η λύση όμως των παραδείγματος θα μπορούσε να γεννηθεί παρανόηση, Μπρακατσούλλα, Κληρονομικό Δίκαιο, 2000, σ. 314, Ψούνη, ό.π.

14. Αστ. Γεωργιάδης, ό.π., 1818, αρ. 7.

15. Βλ. και Παπαντωνίου, ό.π., Λιβάνης, ό.π., Βασική Νομική Βιβλιοθήκη, υπό 1816, αρ. 16. Βλ. και παράδειγμα Μπρακατσούλλα, ό.π.

16. Έτσι και Αστ. Γεωργιάδης, ό.π., αρ. 9.

στην θέση του καλούνται τα τέκνα του, χωρίς διάκριση για τον γάμο του καθενός παππού ή γιαγιάς, από τον οποίο προέρχονται. Έτσι καλούνται κατ' ισομοιρία τα τέκνα του κάθε παππού ή γιαγιάς από τον γάμο αυτό ή από προηγούμενους, δηλαδή τα ετεροθαλή αδέρφια των θείων του κληρονομούμενου χωρίς διάκριση ως προς αυτή την ιδιότητά τους.

Επομένως το ουσιαστικό στην τρίτη τάξη είναι, αν οι καλούμενοι ως κληρονόμοι του θανόντος προέρχονται από την ίδια πατρική ή μητρική γραμμή, αδιάφορα αν οι ίδιοι ή οι γονείς τους είναι αμφιθαλή ή ετεροθαλή αδέρφια.¹⁷ Τα πρώτα εξαδέλφια καλούνται στις ρίζες που έχουν ήδη σχηματίσει οι γονείς τους, ως τέκνα των αρχικών και κυρίων κληρονόμων, των παππούδων ή γιαγιάδων. Το ποσοστό της κληρονομικής μερίδας των εξαδέλφων καθορίζεται, κατ' αποτέλεσμα, από το ποσοστό του γονέα τους, ο οποίος μπορεί να κληρονομεί σε μία ή και δύο γραμμές.

3. Υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών

Στην προκειμένη περίπτωση η κληρονομούμενη Ελένη Στ., που δεν κατάληπε διαθήκη, δεν είχε κατά τον χρόνο του θανάτου της σύζυγο ούτε κατιόντες, ούτε βρίσκονταν στην ζωή γονείς ή αδέρφια ή τέκνα ή έγγονοι αυτών. Έτσι κλήθηκε η τρίτη τάξη, στην οποία καλούνται οι παππούδες και γιαγιάδες των δύο γραμμών κατ' ισομοιρία κατά το 1/4 κάθε ένας (1816 § 2α ΑΚ) και αν αυτοί δεν υπάρχουν τα τέκνα και οι έγγονοί τους (1816 § 1 ΑΚ). Σε περίπτωση θανάτου κάθε παππού ή γιαγιάς την θέση του παίρνουν τα τέκνα ή οι έγγονοί του (1816 § 2β ΑΚ) οι οποίοι κληρονομούν την μερίδα του 1/4 κατ' ισομοιρία (1816 § 3α ΑΚ).

α. Στην μητρική γραμμή κατά τον χρόνο του θανάτου της κληρονομούμενης δεν υπήρχαν συγγενείς στην ζωή (μητέρα, γονείς της μητέρας της, αδέρφια και τέκνα τους). Η ύπαρξη έστω και ενός μόνον κληρονόμου στην μία γραμμή δεν επιτρέπει την προσαύξηση στην άλλη. Μόνο τους πλησιέστερους συγγενείς είχε η κληρονομούμενη τα εξαδέλφια της από την πατρική γραμμή.

Επομένως οι μερίδες της μητρικής γραμμής Στ., Μ. 1/4 + Ελ. 1/4, προσαύξησαν τις μερίδες της πατρικής γραμμής Στ., Στ. (1/4 + 1/4 =) 1/2, Αγ. (1/4 + 1/4 =) 1/2, η οποία κλήθηκε στο σύνολο της κληρονομιάς περιουσίας.

β. Στην πατρική γραμμή εκπρόσωποι των δύο γραμμών, παππού/γιαγιάς, είναι ο Στ. Στ. και η Αγ. Στ., που κλήθηκαν αρχικά στο 1/4 της κληρονομίας ο καθένας και τελικά, μετά την προσαύξηση της μητρικής γραμμής, έλαβαν ο καθένας το 1/2 του συνόλου της κληρονομιάς περιουσίας.

βα. Ο Στ., παππούς της πατρικής γραμμής,

είχε τελήσει δύο γάμους, από τους οποίους είχε αποκτήσει τέκνα, από τα οποία μόνον έξι είχαν καταλείψει κατιόντες κατά τον χρόνο θανάτου της κληρονομούμενης: δύο από τον πρώτο του γάμο και τέσσερα από τον δεύτερο. Ειδικότερα: Από τον πρώτο γάμο του Στ. Στ. με την σύζυγό του Αγ. είχαν γεννηθεί δύο τέκνα, ο Δ. και ο Ζ., που προαποβίωσαν. Από αυτούς ο Ζ. είχε δύο κατιόντες, τον Νικ. και την Αγ.. Το άλλο τέκνο, ο πατέρας της θανούσας Ελ. Στ., δεν είχε άλλο τέκνο από την κληρονομούμενη.¹⁸ Επομένως σ' αυτή τη ρίζα δεν υπάρχουν έγγονοι.

Από τον δεύτερο γάμο του Στ. Στ. με την Καθ. είχαν γεννηθεί τέκνα που προαποβίωσαν επίσης, τέσσερα από αυτά όμως οι Ν., Ιω., Κ. και Σ. είχαν τέκνα που βρίσκονταν στην ζωή κατά τον θάνατο της κληρονομούμενης.

Η μερίδα του Στ. Στ., παππού εκ πατρός, (1/2) διανέμεται κατ' ισομοιρία στα 5 τέκνα του, που κατέλειψαν κατιόντες κατά τον χρόνο θανάτου της κληρονομούμενης. Τα τέκνα αυτά διανέμουν μεταξύ τους κατ' ισομοιρία το μερίδιο του 1/2 του συνόλου της κληρονομιάς περιουσίας που του αναλογεί και λαμβάνουν το 1/5 του μεριδίου αυτού ή 1/10 του συνόλου, στο οποίο υπεισέρχονται τα τέκνα τους κατά ρίζες και κατ' ισομοιρία. Συγκεκριμένα:

οι Νικ. και Αγ. (τέκνα του Ζ.) λαμβάνουν από $1/20 \times 2 = 2/20$

η Καθ. (τέκνο της Ν.σ) λαμβάνει $1/10 = 2/20$

οι Ιω. και Καθ. (τέκνα του Ιω.) λαμβάνει $1/10 = 2/20$

οι Ν. και Καθ. (τέκνα του Κ.) λαμβάνουν $1/20 \times 2 = 2/20$

οι Στ. και Μ. (τέκνα της Σ.) λαμβάνουν $1/20 \times 2 = 2/20$

οι Στ. και Μ. (τέκνα της Σ.) λαμβάνουν $1/20 \times 2 = 2/20$

οι Στ. και Μ. (τέκνα της Σ.) λαμβάνουν $1/20 \times 2 = 2/20$

ββ. Η Αγ., γιαγιά της πατρικής γραμμής, κατέλειπε μόνον δύο τέκνα,

α) τον Δ., πατέρα της κληρονομούμενης Ελ., και

β) τον Ζ., πατέρα των Νικ. και Αγ.

Το μερίδιό της, 1/2 του συνόλου της κληρονομίας, περιέρχεται τους Νικ. και Αγ., τέκνα του γιου της Ζ., που είχε προαποβιώσει, δεδομένου ότι το άλλο τέκνο της Δ., πατέρας της κληρονομούμενης, δεν βρισκόταν στην ζωή κατά το θάνατο εκείνης ούτε είχε καταλείψει άλλους κατιόντες. Έτσι οι Νικ. και Αγ. υπεισέρχονται στην μερίδα της γιαγιάς τους Αγ. Στ., την οποία κληρονομούν κατ' ισομοιρία στην ρίζα του Ζ. μόνου κληρονόμου της Αγ. Στ.

Άρα οι Νικ. και Αγ. λαμβάνουν από 1/4 (=5/20) του συνόλου του μεριδίου της Αγ. Στ.. Επομένως οι Νικ. και Αγ. Στ. καλούνται από δύο διαφορετικούς λόγους σε δύο αυτοτελή μερίδια από διαφορετικές επαγωγές. Έτσι λαμβάνουν από την πατρική γραμμή τον Στ. Στ. 1/20 + από την μητρική γραμμή της Αγ. Στ. 5/20, δηλαδή συνολικά 6/20 έκαστος.

Συνολικά η κληρονομική διαδοχή διαμορφώνεται ως ακολούθως

Νικ. μητρική γραμμή 5/20 + πατρική γραμμή 1/20 = 6/20

Αγ. μητρική γραμμή 5/20 + πατρική γραμμή 1/20 = 6/20

Καθ. (τέκνο της Ν) πατρική γραμμή 2/20 = 2/20

Μαθ. (τέκνο του Ι) πατρική γραμμή 2/20 = 2/20

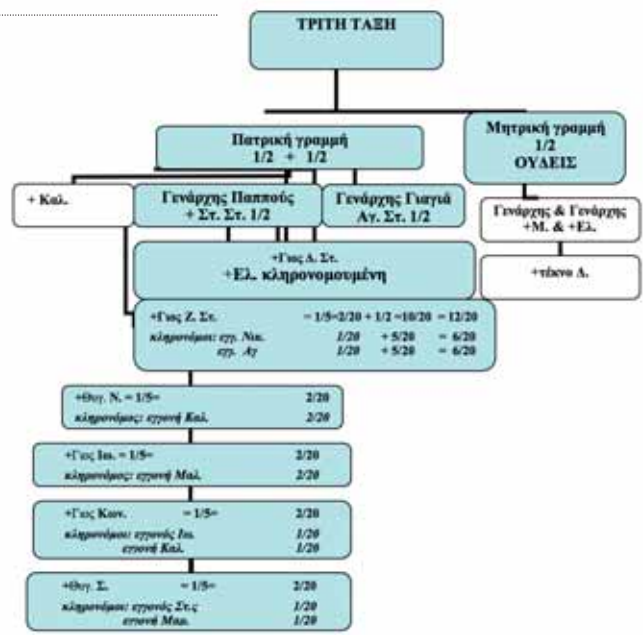
Ιω. (τέκνο του Κ) πατρική γραμμή 1/20 = 1/20

Καθ. (τέκνο του Κ) πατρική γραμμή 1/20 = 1/20

Στ. (τέκνο της Σ) πατρική γραμμή 1/20 = 1/20

Μαρ. (τέκνο της Σ) πατρική γραμμή 1/20 = 1/20

Σύνολο 20/20

17. Πρβλ. παράδειγμα Παπαντωνίου, ό.π., σ. 383.

18. Μόνο τέκνο του έκτου τέκνου του γενάρχη Στεφάνου ήταν η κληρονομούμενη.

Παρέμβαση των συμβολαιογράφων στις συστάσεις **Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης**

Νικόλαος Στασινόπουλος

Πρόεδρος Σ.Σ.Ε.Α.Α.
και της Συντονιστικής Επιτροπής Συμβολαιογραφικών
Συλλόγων Ελλάδος

*Ο Πρόεδρος της Συντονιστικής
κος Νίκος Στασινόπουλος για το
θέμα που δημιουργήθηκε σχετικά
με την ανάμειξη των συμβολαιογρά-
φων στις συστάσεις των Ε.Π.Ε.
απηύθυνε στο Γενικό Γραμματέα
του Υπουργείου Ανάπτυξης,
κο Κωνσταντίνο Μουσουρούλη, την
ακόλουθη επιστολή, την οποία μας
έστειλε για δημοσίευση στο Νοτάριο.
Το παρατιθέμενο κείμενο μαζί
με την καθοριστική παρουσία
στο Υπουργείο ανέτρεψαν τις
αλλαγές που δρομολογούνταν.*

Αξιότιμε κύριε Γενικέ,
σε δημοσίευμα της Εφημερίδας «Καθημε-
ρινή», στο φύλλο της 14ης Σεπτεμβρίου
2008, αναφέρεται ότι το Υπουργείο Ανάπτυ-
ξης προετοιμάζει σχέδιο νόμου, με το οποίο
θα τροποποιεί τις διαδικασίες σύστασης της
Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης, με σκοπό
να βάλει τέλος στη χρονοβόρα και ακριβή
διαδικασία, που ακολουθείται σήμερα. Με-
ταξύ των σκοπούμενων αλλαγών, σύμ-
φωνα με το σχετικό ρεπορτάζ, φαίνεται να
είναι και η κατάργηση του συμβολαιογρα-
φικού εγγράφου και η αντικατάστασή του από
ένα προτυποποιημένο ιδιωτικό συμφωνη-
τικό, που θα υπάρχει ηλεκτρονικά στην
υπηρεσία του ΓΕΜΗ.

Επειδή πιστεύουμε ότι θα είναι ανεπανόρ-
θωτο σφάλμα η κατάργηση της συμβολαιο-
γραφικής παρέμβασης κατά τη σύσταση των
ΕΠΕ, ζήτησα να σας συναντήσω για να σας
εκθέσω τις θέσεις των συμβολαιογράφων
και να σας εξηγήσω τους λόγους για τους
οποίους αντικειμενικά, οποιοδήποτε και αν
είναι το σύστημα που θα επιλεγεί τελικά
από την κυβέρνηση, η παρέμβαση του συμ-
βολαιογράφου στη σύσταση των ΕΠΕ παρέ-
χει πραγματικά προστιθέμενη αξία στον
πολίτη, με ελάχιστο κόστος συγκριτικά με τα
πλεονεκτήματά της.

Συμφωνούμε ότι η σημερινή διαδικασία
σύστασης μιας ΕΠΕ είναι «χρονοβόρα και
κοστοβόρα» και επομένως η πρωτοβουλία
του Υπουργείου Ανάπτυξης για την απλο-
ποίηση των διαδικασιών σύστασης των
ΕΠΕ είναι αναγκαία και επιτακτική και την
επικροτούμε. Άλλωστε ο στόχος αυτής της
πρωτοβουλίας είναι η βελτίωση της ανταγω-

νιστικότητας με τη διευκόλυνση των επιχει-
ρήσεων και κυρίως των μικρομεσαίων
μέσω της ευκολότερης, ταχύτερης και με λι-
γότερα έξοδα σύστασής τους.

Γνωρίζουμε ότι η Παγκόσμια Τράπεζα,
στις ετήσιες εκθέσεις Doing Business, κατα-
τάσσει τις χώρες στον τομέα της σύστασης
των επιχειρήσεων με βάση τον αριθμό των
διαδικασιών, τις ημέρες, το κόστος και το
ελάχιστο κεφάλαιο που απαιτείται για τη σύ-
σταση μιας επιχείρησης. Όμως θα θέλαμε
να τονίσουμε ότι μια πρόσφατη ανεξάρτητη
αξιολόγηση των δεικτών Doing Business της
Παγκόσμιας Τράπεζας (2008)¹ κατέληξε στο
συμπέρασμα ότι οι δείκτες αυτοί εστιάζουν
την προσοχή του κοινού στο βάρος που συ-
νεπάγεται η ρύθμιση της οικονομικής δρα-
στηριότητας και δεν αναφέρονται σε άλλες
ουσιαστικές πτυχές, όπως το επιχειρηματικό
κλίμα που επικρατεί σε μια χώρα ή στις θετι-
κές πτυχές της νομοθεσίας.²

Επίσης γνωρίζουμε ότι η Ευρωπαϊκή
Ένωση έχει αναλάβει σειρά πρωτοβουλιών
προς την κατεύθυνση της διευκόλυνσης των
επιχειρήσεων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δη-
μοσίευσε τον Ιούνιο την πρωτοβουλία Small
Business Act και το σχέδιο κανονισμού για
την Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία, με στόχο
να προωθήσει το επιχειρηματικό πνεύμα
στην Ευρώπη και να βοηθήσει στην ανά-
πτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Πα-
ράλληλα με την πρωτοβουλία αυτή, τα
κράτη μέλη συνεχίζουν τις προσπάθειές
τους για την εκπλήρωση των τριών στόχων,
που έθεσε το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
του 2006: δηλαδή τη δημιουργία της ενι-
αίας θυρίδας (One Stop Shop ή OSS), τη

1. Ομάδα ανεξάρτητης αξιολόγησης Doing Business: μια ανεξάρτητη αξιολόγηση. Οι δείκτες Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας – IFC μετά από διεξοδική ανάλυσή του, Παγκόσμια Τράπεζα 2008, Washington. Στην ιστοσελίδα: http://siteresources.worldbank.org/EXTDOIBUS/Resources/db_evaluation_fr.pdf

2. Οπ. παρ. σελίδες xvii και xviii.

μείωση του χρόνου για τη σύσταση μιας επιχείρησης σε λιγότερο από μια εβδομάδα, καθώς και τη μείωση του κόστους που απαιτείται για τη σύσταση αυτή. Όλα τα σχέδια αυτά εντάσσονται στα συνολικά πλαίσια της πρωτοβουλίας «Καλύτερη Νομοθέτηση», που έχει στόχο τη μείωση των διοικητικών βαρών κατά 25% μέχρι το 2012, καθώς και στα πλαίσια του προγράμματος απλοποίησης του δικαίου των εταιρειών (κυρίως της 3ης και 6ης οδηγίας για θέματα συγχωνεύσεων και διασπάσεων και της 1ης και της 11ης οδηγίας για θέματα που αφορούν τις απαιτήσεις δημοσιότητας).

Εν όψει των ανωτέρω τα ερωτήματα που τίθενται είναι αν και πως ο συμβολαιογράφος θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη των ανωτέρω στόχων. Όπως επισημαίνεται κατωτέρω, σε ορισμένα κράτη μέλη οι στόχοι για την εκκίνηση των επιχειρήσεων (start-up) επετεύχθησαν με τη συνεργασία της εθνικής συμβολαιογραφίας. Ο συμβολαιογράφος με την εμπειρία, που διαθέτει, μπορεί να προτείνει καινοτόμους λύσεις σε θέματα δικαίου των εταιρειών, συνδυάζοντας τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με τη διατήρηση της νομικής ασφάλειας, δια μέσου του ελέγχου νομιμότητας που ασκεί.

Η σημασία του προληπτικού ελέγχου νομιμότητας

Όπως προαναφέρθηκε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη έχει ως στόχο την απλοποίηση του κανονιστικού περιβάλλοντος των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στα πλαίσια της πρωτοβουλίας «Καλύτερη Νομοθέτηση» και του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μείωση των διοικητικών βαρών, κυρίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ο στόχος είναι η υποβολή μέτρων απλοποίησης, ώστε το ευρωπαϊκό δίκαιο να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των επιχειρήσεων και να τους παρέχει τη δυνατότητα να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και να επιτυγχάνουν καλύτερες επιδόσεις στο παγκόσμιο περιβάλλον που είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικό.³

Κανείς δεν αμφισβητεί την ανάγκη απλοποίησης του εταιρικού δικαίου και της κατάργησης των ανώφελων διοικητικών βαρών με στόχο τη διευκόλυνση της ζωής

των επιχειρήσεων. Εξάλλου, ο συμβολαιογράφος, με την εμπειρία του σε θέματα εταιρικού δικαίου είναι σε θέση να κρίνει τη χρησιμότητα των απαιτούμενων διατυπώσεων και να προτείνει εναλλακτικές λύσεις. Η απλούστευση αυτή όμως δεν μπορεί να περιοριστεί στη μείωση του κόστους με κάθε τίμημα χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο σκοπός των νομοθετικών διατάξεων που επιβάλλουν αυτό το «διοικητικό βάρος».

Οι έλληνες και οι ευρωπαίοι συμβολαιογράφοι οφείλουν με βάση τη γνώση τους για τα προβλήματα των επιχειρήσεων και κυρίως των μικρομεσαίων, να προτείνουν τη βοήθειά τους και να συμβάλουν στην απλούστευση του περιβάλλοντος, στο οποίο δρουν οι επιχειρήσεις, χωρίς όμως να τεθεί σε κίνδυνο η νομική ασφάλεια και η παραδοσιακή προστασία, που παρέχει το εταιρικό δίκαιο των κρατών μελών.

Ταυτόχρονα, αυτή η απλούστευση θα πρέπει να επιτρέπει τη βελτίωση της διασυνοριακής κυκλοφορίας των επιχειρήσεων. Εξάλλου το νέο σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία καταρτίστηκε με στόχο την ελάφρυνση των δεσμευτικών υποχρεώσεων που αντιμετωπίζουν σήμερα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που ασκούν διασυνοριακές δραστηριότητες. Εάν όμως επιθυμούμε να καταστήσουμε την Ευρωπαϊκή Ιδιωτική Εταιρεία ένα πραγματικό μέσο πρόσβασης των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά, τότε θα πρέπει αυτή να συνδυάζει την απαραίτητη ευελιξία με τη διατήρηση της νομικής ασφάλειας τόσο έναντι των εταίρων όσο και έναντι των τρίτων. Αυτό άλλωστε υπενθυμίζει και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο συμβουλευτικό έγγραφο της για την απλούστευση του περιβάλλοντος των επιχειρήσεων: στο ευρωπαϊκό δίκαιο θεσπίζονται «ελάχιστα πρότυπα διαφάνειας για την προστασία των τρίτων από τους κινδύνους που συνεπάγεται για αυτούς η αυξημένη κινητικότητα των εταιρειών. Στην περίπτωση αυτή, οι κοινοί κανόνες αποτελούν το υπόβαθρο για την εμπιστοσύνη που είναι απαραίτητη για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς».⁴ Σύμφωνα με τη διαπίστωση της ίδιας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ένας από τους λόγους για τους οποίους δεν έχει ακόμα επιτευχθεί πλήρως η εσωτερική αγορά είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης των καταναλωτών. Επομένως, οποιαδήποτε μείωση της νομικής ασφάλειας

και της προστασίας των τρίτων θα μπορούσε να δημιουργήσει εμπόδια στις διασυνοριακές πρωτοβουλίες και δεν θα οδηγούσε σε αύξηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Οι ευρωπαίοι συμβολαιογράφοι υπογράμμισαν πάντα το γεγονός ότι δεν θα πρέπει με κανένα τρόπο η διαδικασία απλοποίησης να οδηγήσει σε μείωση της προστασίας των συμφερόντων των μετόχων, των οργάνων διαχείρισης, των εργαζομένων, των πιστωτών ή οποιουδήποτε άλλου τρίτου προσώπου.

Μήπως θα πρέπει λοιπόν στα πλαίσια της προσπάθειας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και ξεκινώντας από τη θέση ότι «όσο λιγότερη νομοθεσία, τόσο το καλύτερο», να υποχρεώσουμε τα κράτη μέλη να τροποποιήσουν τη νομοθεσία τους και να περάσουν από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας σε ένα σύστημα σύστασης επιχειρήσεων «online» χωρίς κανένα έλεγχο κατά την εγγραφή τους; Όχι βέβαια. Αντίθετα, πρέπει να συνδυάσουμε την ανταγωνιστικότητα με τη διατήρηση της νομικής ασφάλειας. Ορισμένα κράτη μέλη παρέχουν ήδη τη δυνατότητα σύστασης των επιχειρήσεων γρήγορα και με χαμηλό κόστος προβαίνοντας ταυτόχρονα και στον προληπτικό έλεγχο που προσφέρει αυτή την απαραίτητη νομική ασφάλεια.

Στα πλαίσια αυτά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η Εσθονία, όπου ο θεσμός του συμβολαιογράφου, με όλες τις εγγυήσεις που παρέχει, θεσπίστηκε ως ενιαία θυρίδα (OSS), έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει σε εξίσου καλά αποτελέσματα με τη Δανία όπου επικρατεί ένα σύστημα εγγραφής online χωρίς εκ των προτέρων επαλήθευση.⁵

Ενδεχομένως, η κατάργηση του σταδίου του προληπτικού ελέγχου νομιμότητας κατά τη σύσταση μιας επιχείρησης, της μεταφοράς της έδρας της, ή σε περίπτωση συγχώνευσης, να επιτρέπει τη μείωση των αντίστοιχων δαπανών, αλλά δεν λαμβάνει υπόψη τις υψηλές μεταγενέστερες δαπάνες της εκ των υστέρων ρύθμισης, ούτε τις μεταγενέστερες συγκρούσεις που είναι δυνατόν να προκύψουν στους κόλπους της εταιρείας ή ανάμεσα στην εταιρεία και στους πιστωτές της, λόγω της απουσίας προληπτικού ελέγχου νομιμότητας. Δεν αρκεί η δυνατότητα ταχείας σύστασης μιας επιχείρησης, εάν η επιχείρηση αυτή δεν είναι σε θέση να λειτουργήσει ικανοποιητικά στα πλαίσια του

3. βλ. ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Εταιρικό δίκαιο και νομικό περιβάλλον των εταιρειών. Απλοποίηση του νομικού περιβάλλοντος των εταιρειών : http://ec.europa.eu/internal_market/company/simplification/index_fr.htm

4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της 10ης Ιουλίου 2007 για την απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για τις εταιρείες στους τομείς του εταιρικού δικαίου, της λογιστικής και των ελέγχων, COM(2007) 394 τελικό σελ. 4, στην ιστοσελίδα:

http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/simplification/com2007_394_el.pdf

5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Συνολική αναθεώρηση με στόχους start-up στα πλαίσια των συμπερασμάτων του Εαρινού Συμβουλίου του 2006, σελ 6.

Παρέμβαση των συμβολαιογράφων στις συστάσεις Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης

σεβασμού των δικαιωμάτων των μετόχων και των τρίτων και να συμβάλει με τον τρόπο αυτό στην εθνική αλληλία και την ευρωπαϊκή οικονομία.

Εξάλλου το ίδιο το κοινοτικό δίκαιο στα πλαίσια του εταιρικού δικαίου επέλεξε την προσέγγιση του προληπτικού ελέγχου νομιμότητας της σύστασης των επιχειρήσεων δεδομένου ότι σύμφωνα με το άρθρο 10 της 1ης οδηγίας (68/151 ΕΟΚ): «Σε όλα τα κράτη μέλη των οποίων η νομοθεσία δεν προβλέπει κατά την ίδρυση της εταιρείας προληπτικό έλεγχο διοικητικό ή δικαστικό, η ιδρυτική πράξη και το καταστατικό της εταιρείας καθώς επίσης και οι τροποποιήσεις των πράξεων αυτών πρέπει να συντελούνται με δημόσιο έγγραφο».⁶

Κατά τον ίδιο τρόπο ο προληπτικός αυτός έλεγχος αναφέρεται και στην 3η και στην 6η οδηγία για τις εθνικές συγχωνεύσεις και διασπάσεις, όπου θεσπίζεται ότι σε περίπτωση που η νομοθεσία ενός κράτους μέλους δεν προβλέπει για τις συγχωνεύσεις δικαστικό ή διοικητικό έλεγχο νομιμότητας ή εάν ο έλεγχος αυτός δεν προβλέπεται για όλες τις απαραίτητες για τη συγχώνευση πράξεις, τότε τα

πρακτικά των γενικών συνελεύσεων που αποφασίζουν τη συγχώνευση καταρτίζονται με συμβολαιογραφικό έγγραφο. Σε περίπτωση διασυννοριακών συγχωνεύσεων το δικαστήριο, ο συμβολαιογράφος ή οποιαδήποτε άλλη αρμόδια αρχή χορηγεί πιστοποιητικό, που πιστοποιεί με διαμφισβήτητο τρόπο την ορθή κατάρτιση των προαπαιτούμενων για τη συγχώνευση εγγράφων και πράξεων. Επιπλέον και όσον αφορά στην Ευρωπαϊκή Εταιρεία (SE) και στην Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρεία (SCE) προβλέπεται προληπτικός έλεγχος σε περίπτωση σύστασής τους ή μεταφοράς της καταστατικής τους έδρας.

Στην Ελλάδα, όπως και σε πολλά άλλα κράτη μέλη, αυτός ο προληπτικός έλεγχος νομιμότητας κατά τη διάρκεια των σημαντικών σταδίων της ζωής μιας Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης (σύσταση, συγχώνευση, διάσπαση, αύξηση ή μείωση του εταιρικού κεφαλαίου, μεταφορά της έδρας, τροποποιήσεις γενικά του καταστατικού, λύση της εταιρείας) έχει ανατεθεί από το κράτος στο συμβολαιογράφο, ο οποίος εκπληρώνει χωρίς προβλήματα τον ρόλο αυτόν από το 1955 (έτος που καθιερώθηκαν οι ΕΠΕ στη χώρα μας) και μπορεί να συνεχίσει να τον εκπληρώνει ακόμη καλύτερα με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας.

Υπηρεσίες μιας στάσης ή ενιαία θυρίδα (One-stop-shop)

Όσον αφορά τώρα το πρώτο στάδιο της ζωής μιας εταιρείας, δηλαδή τη σύστασή της, στα πλαίσια της προώθησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας για την απασχόληση και την ανάπτυξη, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2006,⁷ έθεσε ως στόχους των κρατών μελών την υλοποίηση (κανονικά μέχρι το 2007) μιας ενιαίας θυρίδας (ή One Stop Shop), η οποία θα επιτρέπει τη σύσταση μιας εταιρείας με γρήγορο και απλό τρόπο σε λιγότερο από μια εβδομάδα και με το μικρότερο δυνατό κόστος εκκίνησης.

Είναι προφανές ότι οι έλληνες, όπως και οι ευρωπαίοι, συμβολαιογράφοι δεν μπορούν παρά να υποστηρίζουν τους στόχους της απλούστευσης της διαδικασίας σύστασης των εταιρειών και τη μείωση των διοικητικών βαρών, που προβλέπονται από την

υφιστάμενη νομοθεσία σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο. Εξάλλου, η συμβολαιογραφία έχει ήδη συμβάλει στην επίτευξη αυτών των στόχων σε πολλά κράτη μέλη.

Όπως φαίνεται από την θετική εμπειρία ορισμένων χωρών (κυρίως του Βελγίου, της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Εσθονίας, των Κάτω Χωρών, της Τσεχικής Δημοκρατίας) ο ρόλος του ελέγχου της νομιμότητας της ιδρυτικής πράξης μιας εταιρείας μπορεί να ανατεθεί αποκλειστικά στον συμβολαιογράφο, ο οποίος με την ιδιότητα του δημοσίου λειτουργού και του εκπροσώπου του κράτους, αναλαμβάνει το ρόλο της ενιαίας θυρίδας (OSS) για τη νομική σύσταση της εταιρείας, παρέχοντας τη δυνατότητα ταχείας και ασφαλούς σύστασης με χαμηλό κόστος.

Αν εξετάσουμε το παράδειγμα του Βελγίου, θα δούμε ότι επιβεβαιώθηκε ο ρόλος του συμβολαιογράφου ως ενιαίας θυρίδας. Εκεί ο συμβολαιογράφος, με την ιδιότητα του προνομιακού εταίρου του κράτους, συνέβαλε στην υλοποίηση της ηλεκτρονικής υποβολής (e-υποβολή) των πράξεων των εταιρειών, γεγονός που οδήγησε στη δραστηκή μείωση του απαιτούμενου χρόνου για τη σύσταση μιας εταιρείας και επομένως στην εκπλήρωση των τριών στόχων που έθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, δηλαδή τη σύσταση των εταιρειών σε χρόνο μικρότερο της μιας εβδομάδας και την υλοποίηση της ενιαίας θυρίδας με χαμηλό κόστος και στις δύο περιπτώσεις. Πιο συγκεκριμένα, τα απαραίτητα στοιχεία για τη σύσταση της εταιρείας ανταλλάσσονται δια της ηλεκτρονικής οδού με τη βοήθεια της ηλεκτρονικής κυβερνητικής μονάδας διεπαφής. Η ανταλλαγή αυτή των πληροφοριών διαρκεί λίγα λεπτά και στη συνέχεια η Δημόσια Υπηρεσία της Ομοσπονδιακής Δικαιοσύνης αποστέλλει στο συμβολαιογράφο τον αριθμό πρωτοκόλλου της υποβολής και τον αριθμό μητρώου της εταιρείας.

Πλεονεκτήματα της παρέμβασης του συμβολαιογράφου

Το παράδειγμα του Βελγίου (αλλά και της Ισπανίας, της Ιταλίας και άλλων χωρών που προαναφέρθηκαν) δείχνει ότι, ο συμβολαιογράφος είναι βασικός πρωταγωνιστής και μπορεί να συμβάλει με την εξειδίκευση και την εμπειρία του στη διευκόλυνση της σύ-

6. Στο γαλλικό κείμενο της οδηγίας χρησιμοποιείται ο όρος acte authentique, ο οποίος προσδιορίζει το συμβολαιογραφικό έγγραφο.

7. Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών, 23 και 24 Μαρτίου 2006, σελ. 10 σημ.30: « Τα κράτη μέλη πρέπει να καθιερώσουν έως το 2007 μια «μονοθυρίδικη» πρόσβαση ή ρύθμιση ισοδύναμου αποτελέσματος για τη σύσταση εταιρείας με ταχύ και απλό τρόπο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν κατάλληλα μέτρα ώστε να μειωθεί σημαντικά ο μέσος χρόνος που απαιτείται για τη σύσταση μιας επιχείρησης, ιδίως μικρής ή μεσαίας, με στόχο έως τα τέλη του 2007 να είναι δυνατή εντός μιας εβδομάδας σε οποιοδήποτε σημείο της ΕΕ. Οι δαπάνες έναρξης πρέπει να είναι οι χαμηλότερες δυνατές και για την πρόσληψη του πρώτου εργαζομένου πρέπει να αρκεί η επίσκεψη σε ένα μόνο σημείο επαφής της δημόσιας διοίκησης.», στην ιστοσελίδα: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/gr/06/st07/st07775-re01.el06.pdf>

στασης των εταιρειών, ενώ εγγυάται στους τρίτους ότι η σύσταση της νέας εταιρείας ανταποκρίνεται σε όλες τις απαιτήσεις του νόμου. Η ανάθεση του ρόλου της ενιαίας θυρίδας (OSS) στο συμβολαιογράφο παρέχει στα κράτη μέλη τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

(1) Η παρέμβασή του, με την ιδιότητα του δημόσιου λειτουργού, επιτρέπει την κατάρτιση όλων των διαδικασιών που προβλέπονται σήμερα πριν από τη συμβολαιογραφική πράξη στο μέτρο που, εντός των ορίων των συμφερόντων που κρίνονται κατάλληλα σε κάθε κράτος μέλος, η επαλήθευση των στοιχείων και η ενημέρωση πραγματοποιούνται και πιστοποιούνται από το συμβολαιογράφο με αποκλειστική του ευθύνη κατά τη σύνταξη της ιδρυτικής πράξης.

(2) Ο συμβολαιογράφος με την ιδιότητα του εκπρόσωπου της δημόσιας εξουσίας, οφείλει να επαληθεύει την τήρηση των διατάξεων του νόμου. Σε περίπτωση που δεν έχουν τηρηθεί, ο συμβολαιογράφος οφείλει να αρνηθεί την κατάρτιση της απαιτούμενης πράξης. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζει σε όλους τους ενδιαφερόμενους (εταιρείες, πιστωτές, εργαζόμενους) ότι συνάπτονται μόνο οι πράξεις που είναι σύμφωνες με το νόμο, προσφέροντας με τον τρόπο αυτό στο Κράτος ένα αποτελεσματικό μέσο ουσιαστικής εφαρμογής των νόμων.

(3) Ο έλεγχος του συμβολαιογράφου κατά τη σύσταση της εταιρείας επιτρέπει επίσης την καταπολέμηση του ξηπλήματος βρώμικου χρήματος.

(4) Εξάλλου, ο συμβολαιογράφος μπορεί να αναλάβει απευθείας την εγγραφή της ιδρυτικής πράξης της εταιρείας παρέχοντας έτσι με ενιαίο μηχανογραφικό τρόπο το σύνολο των πληροφοριών που απαιτούνται από τις αρμόδιες διοικητικές ή δικαστικές αρχές. Η εγγύηση της αξιοπιστίας των στοιχείων που εισάγονται στα μητρώα εξασφαλίζεται από την παρέμβαση του συμβολαιογράφου και από τον έλεγχο της νομιμότητας που ασκεί. Αλλωστε, τα αξιόπιστα μητρώα παρέχουν την εγγύηση ταχύτητας και ασφαλέστερων συναλλαγών συμβάλλοντας στην προστασία των πιστώσεων και των νέων επενδύσεων.

(5) Η παρέμβαση ενός και μόνο επαγγελματία επιτρέπει επιπλέον τον ακριβή εντοπισμό του υπευθύνου σε περίπτωση απουσίας ή καθυστέρησης στη διεκπεραίωση των υποχρεωτικών διατυπώσεων.

Εδώ πρόκειται για το ρόλο του συμβολαιογράφου ως εκπροσώπου της δημόσιας εξουσίας για την εξακρίβωση της τήρησης των διατάξεων του νόμου. Όμως συνέπεια της άσκησης του ρόλου αυτού είναι η υποχρέωση παροχής συμβουλής του συμβο-

λοιογράφου προς τα συμβαλλόμενα μέρη. Πράγματι, ο συμβολαιογράφος οφείλει να υποδεικνύει τη λύση που είναι καλύτερα προσαρμοσμένη στην οικογενειακή, περιουσιακή ή φορολογική κατάσταση των προσώπων που επιθυμούν να ιδρύσουν εταιρεία και να τους ενημερώσει για τις συνέπειες που θα επιφέρει η σύσταση της εταιρείας αυτής.

Ο συμβολαιογράφος με την ιδιότητα της ενιαίας θυρίδας (OSS) επιτρέπει το συνδυασμό της ταχείας σύστασης για τους ιδρυτές με την ασφάλεια έναντι των τρίτων. Πράγματι, ο συμβολαιογράφος είναι σε θέση να προσφέρει στους ιδρυτές ταχεία σύσταση, διότι με την ιδιότητα του δημόσιου λειτουργού, μπορεί να έχει άμεση πρόσβαση στα μητρώα και μπορεί να κοινοποιεί σε αυτά τα απαιτούμενα στοιχεία, δηλαδή να προβαίνει σε άμεση εγγραφή τους δια μέσου της ασφαλούς ηλεκτρονικής μετάδοσης. Οι ιδρυτές της εταιρείας γνωρίζουν απόλυτα σε τι δεσμεύονται χάρις στις συμβουλές του συμβολαιογράφου, ενώ ο τελευταίος προσπαθεί να βελτιστοποιήσει τη λειτουργία της εταιρείας δια μέσου της ορθής σύνταξης του καταστατικού, εγκαθιδρύοντας μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης (corporate governance) που έχουν ως στόχο τον περιορισμό μεταγενέστερων συγκρούσεων.

Πέραν αυτής της εσωτερικής νομικής ασφάλειας, ο συμβολαιογράφος εξασφαλίζει και την εγγύηση της εξωτερικής ασφάλειας έναντι των πιστωτών και των συμβαλλόμενων μερών της εταιρείας, διότι με την ιδιότητα του δημόσιου λειτουργού, εξασφαλίζει τη συμφωνία των καταστατικών με τις νομικές διατάξεις που προστατεύουν τους τρίτους. Σε περίπτωση απουσίας της συμφωνίας αυτής, ο συμβολαιογράφος δεν μπορεί να συνάψει την πράξη. Επομένως, εξασφαλίζεται στους τρίτους ότι η πράξη που δημοσιεύεται είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του νόμου.

Συμπεράσματα

Από όσα αναφέρονται ανωτέρω, αλλά και στο έγγραφο που συνοδεύει την παρούσα επιστολή και αναφέρεται στο ρόλο του συμβολαιογράφου στη σύσταση εταιρειών, προκύπτει σαφώς η ανάγκη διατήρησης της ενεργής παρέμβασης του συμβολαιογράφου σε όλα τα στάδια της ζωής της ΕΠΕ, από τη σύστασή της ως και τη λύση της.

- Ασκεί προληπτικό έλεγχο νομιμότητας, η κατάργηση του οποίου ή η μεταφορά του σε άλλη υπηρεσία μόνον προβλήματα θα δημιουργήσει, με δεδομένη την εμπειρία

των συμβολαιογράφων στον τομέα αυτό. Επί πλέον με προσωπική ευθύνη ελέγχει την ταυτότητα και τη δικαιοπρακτική ικανότητα των μερών.

- Μπορεί να αποτελέσει ενιαία θυρίδα (OSS), τουλάχιστον για το σύνολο των νομικών διαδικασιών, όπως αποδεικνύει η εμπειρία πολλών ευρωπαϊκών κρατών, που θα επικοινωνεί άμεσα και ηλεκτρονικά με το ΓΕΜΗ.

- Στη θέση ή παράλληλα με τα 60 περίπου επιμελητήρια, που θα αποτελέσουν τις ενιαίες θυρίδες (OSS), μπορούν να υπάρχουν περίπου 3.200 επί πλέον ενιαίες θυρίδες (OSS), δηλαδή όσοι και οι συμβολαιογράφοι της χώρας, ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες και άγονες περιοχές.

- Μετά τη μείωση του απαραίτητου κεφαλαίου για τη σύσταση της ΕΠΕ σε 4.500,00 ευρώ, στη συντριπτική πλειοψηφία των συστάσεων νέων ΕΠΕ, ο συμβολαιογράφος είναι ο μοναδικός νομικός που παρεμβαίνει, και με το μικρότερο κόστος, που είναι προκαθορισμένο από το νόμο.

- Η λύση του προτυποποιημένου καταστατικού αποτελεί σοβαρό περιορισμό της συναλλακτικής ελευθερίας, ενώ το συμβολαιογραφικό έγγραφο προσαρμόζεται κάθε φορά στις ανάγκες της συγκεκριμένης περίπτωσης και δίνει τη δυνατότητα στους συμβαλλόμενους να χρησιμοποιήσουν οποιοσδήποτε από τις εναλλακτικές λύσεις που επιτρέπει ο νόμος.

- Ο συμβολαιογράφος είναι αυτός, που προετοιμάζει όχι μόνο το καταστατικό, αλλά και την περίληψή του με όλα τα απαιτούμενα στοιχεία που ορίζει ο νόμος.

- Ο συμβολαιογράφος μπορεί να χρησιμοποιηθεί όχι μόνο για την εγγραφή στο ΓΕΜΗ των εταιρειών, που θα συσταθούν στο μέλλον, αλλά και για την καταγραφή των παλαιών. Στο σημείο αυτό θα μπορούσε ο νόμος να απαιτήσει την καταχώρηση των υφισταμένων κωδικοποιημένων καταστατικών μέσω των συμβολαιογράφων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όπως έγινε για παράδειγμα κατά τη μετατροπή του κεφαλαίου των ΕΠΕ από δραχμές σε ευρώ και στη συνέχεια μεταβίβαση των στοιχείων ηλεκτρονικά στο ΓΕΜΗ.

Τελειώνοντας κύριε Γενικέ, θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω, ότι όλοι μας και εγώ προσωπικά είμαστε στη διάθεση του Υπουργείου Ανάπτυξης και των επιτροπών που προετοιμάζουν τα σχέδια για την τροποποίηση των νόμων για τις ΕΠΕ και το ΓΕΜΗ, για οποιαδήποτε περαιτέρω διευκρίνιση ή βοήθεια.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος αναφέρθηκε γενικά για το συμβολαιογραφικό ρόλο στη σύσταση των εταιριών

Ο ρόλος του συμβολαιογράφου στη σύσταση εταιριών

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Κώδικα Συμβολαιογράφων (Ν. 2830/2000) «Ο Συμβολαιογράφος είναι άμισθος δημόσιος λειτουργός με καθήκοντα:

α. Να συντάσσει και να φυλάσσει έγγραφα συστατικά ή αποδεικτικά δικαιωμάτων και δηλώσεων των ενδιαφερομένων όταν η σύνταξη των εγγράφων αυτών είναι υποχρεωτική σύμφωνα με το νόμο ή όταν οι ενδιαφερόμενοι επιθυμούν να προσδώσουν σε αυτά κύρος δημοσίου εγγράφου.

β. Να εκδίδει απόγραφα ή αντίγραφα των εγγράφων του εδαφίου α', καθώς και αντίγραφα των προσαρτημένων και αναφερομένων σε αυτά εγγράφων.»

Ο συμβολαιογράφος είναι ένας κρατικός λειτουργός, που ασκεί το δημόσιο λειτουργήμα του στα πλαίσια ενός ελεύθερου επαγγέλματος κατά τρόπο αμερόληπτο και ανεξάρτητο. Η συμβολαιογραφία αποτελεί ένα αυτόνομο νομικό θεσμό, που διέπεται από το δικό της οργανικό νόμο, το Ν. 2830/2000 «Κώδικας Συμβολαιογράφων».

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του ο συμβολαιογράφος υπέχει αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη, υπόκειται δε στον άμεσο και αυστηρό έλεγχο της Εισαγγελίας, που είναι αρμόδια για την άσκηση πειθαρχικής δίωξης εναντίον του και του οικείου Συμβολαιογραφικού Συλλόγου, που αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. Η πειθαρχική δικαιοδοσία των συμβολαιογράφων ασκείται από δικαστήρια και πειθαρχικά συμβούλια (στα οποία η πλειοψηφία των μελών είναι δικαστές).

Επίσης ο συμβολαιογράφος ελέγχεται και από άλλες αρχές και οργανισμούς (αρμόδια Δ.Ο.Υ., ασφαλιστικά ταμεία κλπ) ή συνεργάζεται άμεσα με αυτές, όπως το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Οικονομικών (έλεγχος πληρωμής φόρων και τελών παντός είδους με την ευκαιρία σύστασης συμβολαίων), το Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. (Κτηματολόγιο, Πολεοδομίες, Καταμήσεις γηπέδων κλπ), το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης (δασικές υπηρεσίες, κληροτε-

μάχια κλπ) ή ακόμα Δήμους και Κοινότητες (έλεγχος πληρωμής ΤΑΠ).

Επειδή παρατηρείται τελευταία μια τάση υποεκτίμησης του ρόλου του συμβολαιογράφου στις συναλλαγές και ειδικότερα κατά τη σύσταση εταιριών (ΕΠΕ και ΑΕ), κρίνεται σκόπιμο να επισημανθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ρόλου αυτού. Ο συμβολαιογράφος λοιπόν ενεργεί ως:

- ανεξάρτητος και αμερόληπτος σύμβουλος των μερών,
- εξειδικευμένος νομικός, η παρέμβαση του οποίου συντελεί στην αποφυγή μελλοδικών διενέξεων,
- δημόσιος λειτουργός, που προσδίδει την αυθεντικότητα, το κύρος δηλαδή του δημοσίου εγγράφου στα έγγραφα που συντάσσει,
- πηγή αυθεντικής πληροφόρησης των δημοσίων αρχών και των τρίτων,
- υπεύθυνος για τον έλεγχο ή και την είσπραξη φόρων και τελών,
- λειτουργός της δικαιοσύνης.

1. Ανεξάρτητος και αμερόληπτος σύμβουλος

Κατά κύριο λόγο, ο συμβολαιογράφος είναι πρόσωπο που χαίρει της εμπιστοσύνης των μερών και παρέχει σ' αυτά αμερόληπτες συμβουλές. Ενημερώνεται από τα μέρη για τα νομικά, οικονομικά, οικογενειακά και επαγγελματικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν και οφείλει να υποδεικνύει τη λύση που ανταποκρίνεται καλύτερα στα νόμιμα συμφέροντα όλων των μερών.

Κατά τη σύσταση των εταιριών, ο συμβολαιογράφος διαδραματίζει ουσιαστικό συμβουλευτικό ρόλο. Οι συμβουλές του αφορούν για παράδειγμα, τη μορφή της εταιρείας που είναι κατάλληλη για τη συγκεκριμένη περίπτωση, τις επιμέρους επιπτώσεις και ευθύνες που συνδέονται με το καθεστώς του ιδρυτή, του εταίρου ή του διαχειριστή, για τη δυνατότητα ή μη συνεισφοράς προσωπικής εργασίας ανάλογα με τη μορφή της εταιρείας, για τις υποχρεώσεις

δημοσιότητας του καταστατικού της εταιρείας στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου και στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, για τις συνεισφορές σε είδος, για τις φορολογικές υποχρεώσεις ή ακόμη και τις συνέπειες μιας χρεοκοπίας. Επιπλέον, έχει καθήκον να παρέχει συμβουλές για τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας της επιχείρησης, εγκαθιδρύοντας μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης (corporate governance) με σκοπό τον περιορισμό μεταγενέστερων συγκρούσεων. Επιπλέον, ο συμβολαιογράφος οφείλει να αξιολογεί σωστά τις φορολογικές επιπτώσεις των εταιρικών πράξεων και να ενημερώνει σχετικά τους πελάτες του.

2. Εξειδικευμένος νομικός

Κατά δεύτερο λόγο, ο συμβολαιογράφος στα πλαίσια της κατάρτισης των συμβάσεων, ως εξειδικευμένος νομικός, συνδράμει τα μέρη στη σωστή διατύπωση των βουλησών τους. Αφού παρέμβει στην επιλογή και το περιεχόμενο της συμφωνίας (negotium) στη συνέχεια καταρτίζει το έγγραφο (instrumentum), που πρέπει να είναι έγκυρο και να σέβεται τις απαιτήσεις του νόμου. Ο συμβολαιογράφος είναι αυτός που εξασφαλίζει τη σαφήνεια, την καταλληλότητα των νομικών όρων και την ακρίβεια του κειμένου των συμβάσεων. Με τις γνώσεις και την εξειδίκευσή του εξασφαλίζει την ασφάλεια των συναλλαγών και προλαμβάνει τις συγκρούσεις δικαίου. Στην περίπτωση αυτή έχει το ρόλο του «δικαστή της μη αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας».

Σε θέματα εταιρικού δικαίου, οι οικονομικές συνέπειες των αντικρουόμενων συμφερόντων θέτουν το συμβολαιογράφο απέναντι σε μια ιδιαίτερη πρόκληση: να επιτύχει με την κατάλληλη σύνταξη της εταιρικής σύμβασης την αποφυγή της προσφυγής στα δικαστήρια για την επίλυση τυχόν διαφορών, επειδή κάτι τέτοιο θα κατέληγε σε παράλυση της επιχείρησης.

Εξάλλου, ο συμβολαιογράφος είναι

υποχρεωμένους να φροντίσει ώστε η πράξη να περιέχει όλες τις απαιτούμενες νομικές αναφορές και παραρτήματα και να μεριμνήσει ώστε να εκπληρωθούν όλες οι διατυπώσεις, που είναι αναγκαίες για τη σύσταση της εταιρείας. Είναι αυτός που επαληθεύει τον σωστό αριθμό των εταίρων που εμφανίζονται στην πράξη και εξασφαλίζει κατά τη σύσταση της εταιρείας την τήρηση των δεοντολογικών και άλλων κανόνων, που περιορίζουν την πρόσβαση στα διάφορα επαγγέλματα. Επίσης, σε περίπτωση αύξησης του κεφαλαίου, φροντίζει για την τήρηση των οικονομικών περιορισμών και των νομίμων διατυπώσεων, που αφορούν κυρίως το δικαίωμα προτίμησης.

Τέλος, ο συμβολαιογράφος αντιπροσωπεύει για το κράτος ένα προνομιούχο μέσο για την αποτελεσματική εφαρμογή των νόμων. Πράγματι παρέχει τη συνδρομή του μόνο σε εταιρικές πράξεις που είναι σύμφωνες με τη νομοθεσία και τη δημόσια τάξη.

3. Δημόσιος Λειτουργός

Επί πλέον ο συμβολαιογράφος εξασφαλίζει τη δημόσια υπηρεσία της απόδειξης. Ειδικότερα το λειτούργημα του συμβολαιογράφου συνίσταται στην κατάρτιση εγγράφων, δηλαδή στην παροχή εργαλείων απόδειξης, που καλούνται αυθεντικές ή συμβολαιογραφικές πράξεις και διαθέτουν αυξημένη αποδεικτική δύναμη και εκτελεσιμότητα.

Για τη σύσταση ορισμένων μορφών εταιρειών, όπου απαιτείται μεγαλύτερο ή μικρότερο κεφάλαιο (όπως στις περιπτώσεις των ανώνυμων εταιρειών και των ιδρυμάτων) έχει καταστεί υποχρεωτική η κατάρτιση του συμβολαιογραφικού εγγράφου, εφόσον η δέσμευση μέρους ή του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων αποτελεί μια σημαντική πράξη.

Ο νόμος δίδει επίσης ιδιαίτερη προσοχή στο ρόλο του συμβολαιογράφου κατά τη σύσταση Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης, δηλαδή νομικών προσώπων που διαθέτουν περιουσία ειδικού σκοπού αλλά με περιορισμένη ευθύνη των εταίρων. Και στις περιπτώσεις αυτές ανατίθεται στο συμβολαιογράφο, με την ιδιότητα του δημόσιου λειτουργού, η εξασφάλιση της συμφωνίας των καταστατικών με τις διατάξεις του νόμου για την προστασία των τρίτων έναντι των πιστωτών και των συμβαλλόμενων μερών της εταιρείας.

Επιπλέον, σε περίπτωση σημαντικών τροποποιήσεων των καταστατικών των ιδρυμάτων ή ορισμένων μορφών εταιρειών, όπως η ΕΠΕ, επιβάλλεται η παρέμ-

βαση του συμβολαιογράφου, ο οποίος αναλαμβάνει να επαληθεύσει το σύννομο χαρακτήρα των προτεινόμενων τροποποιήσεων, πριν αυτές συμπληρωθούν στο συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Οι διαπιστώσεις στις οποίες προβαίνει ο συμβολαιογράφος στα έγγραφα που συντάσσει, (για παράδειγμα ως προς τον αριθμό των ιδρυτών που είναι παρόντες, τα στοιχεία ταυτότητάς τους ή τη δικαιοπρακτική τους ικανότητα) έχουν πλήρη αποδεικτική ισχύ και μπορούν να αμφισβητηθούν μόνο με προσβολή του εγγράφου για πληστότητα.

Η ιδρυτική πράξη μιας εταιρείας είναι τόσο ισχυρή, που αποτελεί από μόνη της εκτελεστό τίτλο, βάσει του οποίου για παράδειγμα μπορεί να γίνει κατάθεση για την καταβολή του υπόλοιπου οφειλόμενου κεφαλαίου.

Σε περίπτωση συγχωνεύσεων και διασπάσεων, ο συμβολαιογράφος θεωρείται η αρμόδια αρχή για την διασφάλιση του ελέγχου της νομιμότητας της συγχώνευσης, τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο και για την πιστοποίηση της πραγματοποίησής της με βάση τα πιστοποιητικά και τα άλλα δικαιολογητικά έγγραφα της πράξης αυτής. Κάθε αμέλεια που τυχόν διαπράττεται προς την κατεύθυνση αυτή, ενδέχεται να επιφέρει συνέπειες επί της εγκυρότητας της πράξης για την οποία φέρει ευθύνη ο συμβολαιογράφος. Ο συμβολαιογράφος ασκεί παρόμοιο έλεγχο και στην περίπτωση διάλυσης της εταιρείας.

Επίσης, αποτελεί τη μοναδική αρχή που είναι σε θέση να χορηγεί πιστοποιητικό, με το οποίο βεβαιώνει την πραγματοποίηση των πράξεων και των διατυπώσεων που απαιτούνται για τη μεταφορά της καταστατικής έδρας μιας ευρωπαϊκής εταιρείας.

Κατά τις Γενικές Συνελεύσεις των Μονοπρόσωπων Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης παρίσταται υποχρεωτικά συμβολαιογράφος, όπως και στις Γενικές Συνελεύσεις Ανωνύμων Εταιρειών, εφόσον σ' αυτές παρίσταται ένας μόνον μέτοχος. Σε περίπτωση σημαντικών πράξεων, απαιτείται η τήρηση πρακτικών με συμβολαιογραφικό έγγραφο με ειδικές μνείες και παραρτήματα, όπως για παράδειγμα σε περίπτωση συγχώνευσης ή διάσπασης, μετατροπής ή εκποίησης της εταιρείας.

Και βεβαίως ο συμβολαιογράφος αποτελεί την πηγή απόκτησης της νομικής προσωπικότητας της Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης, όντας υπεύθυνος για τη συμπλήρωση των διατυπώσεων δημοσιότητας μέσα σε τριάντα μέρες από τη σύστασή της.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στα πλαίσια των παρεμβάσεών του, οφείλει με την ιδιότητα του δημόσιου λειτουργού να σέ-

βεται το νόμο για το ξέπλυμα χρήματος και να διασφαλίζει τη διαφάνεια των συναλλαγών.

4. Πηγή αυθεντικής πληροφόρησης Δημόσιων αρχών και τρίτων

Ο συμβολαιογράφος αποτελεί πηγή αυθεντικής πληροφόρησης των δημόσιων αρχών και των τρίτων.

Έναντι των δημόσιων αρχών, ο συμβολαιογράφος είναι αυτός που εξασφαλίζει, με βάση τα συμβολαιογραφικά έγγραφα που καταρτίζει, τις εγγραφές στα διάφορα μητρώα του κράτους, όπως στα μητρώα ακινήτων (υποθηκοφυλακεία και κτηματολογικά γραφεία) και στα μητρώα εταιρειών (ΕΠΕ και ΑΕ).

Έναντι των τρίτων, διασφαλίζει τη φύλαξη των πράξεων της εταιρείας. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό αν ληφθεί υπόψη ότι κατά γενικό κανόνα οι εταιρείες ιδρύονται για απεριόριστο χρόνο. Εξάλλου για την εισφορά ακίνητης περιουσίας σε εταιρεία είναι απαραίτητη η παρέμβαση του συμβολαιογράφου για τη διασφάλιση της ανυπαξιοσύνης της πράξης έναντι των τρίτων.

5. Υπεύθυνος για τον έλεγχο ή και την είσπραξη φόρων και τελών

Εξάλλου, το κράτος εκμεταλλεύεται την υποχρεωτική παρέμβαση του συμβολαιογράφου και του επιβάλλει ορισμένες υποχρεώσεις. Με τον τρόπο αυτό αναλαμβάνει το καθήκον του ελέγχου της είσπραξης των φόρων και τελών, που προκύπτουν από τη σύμβαση ή επ' ευκαιρία της κατάρτισης της σύμβασης.

Αυτό συμβαίνει κατά κύριο λόγο στις περιπτώσεις μεταβιβάσεων ακινήτων, το κράτος όμως αξιοποιεί τις υπηρεσίες του συμβολαιογράφου και στην περίπτωση της συστάσεως εταιρειών ή της μεταβιβάσεως εταιρικών μεριδίων ή μετοχών.

6. Λειτουργός της δικαιοσύνης

Τέλος με την εξουσία του ο συμβολαιογράφος μπορεί να αποτελέσει ένα εναλλακτικό μέσο επίλυσης των διαφορών και να παρεμβαίνει ως διαμεσολαβητής, διαιτητής, τρίτος που λαμβάνει υποχρεωτικά την απόφαση ή εντολοδόχος της δικαιοσύνης.

Επίσης, είναι δυνατόν να ανατίθεται από τη Δικαιοσύνη στο συμβολαιογράφο η άσκηση των καθηκόντων του προσωρινού διοικητή ή εμπειρογνώμονα.

Η πιστοποίηση της γνησιότητας των αλληλοδαπών συμβολαιογραφικών εγγράφων

Παπακυριάκου Μαριάννα

Συμβολαιογράφος Θεσσαλονίκης
Τακτικό μέλος της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Υποθέσεων
της Διεθνούς Ένωσης Συμβολαιογραφίας.

Ο έλληνας Συμβολαιογράφος πολύ συχνά στα πλαίσια άσκησης του λειτουργήματός του καλείται να χρησιμοποιήσει ένα αλληλοδαπό συμβολαιογραφικό έγγραφο – συνηθέστερα ένα πληρεξούσιο ή μια εταιρική σύμβαση. Πώς πιστοποιείται η γνησιότητα αυτού του εγγράφου, έτσι ώστε ο έλληνας Συμβολαιογράφος να είναι σίγουρος ότι το έγγραφο αυτό προέρχεται από τον φερόμενο ως συντάκτη του αλληλοδαπό Συμβολαιογράφο και ότι δεν πρόκειται για ένα πλαστογραφημένο έγγραφο, το οποίο πιθανότατα θα έχει άμεσες συνέπειες στην εγκυρότητα της πράξης που πρόκειται να συνταχθεί; Υφίσταται κάποια μορφή πιστοποίησης γνησιότητας, η ύπαρξη της οποίας απαλλάσσει τον έλληνα Συμβολαιογράφο από την υποχρέωση οποιουδήποτε άλλου ελέγχου γνησιότητας;

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε περιληπτικά στις συνθήκες και συμβάσεις που ρυθμίζουν την πιστοποίηση της γνησιότητας των δημοσίων εγγράφων που έχουν συνταχθεί σε άλλο κράτος και αναπτύσσουν τα αποτελέσματά τους στην Ελλάδα. Η μνεία της Σύμβασης των Βρυξελλών της 25ης Μάιου 1987, παρά το γεγονός ότι δεν έχει ακόμη κυρωθεί από την Ελλάδα, γίνεται για να τονίσουμε την σημασία που θα έχει αυτή όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των συμβολαιογραφικών εγγράφων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ήδη επτά χώρες της ΕΕ την έχουν επικυρώσει, γεγονός που επιτρέπει τη χρήση των συμβολαιογραφικών εγγράφων σ' αυτές χωρίς την τήρηση καμίας διαδικασίας πιστοποίησης γνησιότητας.

Η επικύρωση

Η πιστοποίηση της γνησιότητας των δημοσίων εγγράφων που έχουν συνταχθεί σε άλλη χώρα και πρόκειται να χρησιμοποιηθούν στην Ελλάδα, - εφόσον φυσικά η χώρα προέλευσης δεν έχει επικυρώσει την σύμβαση της Χάγης της 5-10-1961 - γίνεται με την **επικύρωση του εγγράφου** από τους

προξενικούς ή διπλωματικούς πράκτορες της Ελλάδας στην χώρα προέλευσης ή από το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών. Η επικύρωση **καλύπτει την γνησιότητα της υπογραφής και της ιδιότητας με την οποία ενήργησε ο σύνταξας το έγγραφο και ενδεχομένως και της ταυτότητας της σφραγίδας ή του επισήματος που φέρει το έγγραφο**. Πριν την επικύρωση από τους Έλληνες προξενικούς ή διπλωματικούς πράκτορες ή το Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας προηγείται επικύρωση του εγγράφου ως προς τα παραπάνω στοιχεία από τις αρμόδιες σύμφωνα με την εσωτερική νομοθεσία αρχές της χώρας προέλευσης. Έτσι στην πιστοποίηση της γνησιότητας του αλληλοδαπού δημοσίου εγγράφου ως προς τα παραπάνω στοιχεία συμμετέχει τόσο η χώρα προέλευσης όσο και η χώρα υποδοχής.

Η Σύμβαση της Χάγης της 5-10-1961 για την κατάργηση της υποχρέωσης επικύρωσης των αλληλοδαπών δημοσίων εγγράφων

Σύμφωνα με την παραπάνω σύμβαση αν τόσο η χώρα προέλευσης όσο και η χώρα υποδοχής έχουν υπογράψει την από 5-10-1961 Σύμβαση της Χάγης, η μοναδική διατύπωση που απαιτείται για την πιστοποίηση της γνησιότητας των δημοσίων εγγράφων είναι η **επίθεση της επιστημείωσης** - το γνωστό APOSTILLE -, με την οποία βεβαιώνεται η γνησιότητα της υπογραφής, η ιδιότητα με την οποία ενήργησε ο υπογράφων το έγγραφο και η ταυτότητα της σφραγίδας ή του επισήματος του φέρει το έγγραφο (άρθρο 2 της Σύμβασης).

Στην έννοια του δημοσίου εγγράφου εντάσσονται α) τα έγγραφα που προέρχονται από αρχή ή δημόσιο υπάλληλο δικαιοδοτικού οργάνου του Κράτους, συμπεριλαμβανομένων και των εγγράφων που προέρχονται από εισαγγελική αρχή, δικαστικό γραμματέα ή δικαστικό επιμελητή β) τα διοικητικά έγγραφα γ) τα συμβολαιογραφικά έγγραφα και δ) οι επίσημες βεβαι-

ώσεις, όπως βεβαιώσεις καταχώρισης, θεωρήσεις για βέβαιη χρονολογία και επικυρώσεις υπογραφής που τίθενται σε ιδιωτικό έγγραφο. Αντίθετα η σύμβαση δεν εφαρμόζεται α) στα έγγραφα που εκδοθήκαν από διπλωματικούς ή προξενικούς πράκτορες καθώς και β) στα διοικητικά έγγραφα που σχετίζονται άμεσα με εμπορική ή τελωνειακή πράξη (άρθρο 1 της Σύμβασης).

Αρμόδιο για την πιστοποίηση των παραπάνω στοιχείων του δημοσίου εγγράφου είναι μόνο το κράτος στο οποίο εξεδόθη αυτό, χωρίς να παρεμβαίνει καθόλου του κράτος υποδοχής του εγγράφου. Η αρχή που προβαίνει στην επίθεση της επιστημείωσης καθορίζεται από την εσωτερική νομοθεσία του κράτους προέλευσης (άρθρο 6 της Σύμβασης). Για τα δημόσια έγγραφα που συντάσσονται στην Ελλάδα αρμόδια αρχή είναι για μεν τα δικαστικής φύσεως έγγραφα, στα οποία περιλαμβάνονται και οι συμβολαιογραφικές πράξεις, το Πρωτοδικείο της περιφέρειας στην οποία εδρεύει η αρχή που εξέδωσε το έγγραφο, για δε τα διοικητικής φύσεως έγγραφα η Νομαρχία.

Η παραπάνω Σύμβαση δεν διευκρινίζει αν η επίθεση της επιστημείωσης γίνεται στο πρωτότυπο δημόσιο έγγραφο ή σε αντίγραφο του δημοσίου εγγράφου, επίσημα επικυρωμένο κατά το δίκαιο της χώρας προέλευσης. Λόγω της μεγάλης πρακτικής του χρησιμότητας, το παραπάνω θέμα εξετάστηκε από ειδική επιτροπή της Διάσκεψης της Χάγης, η οποία αποφάνθηκε ότι «το άρθρο 1 της παραπάνω σύμβασης εφαρμόζεται και στην περίπτωση των αντιγράφων των δημοσίων εγγράφων εφόσον αυτά είναι επικυρωμένα κατά τον τρόπο που αρμόζει σε ένα δημόσιο έγγραφο. Ωστόσο κάθε κράτος μέλος μπορεί να αρνηθεί την επίθεση της «επιστημείωσης» σε αντίγραφο του δημοσίου εγγράφου επικυρωμένο κατά τον τρόπο που αρμόζει σε ένα δημόσιο έγγραφο, επικαλούμενο λόγους δημόσιας τάξης».¹

Η παραπάνω Σύμβαση για να αποθαρρύνει την επικύρωση του εγγράφου από

1. La Conclusion / Recommendation No 11 της Ειδικής Επιτροπής του 2003 (CS 2003) της Διάσκεψης της Χάγης

τους προξενικούς ή διπλωματικούς πράκτορες της χώρας υποδοχής στη χώρα προέλευσης συστήνει σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε οι διπλωματικοί πράκτορές του να μην προβαίνουν σε επικυρώσεις των προαναφερόμενων κατηγοριών εγγράφων (άρθρο 9 της Σύμβασης), καθιστώντας έτσι εμμέσως τη σύμβαση υποχρεωτική για τα συμβαλλόμενα μέρη.

Η Ελλάδα έχει ενσωματώσει την παραπάνω σύμβαση στο εθνικό της δίκαιο με τον κυρωτικό **Νόμο 1497/21-11-1984** που τέθηκε σε ισχύ την 18-5-1985. Έτσι, ο αλληλοδαπός Συμβολαιογράφος ή η αλληλοδαπή δημόσια αρχή που συντάσσει έγγραφο το οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί στην Ελλάδα, εφόσον και η δική του χώρα έχει κυρώσει την Σύμβαση της Χάγης, θα φροντίσει για την επίθεση στο έγγραφο της επιστημείωσης από την αρμόδια αρχή της χώρας του. Την ίδια υποχρέωση έχει και ο Έλληνας Συμβολαιογράφος όταν το έγγραφο που έχει συντάξει πρόκειται να χρησιμοποιηθεί σε μία από τις χώρες που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση της Χάγης.

Μέχρι σήμερα έχουν επικυρώσει ή προσχωρήσει στην Σύμβαση της Χάγης 92 χώρες, μέσα στις οποίες περιλαμβάνονται και οι 27 χώρες –μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο κατάλογος των χωρών αυτών δημοσιεύεται στο τέλος του παρόντος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι από τον Απρίλιο του 2006 η Διάσκεψη της Χάγης του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου σε συνεργασία με το Εθνικό Συμβούλιο Συμβολαιογράφων των Ηνωμένων Πολιτειών καθώς και με κάθε άλλο ενδιαφερόμενο κράτος έθεσαν σε εφαρμογή ένα πιλοτικό πρόγραμμα με στόχο την ανάπτυξη, προώθηση και υποστήριξη ενός χαμηλού κόστους, λειτουργικού και ασφαούς λογισμικού για α) την έκδοση και χρήση των ηλεκτρονικών επιθέσεων επιστημείωσης (e-Apostilles) και β) τη δημιουργία και τη λειτουργία των ηλεκτρονικών μητρώων των e-Apostilles (e-Registres).² Ήδη στις 29-30 Μαΐου 2008 έγινε Νέα Ορλεάνη Λουιζιάνας των Ηνωμένων Πολιτειών το 4ο Διεθνές Φόρουμ που αφορά τα e-Apostilles.³

Η από 5-3-1984 διμερής σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου για νομική συνεργασία στους τομείς αστικού, οικογενειακού, εμπορικού και ποινικού δικαίου.

Η σύμβαση αυτή που κυρώθηκε με το Ν. 1548/1985 απαλλάσσει από κάθε διαδι-

κασία πιστοποίησης της γνησιότητας

1) Έγγραφα που συντάσσονται από αρμόδια αρχή στο έδαφος της κάθε συμβαλλόμενης χώρας, σύμφωνα με τον απαιτούμενο τύπο δηλαδή δημόσια έγγραφα καθώς και

2) **Ιδιωτικά έγγραφα που θεωρήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές της μίας συμβαλλόμενης χώρας**, σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους και πρόκειται να αναπτύξουν τα αποτελέσματά τους στην άλλη χώρα αντίστοιχα, ορίζοντας ότι αυτά γίνονται δεκτά στο έδαφος της άλλης χώρας, σαν να είχαν θεωρηθεί από τις δικές της αρμόδιες αρχές (άρθρο 12 της Σύμβασης). Έτσι ένα δημόσιο έγγραφο που συντάχθηκε στην Κύπρο ή ένα ιδιωτικό έγγραφο που θεωρήθηκε από τις αρμόδιες αρχές στην Κύπρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον Έλληνα Συμβολαιογράφο χωρίς να τηρηθεί καμία απολύτως διατύπωση πιστοποίησης γνησιότητας. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι σύμφωνα με το υπαριθμόν. Γ.Ε. 65/1983/2/29.10.2007 έγγραφο της Νομικής Υπηρεσίας (Τομέας Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης) της Κυπριακής Δημοκρατίας, που εκδόθηκε ύστερα από σχετικό ερώτημά του Ελληνικού Υπουργείου Οικονομικών προς τη Γενική Επιθεώρηση του Υπουργείου Εξωτερικών Κύπρου και κοινοποιήθηκε με το υπαριθμόν πρωτοκόλλου 1122798/1216/0006Δ/10-1-2008 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών «**Οι εξουσιοδοτήσεις και τα πληρεξούσια, που συντάσσονται στην Κύπρο είτε από δικηγόρους είτε από πιστοποιούντες υπαλλήλους**, εμπρίπτουν στην κατηγορία των ιδιωτικών εγγράφων, καθώς δεν θεωρούνται δημόσια έγγραφα σύμφωνα με την Κυπριακή νομοθεσία και ούτε μπορεί να ληφθεί ότι συντάσσονται από πρόσωπα τα οποία θεωρούνται ως “δημόσια αρχή”. Συνεπώς, οι εξουσιοδοτήσεις και τα πληρεξούσια, που έχουν συνταχθεί, κατά τα ανωτέρω, στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, **πρέπει να φέρουν τη θεώρηση Apostille**, όταν προσκομίζονται από τους ενδιαφερόμενους στις Υπηρεσίες του Υπουργείου (Δ.Ο.Υ. κ.λπ), για τη διεκπεραίωση των υποθέσεών τους». Μετά το παραπάνω έγγραφο της Νομικής Υπηρεσίας Κύπρου, ο Έλληνας Συμβολαιογράφος θα μπορεί να χρησιμοποιήσει τα πληρεξούσια ή τις εξουσιοδοτήσεις που συντάσσονται στην Κύπρο, των οποίων το γνήσιο της υπογραφής των εντολέων βεβαιώνει ο πιστοποιών υπάλληλος, εφόσον πιστοποιηθεί η γνησιότητά τους με την επίθεση της επιστημείωσης.

Η σύμβαση του Λονδίνου της 7 Ιουνίου 1968 για την κατάργηση της επικύρωσης των εγγράφων που συντάχθηκαν από τους διπλωματικούς και προξενικούς πράκτορες

Η Σύμβαση αυτή που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 844/1968 καταρτίστηκε στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης και αφορά την κατάργηση κάθε επικύρωσης για τα έγγραφα που συντάσσονται από τους διπλωματικούς ή προξενικούς πράκτορες των χωρών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης που επικύρωσαν την παραπάνω σύμβαση και πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε άλλη συμβαλλόμενη χώρα. Τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα οποία έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία επικύρωσης και για τα οποία ισχύει η παραπάνω σύμβαση είναι τα παρακάτω: Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Ιρλανδία, Ισπανία, Κύπρος, Λιχτενστάιν, Λουξεμβούργο, Μολδαβία, Νορβηγία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σουηδία, Τουρκία,, Τσεχία.

Σημειώνουμε ότι οι Έλληνες διπλωματικοί και προξενικοί πράκτορες ασκούν συμβολαιογραφικά καθήκοντα στην χώρα όπου είναι διορισμένοι σε αντίθεση με άλλες χώρες, όπως η Γαλλία, όπου η σχετική αρμοδιότητα των διπλωματικών και προξενικών πρακτόρων της έχει καταργηθεί.

Η σύμβαση των Βρυξελλών της 25ης Μαΐου 1987 για την κατάργηση της υποχρέωσης πιστοποίησης της γνησιότητας των δημοσίων εγγράφων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με σκοπό την διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δημοσίων εγγράφων μέσα σ' αυτήν, καταρτίστηκε η Σύμβαση των Βρυξελλών της 25ης Μαΐου 1987.

Η Σύμβαση αφορά τα δημόσια έγγραφα που προορίζονται να αναπτύξουν τα αποτελέσματά τους σε άλλο κράτος μέλος και έχουν καταρτισθεί σε ένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ ή ενώπιον των διπλωματικών ή προξενικών αρχών των κρατών μελών ακόμη και αν αυτές βρίσκονται σε τρίτο κράτος.

Η έννοια του δημοσίου εγγράφου, σύμφωνα με την σύμβαση, περιλαμβάνει: α) τα έγγραφα που προέρχονται από αρχή ή δημόσιο υπάλληλο δικαιοδοτικού οργάνου

2. Βλ <http://www.e-app.info>

3. Βλ http://www.hcch.net/upload/concl_rec_forum_08_final_20080610_e.pdf τα πορίσματα του 4ου διεθνούς φόρουμ e-apostille e-notarization

του κράτους, συμπεριλαμβανομένων και των εγγράφων που προέρχονται από εισαγγελική αρχή, δικαστικό γραμματέα και δικαστικό επιμελητή, β) τα διοικητικά έγγραφα, γ) τα συμβολαιογραφικά έγγραφα, δ) τις επίσημες βεβαιώσεις, όπως τις βεβαιώσεις καταχωρήσεως, τις θεωρήσεις για βέβαιη χρονολογία και τις επικυρώσεις υπογραφής που τίθενται σε ιδιωτικό έγγραφο, καθώς και ε) τις πράξεις που συντάσσονται από τις διπλωματικές και προξενικές αρχές (άρθρο 2 της Σύμβασης).⁴

Όλα τα παραπάνω δημόσια έγγραφα απαλλάσσονται από κάθε επικύρωση ή άλλη διατύπωση ισότιμη ή ανάλογη, δηλαδή από κάθε υποχρέωση πιστοποίησης σε σχέση με την γνησιότητα της υπογραφής, την ιδιότητα με την οποία ενήργησε ο υπογράφων το έγγραφο και την ταυτότητα της σφραγίδας ή του επισήματος του φέρει το έγγραφο (άρθρο 3 της Σύμβασης).

Σε περίπτωση βásiμων και σοβαρών αμφιβολιών για την γνησιότητα της πράξης η χώρα υποδοχής του εγγράφου μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από μια αρμόδια κεντρική δημόσια αρχή που καθορίζει το κράτος προέλευσης. Πάντως οι αιτήσεις για πληροφορίες πρέπει να περιορίζονται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και πρέπει να είναι αιτιολογημένες (άρθρο 4 της Σύμβασης).

Η παραπάνω Σύμβαση, η οποία επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των συμβολαιογραφικών πράξεων μέσα στην ΕΕ, τίθεται σε ισχύ σε όλη την ΕΕ 90 ημέρες μετά την κατάθεση των εγγράφων της επικύρωσής της από όλα τα κράτη μέλη της (άρθρο 6 παρ 2 της Σύμβασης). **Ωστόσο η σύμβαση δίνει τη δυνατότητα εφαρμογής της με τον όρο της αμοιβαιότητας μόνο στα κράτη που την έχουν επικυρώσει (άρθρο 6 παρ. 3 της Σύμβασης).** Μέχρι σήμερα η σύμβαση έχει επικυρωθεί μόνο από **το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Δανία, την Ιταλία,, την Ιρλανδία, την Κύπρο και τη Λετονία** και συνεπώς μεταξύ των χωρών αυτών η κυκλοφορία των δημοσίων εγγράφων κατά την προαναφερόμενη έννοια είναι ελεύθερη χωρίς επικύρωση ή επίθεση επιστημείωσης. **Η Ελλάδα δυστυχώς δεν έχει μέχρι σήμερα επικυρώσει την παραπάνω σύμβαση.**

Η μετάφραση

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις το αλληλοδαπό συμβολαιογραφικό έγγραφο εφόσον είναι συντεταγμένο σε άλλη γλώσσα πρέπει να μεταφραστεί επίσημα στην ελληνική

γλώσσα. Αρμόδιες ελληνικές αρχές για την μετάφραση είναι: α) η μεταφραστική υπηρεσία του Ελληνικού **Υπουργείου Εξωτερικών** που διέπεται από τον Οργανισμό του Υπουργείου Εξωτερικών, όπως αυτός έχει κωδικοποιηθεί με τον νόμο 3566/2007 β) **ο έλληνας δικηγόρος** (άρθρο 53 του Κώδικα περί Δικηγόρων) γ) **η πρεσβεία ή το προξενείο της Ελλάδας** στη χώρα, όπου έχει συνταχθεί το έγγραφο ή η την πρεσβεία ή το προξενείο στην Ελλάδα της παραπάνω χώρας (άρθρο 454 του ΚΠολΔ) και δ) **ο ίδιος ο έλληνας Συμβολαιογράφος**, ο οποίος θα χρησιμοποιήσει το έγγραφο εφόσον γνωρίζει την αλληλοδαπή γλώσσα (άρθρο 1 παρ. 2 του Νόμου 670/1997 «Περί Κώδικος Συμβολαιογράφων».⁵

Οι χώρες που έχουν προσχωρήσει ή επικυρώσει τη Σύμβαση της Χάγης μέχρι σήμερα (τελευταία ενημέρωση 4-10-2008)⁶ είναι οι ακόλουθες:

Αγ. Βικέντιος & Γρεναδίνες
Αγ. Μαρίνος
Αγ. Μαυρίκιος
Αζερμπαϊτζάν
Ανδόρα
Αντίγκουα & Μπαρμπούντα
Αργεντινή
Αρμενία
Αυστραλία
Αυστρία
Βέλγιο
Βενεζουέλα
Βοσνία-Ερζεγοβίνη
Βουλγαρία
Γαλλία
Γερμανία
Γεωργία
Γρενάδα
Δανία
Δομινικά
Ελβετία
Ελλάδα
Ελ Σαλβαδόρ Εσθονία
ΗΒ Μεγ. Βρετανίας
Η.Π.Α
Ιαπωνία
Ινδία
Ιρλανδία
Ισημερινός
Ισλανδία
Ισπανία
Ισραήλ
Ιταλία
Καζακστάν
Κολομβία

Κροατία
Κορέα
Κύπρος
Λεσόθο
Λετονία
Λευκορωσία
Λιβερία
Λιχτενστάιν
Λιθουανία
Λουξεμβούργο
Μακάο
Μαλιάουι
Μάλτα
Μαυροβούνιο
Μεξικό
Μολδαβία
Μονακό
Μπαρμπάντος
Μπαχάμες
Μπελίζ
Μποτσουάνα
Μπρουνεί
Νταρουσαλάμ
Ν. Ζηλανδία
Ναμίμπια
νησιά Κουκ
νησιά Μάρσαλ
Νιούε
Νορβηγία
Νότιος Αφρική
Ολλανδία
Ονδούρα
Ουγγαρία
Ουκρανία
πρώην Γιουγκοσλ. Δημ. της Μακεδονίας
Παναμάς
Πολωνία
Πορτογαλία
Ρουμανία
Ρωσία
Σαιντ Κιτς & Νίβεις
Σαιντ Λούτσια
Σαμόα
Σερβία & Μαυροβούνιο
Σεϊκέλλες
Σλοβακία
Σλοβενία
Σουαζιλάνδη
Σουηδία
Σουρινάμ
Τόνγκα
Τουρκία
Τρινιδάδ & Τομπάγκο
Τσεχία
Φιλιππίνες
Φίτζι
Χονγκ-Κονγκ

4. Πανομοιότητα είναι η διατύπωση της έννοιας του δημοσίου εγγράφου στην σύμβαση της Χάγης της 5-10-1961, άρθρο 1, με εξαίρεση τις υπό στοιχείο ε) πράξεις που συντάσσονται από τις διπλωματικές και προξενικές αρχές.

5. βλ <http://www.dfti.ionio.gr/enopotem/Politis.pdf> Μιχάλης Πολίτης Το νομικό πλαίσιο της μετάφρασης ενώπιον των ελληνικών αρχών

6. Επισκεπτόμενοι την ηλεκτρονική διεύθυνση της Διάσκεψης της Χάγης http://www.hcch.net/index_fr.php?act=conventions.status&cid=41 μπορείτε να ενημερωθείτε για τις χώρες που έχουν προσχωρήσει ή επικυρώσει τη σύμβαση αυτή καθώς και για τις αρχές κάθε χώρας που είναι αρμόδιες για την επίθεση του apostille.

Περιβάλλον και Δίκαιο

Εναλλακτική Διαχείριση Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων

Μαρία Πατούνη

Δικηγόρος Θεσσαλονίκης
L.L.M. Πανεπιστημίου Μονάχου

Μια μικρή μπαταρία – όπως αυτές που περιέχονται στα ρολόγια ή τις φωτογραφικές μηχανές – αποδεδειγμένα μπορεί να μοιλιώνει ένα κυβικό μέτρο χώμα ή 400 κυβικά μέτρα νερού¹ ενώ οι πλαστικές σακούλες που χρησιμοποιούμε και οι οποίες κατασκευάζονται σε ένα δευτερόλεπτο και καταλήγουν στα απόβλητα μετά από σύντομη χρήση, χρειάζονται περισσότερο από 4 δεκαετίες για να διαλυθούν και να απομοιωθούν από το περιβάλλον μας!² Η ανεξέλεγκτη ρίψη των αποβλήτων δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα ρύπανσης του περιβάλλοντος, διότι στα απόβλητα περιέχονται πολλές επικίνδυνες ουσίες (π.χ. το αέριο φρέον στα ψυγεία ή ο μόλυβδος στις μπαταρίες ή ο υδράργυρος στους λαμπτήρες φωτισμού) οι οποίες έχουν επιβλαβείς επιπτώσεις στο περιβάλλον και κατ'επέκταση στον ανθρώπινο οργανισμό.

Το παρόν άρθρο ασχολείται με το τόσο σοβαρό θέμα της διαχείρισης των αποβλήτων, ρίχνει μια ερευνητική ματιά στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο το οποίο ισχύει στη χώρα μας και αναζητά τους φέροντες την ευθύνη τόσο στην κρατική οργάνωση όσο και στη συμμετοχή του κάθε πολίτη, προκειμένου να βελτιώσουμε την ποιότητα ζωής μας.

Η κατάσταση με τα απόβλητα στην Ελλάδα

Σήμερα στην Ελλάδα παράγονται 5 εκατομμύρια τόνοι στερεών αποβλήτων ετησίως και για την επόμενη δεκαετία προβλέπεται να αυξηθεί η παραγωγή κατά 20%. Αξιοσημείωτο είναι ότι πε-

ρίπου το 89% των παραγομένων αποβλήτων καταλήγουν σε χώρους ταφής αποβλήτων (συγκριτικά στη Δανία καταλήγει μόνο το 5%!)³

Η περισυλλογή αποβλήτων από πλανόδιους, όπως οικιακές ηλεκτρικές συσκευές ή άλλα άχρηστα εγκατεστημένα αντικείμενα στην άκρη του δρόμου ή η ρίψη όλων των οικιακών σκουπιδιών, όπως χαρτιά, πλαστικές και χάρτινες συσκευασίες, γυάλινα μπουκάλια, δίχως διαλογή, στους πράσινους κάδους, είναι συνθησιμένες εικόνες στην καθημερινότητά μας και εκ πρώτης όψεως θεωρείται σημαντική η συμβολή των πλανόδιων στην «απομάκρυνση» των αποβλήτων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία χρόνια αναπτύσσει έντονη δράση σε νομοθετικό επίπεδο προκειμένου να μειώσει τον όγκο των αποβλήτων θεσμοθετώντας την αξιοποίησή τους μέσα από την ανακύκλωσή, την επαναχρησιμοποίησή, την ανάκτηση υλικών και την παραγωγή ενέ-

Νομοθεσία

Η εναλλακτική διαχείριση αποβλήτων στην Ελλάδα ξεκίνησε τυπικά τουλάχιστον το 2001 με την ψήφιση του Ν. 2939/01 (ΦΕΚ Α' 179/6.8.2001) «Συσκευασίες και εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών και άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.) και άλλες διατάξεις», εναρμονίζοντας έτσι την Κοινοτική Οδηγία 94/62/ΕΚ στο εθνικό δίκαιο.

Με τον όρο εναλλακτική διαχείριση αποβλή-

των νοούνται οι εργασίες συλλογής, μεταφοράς, μεταφόρτωσης, προσωρινής αποθήκευσης, επαναχρησιμοποίησης και αξιοποίησης διαφόρων ρευμάτων αποβλήτων όπως συσκευασίες, οχήματα στο τέλος κύκλου ζωής, ελαστικά οχημάτων, ορυκτέλαια, μπαταρίες και συσσωρευτές, ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές, υλικά εκσκαφών και κατεδαφίσεων, είδη επίπλωσης, εφημερίδες και περιοδικά, είδη χάρτινης γραφής, κ.α.⁴ έτσι ώστε μετά την επαναχρησιμοποίηση ή την ανακύκλωσή τους αντίστοιχα να επιστρέφουν στο ρεύμα της αγοράς.⁵

Ο νομοθέτης δημιουργεί ένα πλέγμα υποχρεώσεων και υποχρεωτικών διαδικασιών για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (αυτούς που θέτουν τα προϊόντα στην αγορά, δηλ. παραγωγούς και εισαγωγείς, δημόσιες αρχές, καταναλωτές, εταιρείες διαχείρισης αποβλήτων, κλπ.) αποσκοπώντας έτσι πρωτίστως στην αποφυγή δημιουργίας αποβλήτων από τη διαχείριση αυτών (μέσω συλλογής, ανακύκλωσης, επαναχρησιμοποίησης των υλικών).

Για την εύρυθμη και οργανωμένη λειτουργία της κατάλληλης διαχείρισης των διαφόρων ρευμάτων αποβλήτων ο νομοθέτης προβλέπει την οργάνωση συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης, δηλαδή φορέων που θα οργανώνουν και θα συντονίζουν όλες τις απαραίτητες διαδικασίες (συλλογή, μεταφορά, προώθηση για ανακύκλωση, ενημέρωση και διευκόλυνση του κοινού για την επιστροφή των αποβλήτων, κλπ.).

Σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίων πληρώνει»⁶ υποχρεούνται ο διακινητές αποβλήτων (παραγωγοί, εισαγωγείς) να οργανώνουν ή να

1. Βλ. Δελτίο Οικολογικών Θεμάτων από την 22η Μαΐου 2006 της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας (Τμήμα Οικολογικών&Πολιτιστικών Θεμάτων), Αθήνα

2. Βλ. Ελευθεροτυπία από την 2.6.2005 «300 εκατ. Ευρώ το χρόνο, για σακούλες»

3. Ελεύθερος Τύπος, 29.3.2008.

4. Άρθρο 2, παρ. 4 του Ν. 2939/01

5. Άρθρο 2, παρ. 18 του Ν. 2939/01

6. Ειδικότερα για τις αρχές εναλλακτικής διαχείρισης, βλ. άρθρο 4 του Ν. 2939/01.

συμμετέχουν σε οργανωμένα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης, να χρηματοδοτούν τις εργασίες διαχείρισης που οργανώνονται από τα συστήματα, έτσι ώστε να επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι ποσοτικοί στόχοι συλλογής και ανακύκλωσης που επιβάρησε η σχετική νομοθεσία, επιβάρητας μάλιστα ποινικές, διοικητικές κυρώσεις και αστική ευθύνη για τους παραβάτες.⁷

Δεδομένου ότι η παραγωγή απορριμμάτων αποτελεί λόγο ρύπανσης και ταυτόχρονα σπατάλη φυσικών πόρων, οι ρυθμίσεις του νόμου αποσκοπούν στον περιορισμό των βλαπτικών συνεπειών από τα απορρίμματα (τα οποία κατά κύριο λόγο καταλήγουν σε χωματερές) για την υγεία των καταναλωτών και για το περιβάλλον.⁸ Η νομοθεσία αυτή συμπληρώνεται και ενισχύεται από μια σειρά άλλων νομοθετημάτων και τη θέσπιση θεμελιωδών κανόνων σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και την κατάλληλη διαχείριση των στερεών και επικινδύνων αποβλήτων.⁹ Μάλιστα έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση του νόμου προεδρικά διατάγματα τα οποία καθορίζουν τους ειδικότερους όρους, τις προϋποθέσεις και τις αναγκαίες λεπτομέρειες για την εναλλακτική διαχείριση ξεχωριστά για τα διάφορα είδη αποβλήτων (για μπαταρίες, ηλεκτρικές συσκευές, ελαστικά οχημάτων, κλπ., βλ. παρακάτω).¹⁰

Υπάρχοντα Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης εγκεκριμένα από το ΥΠΕΧΩΔΕ

Για Συσκευασίες¹¹

1. Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών Ορυκτελαίων
«ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Α.Ε.»

2. Ατομικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών της Ιδιωτικής Ετικέτας και Εισαγωγής Προϊόντων «ΑΒ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ»

Για απόβλητα ειδών ηλεκτρικού & ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ)¹²

1. Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού εξοπλισμού «ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΣΥΣΚΕΥΩΝ Α.Ε.»

Για ηλεκτρικές στήλες¹³

1. Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών και Συσσωρευτών με διακριτικό τίτλο Α.Φ.Η.Σ. Α.Ε.

Για συσσωρευτές¹⁴

1. Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσσωρευτών Σ.Υ.Δ.Ε.Σ.Υ.Σ ΑΕ

2. Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσσωρευτών Κρήτης ΣΕΔΙΣ-Κ ΕΠΕ

Για οχήματα στο τέλος κύκλου ζωής¹⁵

1. Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Οχημάτων Ειλάδας με το δ. τ. «ΕΔΟΕ Α.Ε.»

Για ελαστικά οχημάτων¹⁶

1. Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Μεταχειρισμένων Ελαστικών «ΕCOELASTICA»

Για απόβλητα λιπαντικών ελαίων¹⁷

Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Α.Ε.» με το δ. τ. ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. ΑΕ

Ευθύνη

Για ποιόν λόγο οι δικές μας εικόνες καθαριότητας δεν ταυτίζονται με αυτές πολλών άλλων ευρωπαϊκών κρατών; Γιατί η διαχείριση των αποβλήτων λειτουργεί, ενώ σε εμάς υπάρχουν δυσκολίες στην πραγματοποίηση; Γιατί εκεί ο καταναλωτής δεν τοποθετεί το παλιό του ψυγείο στην είσοδο της πολυκατοικίας; Ποιος ευθύνεται γι' αυτήν την κατάσταση στη χώρα μας;

Όπως εκτέθηκε παραπάνω το νομοθετικό πλαίσιο υφίσταται και είναι μάλιστα άσπογα προσαρμοσμένο στα πρότυπα και τις προϋποθέσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Επομένως οι υπάρχουσες συνθήκες καθαριότητας και προστασίας περιβάλλοντος δεν δικαιολογούνται με την έλλειψη σχετικών θεσμικών ρυθμίσεων!

Οι αρμοδιότητες για την πραγματοποίηση των στόχων της εναλλακτικής διαχείρισης σύμφωνα με τον Νόμο 2939/01 έχουν ανατεθεί στο ν.π.ι.δ. με την επωνυμία Εθνικός Οργανισμός Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και άλλων προϊόντων (Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π.), ο οποίος είναι ο αρμόδιος φορέας για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και επίβλεψη της πολιτικής για την εναλλακτική διαχείριση. Μέχρι την έναρξη λειτουργίας του

Ε.Ο.Ε.Δ.Σ.Α.Π. οι αρμοδιότητες του είχαν ανατεθεί στο ειδικά γι' αυτόν το λόγο συστηθέν Γραφείο Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και άλλων προϊόντων υπαγόμενο στη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού.¹⁸ Ο οργανισμός αυτός μέχρι και σήμερα είναι υπό σύσταση!

Στις περισσότερες κατηγορίες αποβλήτων παρατηρείται ότι έχει εγκριθεί ένα σύστημα κάθε φορά από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Ενδεχομένως λοιπόν το μέγεθος και ο όγκος των παραγομένων αποβλήτων στη χώρα μας να επιβάρησε την έγκριση περισσότερων συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης προκειμένου μέσα από μια δυναμική και συλλογική προσπάθεια να επιτευχθούν και οι στόχοι που επιβάρησε η νομοθεσία.

Εφόσον λοιπόν το θεσμικό πλαίσιο υπάρχει, η αιτία των προβλημάτων εστιάζεται αλλού. Ενδεχομένως η περιβαλλοντική συνείδηση του Έλληνα να υστερεί, αλλά υπάρχουν αναριθμητοί πρακτικοί λόγοι που δεν του επιτρέπουν να την εκφράσει. Η δυσκολία εφαρμογής των διατάξεων μέσω της κρατικής οργάνωσης και η έλλειψη παρακολούθησης των διαδικασιών από τους αρμόδιους φορείς, συμβάλλουν κατά μάλιστα ή ήττον αντίστροφα στην αφύπνιση του πολίτη και τη διαμόρφωση της περιβαλλοντικής ευαισθησίας μας.

Γι' αυτόν τον λόγο, κομβικής σημασίας είναι και ο ρόλος των Ο.Τ.Α. στη διαχείριση των απορριμμάτων¹⁹ δεδομένου ότι διαθέτουν περισσότερη αμεσότητα στην αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων, στην επιρροή του κοινού προκειμένου να αλληλέξουν τη συμπεριφορά του και να παρακινήσουν τη συμμετοχή του στην περιβαλλοντική προσπάθεια. Η ανάγκη για εντονότερη δράση των Ο.Τ.Α. ασφαλώς δικαιολογείται από την έλλειψη οικονομικού αλλά και τεχνολογικού εξοπλισμού αυτών. Αυτό λοιπόν είναι λόγος ενίσχυσης του ιδιωτικού τομέα και των νέων τεχνολογιών σε αυτόν τον τομέα και μια αφορμή για να δοθούν προτεραιότητες στη δημιουργία κατάλληλης υποδομής. Η διαχείριση απορριμμάτων και η επιτυχία της είναι υπόθεση όλων, και επιβάρηται μέσα από τη συνεργασία των υπόχρεων φορέων με τους ενημερωμένους πολίτες και την έγκαιρη διαπαιδαγώγηση των νέων στα σχολεία.

7. Άρθρο 20 του Ν. 2939/01

8. Ειδικότερα για τον σκοπό του νόμου. βλ. σχετικά άρθρο 1 του Ν. 2939/01. Άρθρο από 13.5.2006 του Επιτρόπου Περιβάλλοντος Σταύρου Δήμα στην Ελευθεροτυπία «Χωρίς σχεδιασμό και πρόγραμμα».

9. Ν. 1650/86 (Α' 160) «Για την προστασία του Περιβάλλοντος», ΚΥΑ 50910/2727/2003 (ΦΕΚ Β' 1909) «Μέτρα και όροι για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων. Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης». Για τη διαχείριση των επικινδύνων αποβλήτων ισχύουν: ΚΥΑ 13588/725/2006 (ΦΕΚ Β' 383) «Μέτρα, όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων (...) για τα επικινδύνα απόβλητα», ΚΥΑ 24944/1159/2006 (ΦΕΚ Β 791) «Μέτρα, όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων, κ.λ.π.», ΚΥΑ 8668/2007 (ΦΕΚ 287 Β') «Έγκριση Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Επικινδύνων Αποβλήτων (ΕΣΔΕΑ)», Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 «Κανονισμός για τις μεταφορές αποβλήτων».

10. Άρθρο 17 παρ. 4 του Ν. 2939/01

11. Σύμφωνα με τον Ν. 2939/01. Για τα συστήματα βλ. και αναλυτικά στην ιστοσελίδα του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ: www.minenv.gr/anakyklosi

12. Π.Δ. 117/2004 (ΦΕΚ 82Α/5.3.04)

13. Π.Δ. 115/2004 (ΦΕΚ 80Α/5.3.04)

14. Π.Δ. 115/2004 (ΦΕΚ 80Α/5.3.04)

15. Π.Δ. 116/2004 (ΦΕΚ 81Α/5.3.04)

16. Π.Δ. 109/2004 (ΦΕΚ 75Α/5.3.04)

17. Π.Δ. 82/2004 (ΦΕΚ 64Α/2.3.04)

18. Άρθρο 24 του Ν. 2939/01

19. Σχετικά με την υποχρέωση των Ο.Τ.Α. στην εναλλακτική διαχείριση: ΚΥΑ 69728/824/1996 (ΦΕΚ 358 Β') σε συνδ. με άρθρο 8 του Ν. 2939/01.

Σχολιασμός της οδηγίας 2001/77/ΕΚ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας¹

Κωνσταντίνος Π. Βατάλης

Δικηγόρος Θεσσαλονίκης,

Μ.Δ.Ε., Υποψ. Διδάκτωρ Συνταγματικού Δικαίου

Η ενεργειακή επάρκεια αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.² Οι ελλείψεις καυσίμων και οι διακοπές παροχής ηλεκτρικού ρεύματος φέρνουν στο προσκήνιο την εξάρτηση από την ενέργεια για τις μεταφορές, τη θέρμανση των σπιτιών, τον κλιματισμό τους και τη λειτουργία των εργοστασίων και των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Η ενέργεια αποτελεί αναμφίβολα ένα ζωτικό αγαθό για τις κοινωνίες μας. Πολλές όμως από τις «παραδοσιακές» ενεργειακές πηγές είναι πεπερασμένες και δεν είναι ανεξάντλητες. Εξάλλου, η παραγωγή και η χρήση της ενέργειας αποτελεί συχνά πηγή ρύπανσης του περιβάλλοντος. Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί λιγότερη και ευφιέστερη χρήση των ορυκτών καυσίμων, καθώς και προώθηση αναλλοίωτων λύσεων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει στην αύξηση του ποσοστού ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε ποσοστό 21% κατά το έτος 2010. Ο στόχος αυτός διατυπώθηκε στην Οδηγία 2001/77/ΕΚ σχετικά με την παραγωγή της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρισμού, με την οποία ορίστηκαν επίσης διαφοροποιημένοι στόχοι για κάθε κράτος μέλος.³

1. Οι στόχοι της Οδηγίας

Οι βασικοί λόγοι για τους οποίους υιοθετήθηκε η Οδηγία 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Σεπτεμβρίου 2001, για την προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας,⁴ συνοψίζονται στην πρώτη αιτιολογική σκέψη της, η οποία ορίζει τα εξής: «Σήμερα, οι δυνατότητες εκμετάλλευσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δεν αξιοποιούνται επαρκώς στην Κοινότητα. Η Κοινότητα αναγνωρίζει την ανάγκη της προαγωγής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως μέτρου προτεραιότητας, δεδομένου ότι η εκμετάλλευσή τους συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, αυτή η εκμετάλλευση μπορεί επίσης να δημιουργήσει τοπικές θέσεις απασχόλησης, να έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινωνική

συνοχή, να συμβάλει στην ασφάλεια του εφοδιασμού και να επιτρέψει την ταχύτερη επίτευξη των στόχων του Κυότο. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί ότι αυτή η δυνατότητα αξιοποιείται καλύτερα στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας».

Εξάλλου, σύμφωνα με τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας 2001/77/ΕΚ, η προώθηση της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ΑΠΕ, αποτελεί υψηλή προτεραιότητα για την Κοινότητα, όπως αναφέρεται και στη Λευκή Βίβλο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, για λόγους ασφάλειας και διαφοροποίησης του ενεργειακού εφοδιασμού, για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος και για λόγους κοινωνικής και οικονομικής συνοχής.

Από το άρθρο 1 της Οδηγίας 2001/77/ΕΚ προκύπτει εξάλλου ότι σκοπός της δεν είναι μόνο η προαγωγή της αύξησης της συμβολής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και η δημιουργία βάσης για ένα μελλοντικό κοινοτικό πλαίσιο στον εν λόγω τομέα.⁵

1. Οι βασικές σκέψεις της παρούσας εργασίας αντιλούνται από τη μονογραφία μου με τίτλο «Εισαγωγή στο δίκαιο ηλεκτροπαραγωγής από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας», εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2007.

2. Βλ. Π. Γκλαβίνη, Η ασφάλεια της ενεργειακής τροφοδοσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Φεβρουάριος 2006, <http://www.proeuro.gr>. Στην ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια στοχεύει και η Οδηγία 2005/89/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιανουαρίου 2006, περί μέτρων διασφάλισης του εφοδιασμού με ηλεκτρισμό και περί επενδύσεων υποδομής (ΕΕ L 33 της 4.2.2006, σ. 23).

3. Για το περιεχόμενο και τους λόγους που οδήγησαν στην υιοθέτηση της Οδηγίας αυτής, βλ. γενικά V. Oschmann, Strom aus erneuerbaren Energien im Europarecht. Die Richtlinie 2001/77/EG des Europäischen Parlaments und des Rates zur Förderung der Stromerzeugung aus erneuerbaren Energiequellen im Elektrizitätsbinnenmarkt, Nomos, Baden-Baden 2002.

4. ΕΕ L 283 της 27.10.2001, σ. 33.

5. ΔΕΚ, Απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2003, υποθ. C-448/01, Συλλ. I-2003, σ. 14527, σκ. 9, ΠερΔικ 2004, σ. 277, με σημείωμα Ε. Πρεβεδούρου.

Σχολιασμός της οδηγίας 2001/77/ΕΚ για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

2. Οι βασικές ρυθμίσεις της Οδηγίας

Η Οδηγία ορίζει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να παρέχουν καλύτερη και ευκολότερη πρόσβαση στο διασυνδεδεμένο ηλεκτρικό δίκτυο για τις εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, να απλοποιήσουν τις διαδικασίες διοικητικών αδειοδοτήσεων για έργα ΑΠΕ και να θεσπίσουν ένα σύστημα εγγυήσεων προέλευσης

της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ.⁶ Ειδικότερα, οι βασικές ρυθμίσεις της Οδηγίας 2001/77/ΕΚ, η οποία έπρεπε να είχε μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών μέχρι την 27.10.2003, είναι οι εξής:⁷

α) Η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ορίσουν συγκεκριμένους *ενδεικτικούς στόχους*⁸ για το ποσοστό της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, που θα προέρχεται από ΑΠΕ, κατά το έτος 2010 (άρθρο 3). Ωστόσο, παραμένει ανοικτό το ενδεχόμενο οι στόχοι αυτοί να θεωρηθούν δεσμευτικοί, σε περίπτωση που διαπιστωθούν τεχνητά εμπόδια στην υλοποίησή τους.⁹ Τα ποσοστά αυτά πρέπει να είναι σύμφωνα με τον συνολικό στόχο που θέτει η ΕΕ. Ειδικότερα για την Ελλάδα ο ενδεικτικός στόχος που τίθεται είναι κατά το έτος 2010 ποσοστό 20,1 % της ακαθάριστης κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας να παράγεται από ΑΠΕ (περιλαμβανομένων και των μεγάλων υδροηλεκτρικών μονάδων). Ο στόχος αυτός συνάδει με εθνικές δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στα πλαίσια των δεσμεύσεων για τις κλιματικές μεταβολές τις οποίες έχει αποδεχθεί και η Κοινότητα βάσει του Πρωτοκόλλου του Κιότο στη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές. Το άρθρο 3 §1 της Οδηγίας επιτρέπει στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να ελέγχει κατά πόσο τα κράτη μέλη έλαβαν τα κατάλληλα μέτρα για την επίτευξη των εθνικών ενδεικτικών στόχων τους.

β) Η οικονομική στήριξη των επενδύσεων στον τομέα των ΑΠΕ¹⁰ είναι αναγκαία διότι η παραγόμενη ενέργεια είναι συχνά ακριβότερη από αυτή που παράγεται από συμβατικές πηγές. Η Οδηγία αναγνωρίζοντας το γεγονός αυτό, δέχεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν στην παρούσα φάση να καθορίζουν αυτόνομα τα *συστήματα στήριξης των ΑΠΕ* για την επίτευξη των τίθεντων στόχων, αφού κρίθηκε ότι ήταν πολύ νωρίς ακόμα για να θεσπισθεί ένα ευρύ κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τα συστήματα στήριξης, λόγω της περιορισμένης πείρας από τα εθνικά συστήματα και του σχετικά

μικρού ακόμα μεριδίου στην Κοινότητα της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ΑΠΕ, και η οποία επιδοτείται.¹¹ Παρόλα αυτά, κρίθηκε αναγκαίο να προσαρμοστούν τα συστήματα στήριξης στην αναπτυσσόμενη εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, μετά από επαρκή μεταβατική περίοδο.¹² Η Επιτροπή αξιολογεί λοιπόν την επιτυχία των συστημάτων στήριξης και υποβάλλει ενδεχομένως πρόταση κοινοτικού πλαισίου για τα συστήματα αυτά (άρθρο 4).¹³ Μέχρι τότε όμως η Οδηγία τονίζει ότι πρέπει να εξασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία των υφιστάμενων συστημάτων στήριξης, διότι αποτελούν ένα σημαντικό μέσο επίτευξης του στόχου της, προκειμένου ακριβώς να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών.¹⁴ Άλλωστε, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης περιλαμβάνεται μεταξύ των θεμελιωδών αρχών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.¹⁵ Ανάμεσα στους διάφορους μηχανισμούς στήριξης των ΑΠΕ που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη περιλαμβάνονται και τα συστήματα άμεσης στήριξης των τιμών, όπως δέχεται και η ίδια Οδηγία στην αιτιολογική σκέψη 14. Για τα συστήματα αυτά, έχουν εκφραστεί επιφυλάξεις ως προς το αν συμβιβάζονται με το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο αλλήλ και με τους κανόνες για την εσωτερική αγορά ενέργειας, αφού κατά κανόνα η άμεση στήριξη των τιμών ισχύει μόνο για την εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, και όχι για ενέργεια που εισάγεται από άλλο κράτος μέλος. Ωστόσο, το γεγονός ότι στην αιτιολογική σκέψη 14 της Οδηγίας, γίνεται ρητή αναφορά στα συστήματα άμεσης στήριξης των τιμών, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι και τα συστήματα αυτά είναι αποδεκτά, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της, έως ότου βεβαιωθεί θεσπιστεί το προβλεπόμενο κοινοτικό πλαίσιο.¹⁶

γ) Η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν τους κατάλληλους μηχανισμούς και να ορίσουν αρμόδιους φορείς για την έκδοση «*Εγγυήσεων Προέλευσης*» ενέργειας προερχόμενης από ΑΠΕ με βάση αντικειμενικά, διαφανή και

6. Βλ. μεταξύ άλλων Μ. Παπαντώνη, Το δίκαιο της ενέργειας, εκδ. Νομ. Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2003, σ. 228-232, Β. Καραγεώργου/Σ. Μανωλικάκη, Αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και ΑΠΕ, Εκδ 5/2006, σ. 5 επ. (8-9).

7. Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Έκθεση Πεπραγμένων, Έκθεση Πεπραγμένων, Ιούλιος 2000-Δεκέμβριος 2002, εκδ. Γαβριηλίδη, Αθήνα 2004, σ. 144 επ.

8. Βλ. όμως Β. Καραγεώργου/Σ. Μανωλικάκη, Αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και ΑΠΕ, Εκδ 5/2006, σ. 5 επ. (9), οι οποίοι σημειώνουν ότι «η συστηματική ερμηνεία του κανονιστικού περιεχομένου της οδηγίας και των στόχων που περιέχει με το πλέγμα των σχετικών ρυθμίσεων για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του Πρωτοκόλλου του Κιότο, έχει ως αποτέλεσμα οι στόχοι να αποκτούν ολόένα και μεγαλύτερη κανονιστική βαρύτητα».

9. Γ. Καραβιδής/Α. Παπαδόπουλος/Μ. Αθανασάκη, Πράσινα Πιστοποιητικά παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, Εκδ 2/2004, σ. 65 επ. (65).

10. Για τα συστήματα στήριξης των ΑΠΕ βλ. γενικά S. Espey, Internationaler Vergleich energiepolitischer Instrumente zur Förderung von regenerativen Energien in ausgewählten Industrieländern, Books on Demand, Norderstedt 2001.

11. Αιτιολογική σκέψη 15.

12. Αιτιολογική σκέψη 16.

13. Βλ. την Ανακοίνωση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με τίτλο Στήριξη της ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, Βρυξελλές, 7.12.2005, COM (2005) 627 τελικό, η οποία αποτελεί: (α) Την έκθεση την οποία υποχρεούται η Επιτροπή να συντάξει σύμφωνα με το άρθρο 4 της Οδηγίας 2001/77/ΕΚ, για την αποκτηθείσα πείρα από την εφαρμογή και συνύπαρξη των διαφορετικών μηχανισμών των κρατών μελών για τη στήριξη της ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, (β) την έκθεση την οποία υποχρεούται η Επιτροπή να συντάξει σύμφωνα με το άρθρο 8 της Οδηγίας όσον αφορά διοικητικά εμπόδια και ζητήματα διασυνδεδεμένου ηλεκτρικού δικτύου και την εφαρμογή της εγγύησης προέλευσης για την ηλεκτροπαραγωγή από ΑΠΕ, (γ) σχέδιο για το συντονισμό των υφιστάμενων συστημάτων Βε βάση τους εξής δύο πυλώνες: συνεργασία μεταξύ χωρών και βελτιστοποίηση των εθνικών μηχανισμών, οι οποίες κατά πάσα πιθανότητα θα οδηγήσουν σε σύγκλιση των συστημάτων.

14. Αιτιολογική σκέψη 14.

15. Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις του ΔΕΚ της 14ης Οκτωβρίου 1999, υποθ. C-104/97 P, Atlanta κατά Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Συλλογή 1999, σ. I-6983, σκ. 52, της 15ης Ιουλίου 2004, υποθ. C-37/02 και 38/02, Di Leonardo και Dilexport, Συλλογή 2004, σ. I-6945, σκ. 70 και της 7ης Ιουλίου 2005, υποθ. C-17/03, Vereniging voor Energie, Milieu en Water και λοιποί κατά Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie, Συλλογή 2005, σ. I-04983, σκ. 73.

16. St. Klinski, Zur Vereinbarkeit des EEG mit dem Elektrizitätsbinnenmarkt – Neubewertung unter Berücksichtigung der Richtlinien 2003/54/EG und 2001/77/EG, ZNER 2005, σ. 207 επ. (211).

αμερόληπτα κριτήρια, τα οποία καθορίζει το κάθε κράτος μέλος και ορίζεται το περιεχόμενο των εγγυήσεων αυτών. Η εγγύηση προέλευσης της εν λόγω ηλεκτρικής ενέργειας κρίνεται αναγκαία, προκειμένου να διευκολυνθεί το εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ΑΠΕ, και να αυξηθεί η διαφάνεια κατά την επιλογή των καταναλωτών μεταξύ ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από μη ανανεώσιμες πηγές και ηλεκτρικής ενέργειας παραγόμενης από ανανεώσιμες πηγές. Οι εγγυήσεις προέλευσης θα πρέπει να καλύπτουν όλες τις μορφές ηλεκτρικής ενέργειας που παράγονται από ΑΠΕ. Πάντως, τα συστήματα εγγύησης προέλευσης δεν συνεπάγονται αφ' εαυτά και δικαίωμα απολαβής των εθνικών μηχανισμών στήριξης που έχουν συσταθεί στα διάφορα κράτη μέλη.¹⁷ Εξάλλου η Οδηγία επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να αναγνωρίζουν τις εγγυήσεις προέλευσης που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και θεσπίζει σχετική αρμοδιότητα της Επιτροπής, σε περίπτωση άρνησης αναγνώρισης μιας εγγύησης προέλευσης, να μπορεί να υποχρεώσει την αρνούμενη πλευρά να την αναγνωρίσει (άρθρο 5). Τέλος, σημειώνεται ότι είναι σημαντικό να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των εγγυήσεων προέλευσης και των ανταλλάξιμων πράσινων πιστοποιητικών.¹⁸

δ) Προκειμένου να διασφαλίζεται η διαφάνεια και να διευκολύνεται η ανάπτυξη των ΑΠΕ, η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να αξιολογούν και βελτιώνουν συνεχώς το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο (διαδικασίες αδειοδοτήσεων και διοικητικές ρυθμίσεις) για τις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ (άρθρο 6). Γενικά, οι διαδικασίες έγκρισης και αδειοδότησης πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια τα οποία είναι εκ των προτέρων γνωστά στις οικείες επιχειρήσεις, κατά τρόπο που περιορίζουν την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας των διοικητικών αρχών, ώστε αυτή να μη χρησιμοποιείται αυθαίρετα.¹⁹

ε) Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνει η Οδηγία για τη μεταφορά και τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ, δηλ για την πρόσβαση στο δίκτυο σύνδεσης της. Έτσι, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι ευρισκόμενοι στο έδαφος τους φορείς εκμετάλλευσης συστημάτων μεταφοράς και δια-

νομής να εγγυώνται τη μεταφορά και τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από ΑΠΕ. Προωθεί δε την κατά προτεραιότητα σύνδεση της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία παράγεται από σταθμούς ΑΠΕ στα ηλεκτρικά δίκτυα και προβλέπει τη θέσπιση νομικού πλαισίου (από τα κράτη μέλη ή από τους φορείς εκμετάλλευσης των συστημάτων μεταφοράς και διανομής) που θα εξασφαλίζουν διαφανείς διαδικασίες σύνδεσης και κοστολόγησης (άρθρο 7). Σχετική πρόβλεψη περιλαμβάνεται και στις διατάξεις των άρθρων 11§3 και 14§4 της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ,²⁰ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ,²¹ ενώ αντίστοιχη πρόβλεψη περιλαμβάνονταν και στις διατάξεις των άρθρων 8§3 και 11§3 της καταργηθείσας Οδηγίας 96/92/ΕΚ.

στ) Τέλος, η Οδηγία καθορίζει ειδικές προθεσμίες και χρονική περιοδικότητα εντός των οποίων τα κράτη μέλη οφείλουν να συντάσσουν τις προβλεπόμενες από αυτήν εκθέσεις και να αναφέρουν τα αποτελέσματα από την εφαρμογή των διατάξεων της. Εξάλλου, και η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο συγκεφαλαιωτική έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της Οδηγίας.

Συμπερασματικά, η Οδηγία, σύμφωνα και με την αρχή της επικουρικότητας,²² θέτει το απαραίτητο πλαίσιο για την προαγωγή των ΑΠΕ αφήνοντας στα κράτη μέλη αρκετή αυτονομία προκειμένου να προσαρμόζουν το θεσμικό πλαίσιο στις εθνικές τους ιδιαιτερότητες. Όλα τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει τυπικά την Οδηγία στις έννομες τάξεις τους. Ωστόσο, ο βαθμός ορθής μεταφοράς και εφαρμογής της οδηγίας ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κίνησε τη διαδικασία παράβασης κατά της Αυστρίας, της Κύπρου, της Λετονίας, της Ιρλανδίας, της Ιταλίας και της Ελλάδας.²³

Οι ρυθμίσεις πάντως για την προώθηση των ΑΠΕ λαμβάνουν πάντοτε υπόψη και τη βασική επιδίωξη της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που δεν είναι άλλη από τη δημιουργία μιας απολιτώς λειτουργικής και ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας όπως προβλέφθηκε αρχικά από την Οδηγία 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβου-

λίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και στη συνέχεια από την Οδηγία 2003/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2003 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ.²⁴

3. Η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/77/ΕΚ

Η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/77/ΕΚ πραγματοποιήθηκε με την έκδοση του ν. 3468/2006 «Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις».²⁵

Τα κράτη μέλη διαθέτουν διακριτική ευχέρεια ως προς την επιλογή του μέσου (δηλ. της πράξης) για τη μεταφορά μίας κοινοτικής Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο. Η επιλογή του (τυπικού) νόμου ως μεθόδου εναρμόνισης του εθνικού δικαίου προς την Οδηγία 2001/77/ΕΚ κρίθηκε απαραίτητη επειδή και τα βασικά σχετικά ζητήματα ρυθμιζόταν μέχρι τώρα επίσης με νόμο. Η επιλογή αυτή αποδεικνύει ενδεχομένως και την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει στην προώθηση των ΑΠΕ η Ελληνική Πολιτεία.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 3468/2006 σκοπός του νόμου είναι αφενός η μεταφορά στο ελληνικό δίκαιο της Οδηγίας 2001/77/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2001 για την «προαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας» και αφετέρου, «...η προώθηση, κατά προτεραιότητα, στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, με κανόνες και αρχές, της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Α.Π.Ε.) και μονάδες Συμπαράγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (Σ.Η.Θ.Υ.Α.)».²⁶

Βασικός στόχος του νόμου είναι η συμμετοχή της ηλεκτροπαραγωγής με χρήση ΑΠΕ το έτος 2010 να ανέλθει σε ποσοστό 20,1% και το 2020 σε 29% της ακαθάριστης εγχώριας κατανάλωσης (άρθρο 27).

17. Αιτιολογική σκέψη 10.

18. Αιτιολογική σκέψη 11.

19. Πρβλ. ΔΕΚ, αποφ. της 20.2.2001, υποθ. C-205/99, Analir, Συλλ. 2001, σ. I-01271.

20. Το άρθρο 11 Λ 3 της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ ορίζει ότι «Τα κράτη Βέλη μπορούν να επιβάλλουν στον διαχειριστή δικτύου, όταν κατανέμει τα φορτία στις εγκαταστάσεις παραγωγής, να δίνει προτεραιότητα στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή απόβλητα ή που παράγουν συνδυασμένα ενέργεια και θερμότητα» και το άρθρο 14 Λ 4 της ίδιας Οδηγίας ότι «Τα κράτη Βέλη μπορούν να επιβάλλουν στον διαχειριστή δικτύου διανομής, όταν κατανέμει τα φορτία στις εγκαταστάσεις παραγωγής, να δίνει προτεραιότητα στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή απόβλητα ή που παράγουν συνδυασμένα ενέργεια και θερμότητα».

21. ΕΕ L 176 της 15.7.2003, σ. 37.

22. Για την αρχή της επικουρικότητας στο κοινοτικό δίκαιο βλ., μεταξύ άλλων, Α. Ράντου, Η έννοια της αρχής της επικουρικότητας κατά τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕΕυρΔ 1995, σ. 25 επ., και από την πιο πρόσφατη γερμανική βιβλιογραφία S. Albin, Das Subsidiaritätsprinzip in der EU. Anspruch und Rechtswirklichkeit, NvWZ 2006, σ. 629-635.

23. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ανακοίνωση με τίτλο «Δράση παρακολούθησης της Πράσινης Βίβλου. Έκθεση σχετικά με την πρόοδο της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές», Βρυξέλλες, 10.1.2007, COM(2006) 849 τελικό, σ. 20.

24. Βλ. και Μ. Παπαντώνη, Το δίκαιο της ενέργειας, ό.π., σ. 27 και 76, αντίστοιχα.

25. ΦΕΚ Α' 129/27.6.2006.

26. Βλ. την αιτιολογική έκθεση του νόμου (ΚΝοΒ 2006, σ. 1016 επ.).

Στις δέκα και ένδεκα Οκτωβρίου 2008, έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη, στην αίθουσα τελετών του Παλαιού Κτηρίου της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., το όγδοο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Αστικολόγων, με θέμα: «Πνευματική ιδιοκτησία στην ελληνική θεωρία και νομολογία». Το συνέδριο ήταν αφιερωμένο στη μνήμη του αείμνηστου καθηγητή, Γεωργίου Κουμάντου. Οι ομιλητές, όλοι ξεχωριστοί νομικοί, μεταξύ αυτών πολλοί καθηγητές Νομικής, ανώτεροι δικαστικοί. Προεδρεύοντες οι κορυφαίοι του νομικού κόσμου: ο κος Βασίλειος Νικόπουλος, Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, ο κος Μίμης Γραμματικούδης, Αρεοπαγίτης, ο κος Μιχάλης Σταθόπουλος, ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών και τέως Υπουργός και ο κος Μαριάνος Κεράσης, ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής ο πολύ αγαπητός σε όλους τους νομικούς της Θεσσαλονίκης, καθηγητής του Αστικού Δικαίου στο Α.Π.Θ., κος Παναγιώτης Λαδάς. Στη συνέχεια παραθέτουμε την πολύ γλαφυρή και χαρακτηριστική ομιλία της κας Διονυσίας Καλλινίκου, που ευγενώς την παραχώρησε στο περιοδικό μας.

Πνευματική ιδιοκτησία και Αστικό Δίκαιο

Στη μνήμη
Γεωργίου Κουμάντου

Διονυσία Καλλινίκου
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Νομικής
στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο της Αθήνας

Η πνευματική ιδιοκτησία «...εγίζουσα την αισθητική και τις θεωρίες των τεχνών, τροφοδοτούμενη εις υλικόν από τις πηγές της πνευματικής δημιουργίας, προβληματιζόμενη επί θεμάτων πολιτιστικής και μορφωτικής πολιτικής, έχουσα εις το επίκεντρόν της την ανθρωπίνην προσωπικότητα, προσπαθούσα να εφαρμόση ολόκληρον το αστικόν δίκαιον επί αντικειμένων ξένων προς την παράδοσίν του λόγω του άυλου χαρακτήρος των, εμφανίζουσα εκ της αυτής αιτίας εντόνους διεθνείς διαστάσεις, ευρισκομένη εις στάδιον ζυμώσεων, αναζητήσεων και εξελίξεων, η πνευματική ιδιοκτησία απαιτεί από την νομικήν σκέψιν και βάθος και λεπτότητα ασυνήθη. Εντεύθεν η δυσκολία της και εντεύθεν η γοητεία της....».

Οι σκέψεις αυτές γραμμένες από τον Τιμώμενο Καθηγητή Γιώργο Κουμάντο στον πρόλογο της πρώτης έκδοσης (1967) του βιβλίου του με τίτλο «Πνευματική Ιδιοκτησία» διατηρούν αναλλοίωτη τη σημασία τους και συγχρόνως αναδεικνύουν την ιδιομορφία της πνευματικής ιδιοκτησίας, τη σχέση της με τα γράμματα και τις καλές τέχνες, αλλά και τη σχέση της με το Αστικό Δίκαιο. Ο Γ. Κουμάντος ήταν εκείνος που με βάση το άρθρο 60 ΑΚ πρότεινε τη χρήση του όρου «διανοητική ιδιοκτησία» για να περιλάβει κάτω από την έννοια αυτή, τόσο την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα, όσο και τη βιομηχανική ιδιοκτησία. Πάντοτε όμως θεωρούσε το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας «παρακλάδι» του Αστικού Δικαίου που κατά κανόνα διδάσκεται από αστικολόγους. Ήταν άλλωστε εκείνος που καθιέρωσε τη διδασκαλία του μαθήματος αυτού στη Νομική Σχολή Αθηνών. Ας σημειωθεί επίσης ότι και στο πλαίσιο των κρατικών αρμοδιοτήτων η πνευματική ιδιοκτησία υπάγεται στο Υπουργείο Πολιτισμού και όχι στο Υπουργείο Εμπορίου ή Ανάπτυξης.

Η συμβολή του αστικολόγου Γ. Κουμάντου στο δίκαιο της Πνευματικής Ιδιοκτησίας είναι μεγάλη, τόσο σε θεωρητικό και πρακτικό πεδίο, όσο και

σε επίπεδο νομοθετικής πολιτικής. Μπορούμε να πούμε ότι είναι ο «δημιουργός» της Πνευματικής Ιδιοκτησίας στην Ελλάδα γιατί με τη νομική του σκέψη θεμελίωσε και εκσυγχρόνισε τον κλάδο αυτό του δικαίου και καθοδήγησε δυναμικά και αποτελεσματικά τη θεωρία και τη νομολογία.

Ως Πρόεδρος πολλών Επιτροπών και ιδίως ως Πρόεδρος της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για τη σύνταξη του νόμου 2121/1993, καθώς και της πιο πρόσφατης Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για τη σύνταξη του Ν. 3524/2007, συνέβαλε καθοριστικά στη διαμόρφωση της νομοθεσίας και στη θεσμική εξέλιξη του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στη χώρα μας. Σημαντική ήταν και η διεθνής εμπειρία του, γιατί υπήρξε επί σειρά πολλών ετών Πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Προστασίας της Πνευματικής Ιδιοκτησίας και εκπρόσωπος της χώρας μας στα διεθνή fora και ιδίως στον Παγκόσμιο Οργανισμό Διανοητικής Ιδιοκτησίας, όπου πάντα αγωνιζόταν για το καλό του δημιουργού με κύρος και ανθρωπισμό. Όπως χαρακτηριστικά αναγράφεται ακόμη και σήμερα στο site της γαλλικής ένωσης (ALAI) « il etait un serviteur magistral du droit d' auteur »

Στον ισχύοντα νόμο, παρά τις τροπο-

ποιήσεις που έγιναν μεταγενέστερα, κυρίως για λόγους εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο, παραμένουν αναλλοίωτες και απείραχτες οι θεμελιώδεις αρχές και ρυθμίσεις που εκείνος είχε εισαγάγει, όπως η διάκριση μεταξύ άυλου αγαθού και υλικού αντικειμένου, η έννοια του έργου και της πρωτοτυπίας, η «αρχή της αλήθειας», ο ορισμός της δημόσιας εκτέλεσης, η προστασία του ηθικού δικαιώματος, οι ρυθμίσεις για τη μεταβίβαση, τις συμβάσεις και τις άδειες εκμετάλλευσης, η αρχή της αυτοτέλειας και του μερισμού των εξουσιών, η θεωρία του σκοπού, οι ερμηνευτικοί κανόνες για την έκταση της μεταβίβασης, της σύμβασης ή της άδειας εκμετάλλευσης, το ανοικτό σύστημα προστασίας της συλλογικής διαχείρισης μακριά από την κρατική παρέμβαση στη διαμόρφωση των αμοιβολογίων.

Οι αρχές αυτές διαμορφώθηκαν από τον ίδιο σε θεωρητικό επίπεδο, έγιναν δεκτές από τη νομολογία, στη συνέχεια ενσωματώθηκαν στον ισχύοντα νόμο και κατά συνέπεια μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν έναν «κώδικα κανόνων» από τον οποίο δεν μπορούμε και δεν πρέπει να απομακρυνθούμε, γιατί είναι σαν να απομακρυνόμαστε από τις αρχές του Αστικού Κώδικα. Είναι το εθνικό μας δίκαιο που οφείλουμε να μην παραγνωρίσουμε γιατί μόνο έτσι μπορούμε να διατηρήσουμε την εθνική συλλογική μνήμη και πολιτιστική κληρονομιά, κάτι που θα βοηθήσει στο διάλογο ανάμεσα στους πολιτισμούς, στην πολιτιστική πολυμορφία και στην ανάπτυξη πολιτιστικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των λαών, ιδίως της Ευρώπης.

Άλλωστε οι βασικές αυτές ρυθμίσεις, με βάση το άρθρο 68 παρ. 3 Ν. 2121/1993 που είναι μια ειδική διάταξη διαχρονικού δικαίου μη γνήσιας αναδρομής, εφαρμόζονται και σε συμβάσεις που καταρτίστηκαν πριν την έναρξη ισχύος του νόμου, με την επιφύλαξη βέβαια του άρθρου 14 Ν. 2121/1993 που καθιερώνει τον κανόνα για τον έγγραφο τύπο. Παρόμοια είναι και η αρχή η οποία πηγάζει από το άρθρο 68 παρ. 2 Ν. 2121/1993 που αναγνωρίζει την προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων από πράξεις που έγιναν στο παρελθόν. Κατά τη διάρκεια των δεκαπέντε ετών εφαρμογής του νόμου ο συνδυα-

σμός των παραπάνω διατάξεων ανέδειξε την τάση προστασίας των δημιουργών και των ερμηνευτών καλλιτεχνών με στόχο πάντοτε την εξισορρόπηση των συμφερόντων και των δύο πλευρών, σύμφωνα με τις αρχές της επιείκειας και της καλής πίστης.

Στο βιβλίο του Γ. Κουμάντου για την «Πνευματική Ιδιοκτησία» που έχει κυκλοφορήσει σε οκτώ εκδόσεις, στις μελέτες και τα άρθρα του αποτυπώνονται οι απόψεις του σε βασικά νομικά θέματα, παράλληλα με την κοινωνιολογική προσέγγιση των ζητημάτων, όπως η κοινωνική λειτουργία του θεσμού, η φύση και ο σκοπός του δικαιώματος. Ο Γ. Κουμάντος ήταν ο άνθρωπος που έζησε και δίδαξε την ελευθερία και αυτό διαφαίνεται και στο ιδεολογικό υπόβαθρο της πνευματικής ιδιοκτησίας που μας άφησε. Την πνευματική ιδιοκτησία τη θεωρούσε το πιο παραδεκτό σύστημα χρηματοδότησης της πνευματικής δημιουργίας γιατί εξασφαλίζει στο δημιουργό τη βασική προϋπόθεση για κάθε πνευματική δουλειά, δηλαδή «την ελευθερία του από εξωτερικές παρεμβάσεις και πιέσεις». Την άποψη αυτή θεμελιώνει στην κοινωνική λειτουργία της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλιώς δεχόταν την ανάγκη της Πολιτείας να θεσπίσει περιορισμούς ή εξαιρέσεις του περιουσιακού δικαιώματος προς όφελος του γενικότερου συμφέροντος, χωρίς όμως να παραγνωρίζεται η αρχή ότι συμφέρον της ολότητας είναι η ύπαρξη της πνευματικής δημιουργίας και κατά συνέπεια και των κινήτρων που οδηγούν σε αυτήν.

Υποστήριζε επίσης ότι μέσα από την αναγνώριση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και την κατοχύρωση της προστασίας θα έπρεπε να εξασφαλίζεται και η κοινωνική προστασία του δημιουργού. Σύμφωνα με την άποψη του Γ. Κουμάντου στην κοινωνική προστασία του δημιουργού συντελούν οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου, το δικαίωμα παρακολούθησης και η θέσπιση συλλογικών συμβάσεων ανάμεσα σε εκπροσώπους των δημιουργών και σε εκπροσώπους των επιχειρηματιών που αναλαμβάνουν τη διάδοση του έργου, ανεξάρτητα αν ο δημιουργός βρίσκεται σε σχέση εργασίας, αφού θα μπορούσαν οι συμβατικές αυτές σχέσεις να κινηθούν στο πλαίσιο κανόνων

θεσπισμένων με συλλογικές συμβάσεις.

Οι ερμηνευτικές λύσεις που προτείνει βασίζονται μεταξύ άλλων στην αξιολογική στάθμιση των συμφερόντων, στα χρηστά ήθη (άρθρα 178 - 179 ΑΚ) και στην καλή πίστη (άρθρα 200, 288, 281, 388 ΑΚ).

Από την πρώτη έκδοση του βιβλίου του τήρησε την πρακτική μνείας του ονόματος των δικαστών που είναι οι συντάκτες των αποφάσεων στις οποίες γίνεται αναφορά ή παραπομπή. Ο λόγος της μνείας αυτής, όπως αναφέρει στον Πρόλογο της έβδομης έκδοσης, είναι «απονομή της προσήκουσας τιμής στους ανθρώπους που μοχθούν για να παίρνουν καθημερινά σάρκα και οστά οι κανόνες που συγκροτούν το ισχύον δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας».

Καίριο γνώρισμα του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο απόλυτος χαρακτήρας που δίνει την εξουσία στο δημιουργό να επιτρέπει ή να απαγορεύει κάθε χρήση του έργου του. Την εύλογη αμοιβή, όταν αυτή αφορούσε το δημιουργό, ο Γ. Κουμάντος τη χαρακτήριζε μια «ασταθή ισορροπία» (equilibre instable) που αναδείκνυε την προστασία του καταναλωτή ως μια νέα ιδεολογία στο χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Τη θέση αυτή υποστήριξε το έτος 1983, σε μια εποχή που το δίκτυο και οι ψηφιακές τεχνολογίες ήταν σχεδόν άγνωστες και το δίκαιο του καταναλωτή δεν απασχολούσε την πνευματική ιδιοκτησία, γιατί ο Γ. Κουμάντος ήταν πάντα πρωτοπόρος στις θέσεις και τις αναζητήσεις του. Έβλεπε πιο μπροστά από την εποχή του. Άλλωστε από το έτος 1978, στη μελέτη του για «το δικαίωμα αναπαραγωγής και την εξέλιξη της τεχνολογίας» είχε χαρακτηρίσει το δικαίωμα πληροφόρησης σαν ένα τρόπο που θα εξασφάλιζε την ελεύθερη κυκλοφορία των έργων σε βάρος του δημιουργού.

Ο Αστικός Κώδικας δεν περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για την πνευματική ιδιοκτησία, εκτός από το άρθρο 60 ΑΚ που αφορά το αποκλειστικό δικαίωμα πάνω στα προϊόντα της διανοίας. Είναι όμως γνωστό ότι το άρθρο 60 ΑΚ δεν καθιερώνει γενική αναγνώριση δικαιώματος επί των προϊόντων της διανοίας ούτε προσθέτει νέο δικαίωμα σε όσα αναγνωρίζουν οι ειδικοί νόμοι, αλλά «προϋποθέτει το δικαίωμα», δηλαδή

Πνευματική ιδιοκτησία και Αστικό Δίκαιο

προϋποθέτει ότι το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας διέπεται από άλλες ειδικές διατάξεις. Άλλωστε και το άρθρο 14 του Εισαγωγικού Νόμου ΑΚ ορίζει ότι εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα οι νόμοι για την πνευματική ιδιοκτησία, για τα συγγραφικά δικαιώματα σε θεατρικά έργα, καθώς και για το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας. Έμμεση σχέση με την πνευματική ιδιοκτησία έχει το άρθρο 668 ΑΚ που αφορά το δικαίωμα στις εφευρέσεις από εργαζόμενο κατά την εκτέλεση της εργασίας του (βλ. και 679 ΑΚ), το άρθρο 1405 ΑΚ που εξαιρεί τα δικαιώματα σε προϊόντα της διανοίας από την κοινή περιουσία των συζύγων οι οποίοι έχουν επιλέξει το σύστημα της κοινοκτημοσύνης, το άρθρο 57ΑΚ για το δικαίωμα προσωπικότητας και το άρθρο 58ΑΚ για το δικαίωμα στο όνομα.

Παράδειγμα Αστικού Κώδικα με ρυθμίσεις για την πνευματική ιδιοκτησία είναι ο Ρωσικός Αστικός Κώδικας που περιλαμβάνει ολόκληρο το νόμο για την πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία στο Κεφάλαιο IV του οποίου η έναρξη ισχύος άρχισε πρόσφατα, δηλαδή από 1.1.2008. Είναι αξιοσημείωτο ότι ήταν η γνώμη των αστικολόγων που τελικά υπερίσχυσε για να ενταχθεί η διανοητική ιδιοκτησία στον Αστικό Κώδικα.

Ανεξάρτητα από την επιστημονική θεώρηση, αν η πνευματική ιδιοκτησία είναι τμήμα του Αστικού Δικαίου ή αυτοτελής κλάδος της νομικής επιστήμης που έχει αποσπασθεί από το Αστικό Δίκαιο και αποτελεί μαζί με τα συγγενικά δικαιώματα, τμήμα της διανοητικής ιδιοκτησίας ή του δικαίου των άυλων αγαθών, οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα εφαρμόζονται για την κάλυψη θεμάτων που δεν ρυθμίζονται από την ειδική νομοθεσία. Εδώ μπορούν να αναφερθούν ζητήματα όπως, η μεταβίβαση των απολύτων δικαιωμάτων, οι διατάξεις περί κοινωνίας, η κληρονομική διαδοχή και η παραγραφή.

Το Αστικό Δίκαιο αποτελεί πηγή του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας και βασικό θεμέλιο για τη δογματική και συστηματική οικοδόμησή του. Μπορεί

επίσης να θεωρηθεί ότι η πνευματική ιδιοκτησία ήταν ο πρόδρομος μιας σύγχρονης εξέλιξης του Αστικού Δικαίου με επίκεντρο ένα φυσικό πρόσωπο, το δημιουργό που αποτελεί το αδύνατο μέρος στις συναλλαγές, ενώ αργότερα αναφάνηκε η ανάγκη προστασίας άλλων κατηγοριών αδύνατου συμβαλλόμενου, όπως είναι σήμερα ο καταναλωτής με τη συγκέντρωση και ταξινόμηση των σχετικών κανόνων δικαίου σε ένα σύστημα που λέγεται «δίκαιο του καταναλωτή». Από άλλη οπτική γωνία μπορεί να υποστηριχθεί ότι και το Αστικό Δίκαιο ήταν ο πρόδρομος μιας σύγχρονης εξέλιξης της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων από την άποψη ότι η νομολογία αναγνώρισε την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών με βάση τις διατάξεις για το δικαίωμα προσωπικότητας ή για τις αδικοπραξίες πριν η νομοθεσία θεσπίσει ρυθμίσεις για τα συγγενικά δικαιώματα.

Αστικό Δίκαιο και Πνευματική Ιδιοκτησία έχουν κοινά σημείο επαφής. Το Αστικό Δίκαιο βρίσκεται κοντά στον άνθρωπο περισσότερο από κάθε άλλο

κλάδο δικαίου και έχει πανανθρώπινο χαρακτήρα. Η πνευματική ιδιοκτησία βρίσκεται και αυτή κοντά στον άνθρωπο γιατί έχει επίκεντρο το δημιουργό-φυσικό πρόσωπο και την πνευματική δημιουργία. Ο Γ.Κουμάντος διατύπωσε με απόλυτη ισχύ την «αρχή της αλήθειας»: «κανένας άλλος εκτός από τον πραγματικό δημιουργό και το έργο του, δεν μπορεί να θεωρηθεί από οποιοδήποτε λόγο ότι απέκτησε την πνευματική ιδιοκτησία κατά τρόπο πρωτογενή». Η αρχή αυτή εκφράζεται πλέον ρητά στη νομοθεσία και ειδικότερα στο άρθρο 1 παρ. 1 Ν.2121/1993 (οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν ...), στο άρθρο 6 παρ. παρ. 1 Ν.2121/1993 (ο «δημιουργός» του έργου είναι ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του έργου) και στο άρθρο 3 Ν. 2121/1993 που αναγνωρίζει το περιουσιακό δικαίωμα στους «δημιουργούς» του έργου. Μοναδική απόκλιση στον κανόνα αυτό αποτελεί η περίπτωση των ανώνυμων και ψευδώνυμων έργων για τα οποία λογίζεται κατά πλήγμα ως αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος όποιος τα καθιστά νομίμως προσιτά στο κοινό.

Η αρχή της αλήθειας συμπεριέεται με μία άλλη αρχή, την αρχή της αυτοδίκαιης κτήσης. Ο σύνδεσμος του έργου με την προσωπικότητα του δημιουργού είναι τόσο στενός, ώστε το δικαίωμα αποκτάται πάνω στο έργο μόνο με τη δημιουργία χωρίς να χρειάζεται να τηρηθεί καμία διατύπωση που θα εξασφάλιζε τη δημοσιότητα γιατί κάτι τέτοιο θα μείωνε την αμεσότητα της σχέσης μεταξύ δημιουργού και έργου.

Δημιουργός μπορεί να είναι και πρόσωπο ανίκανο ή περιορισμένα ικανό για δικαιοπραξία δεδομένου ότι το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας αποκτάται πρωτογενώς με τη δημιουργία. Για την άσκηση όμως του περιουσιακού ιδίως δικαιώματος εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα (πχ. ΑΚ 1510).

Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας αποτελεί το βασικό στοιχείο που διακρίνει το ελληνικό δίκαιο της πνευματικής

ιδιοκτησίας, έτσι όπως έχει διαμορφωθεί από την εθνική νομοθεσία, τη θεωρία και τη νομολογία με βάση το κοινοτικό κεκτημένο και τις διεθνείς συμβάσεις. Η πνευματική ιδιοκτησία έχει κάποια στοιχεία του «δημόσιου αγαθού» από την άποψη ότι παραχωρεί στην ολότητα οφέλη πολιτιστικά, κοινωνικά και οικονομικά. Βασική είναι η αρχή της προστασίας του δημιουργού κατά τρόπο αποτελεσματικό και ομοιόμορφο, αλλά και η αρχή διατήρησης της ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων των δημιουργών και της ολότητας. Πάνω όμως από όλα η πνευματική ιδιοκτησία είναι το δικαίωμα του δημιουργού, αυτός είναι το επίκεντρο με βάση την αρχή της προστασίας του ασθενέστερου και την προστασία του δημιουργού υπερασπίστηκε ο Γ.Κουμάντος σε όλη τη σταδιοδρομία του από όλες τις θέσεις που κατείχε σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Είναι γνωστό ότι η πνευματική ιδιοκτησία εμφανίζει αρκετές ιδιομορφίες, όπως ο άυλος χαρακτήρας του έργου που επιτρέπει την πολίτηλη χρήση και πανταχού παρουσία του, η μοναδικότητα της δημιουργίας που στηρίζεται στους πανανθρώπινους κανόνες της σκέψης, του αισθήματος και της ψυχής, η προστασία περιουσιακών και ηθικών συμφερόντων του δημιουργού που εξασφαλίζει τη χρηματοδότηση, αλλά συγχρόνως καλύπτει ηθικές και πολιτιστικές αξίες πέρα από τους νόμους της οικονομίας.

Η ηθική θεώρηση της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι η κατευθυντήρια αρχή που μας δίδαξε ο Γ.Κουμάντος. Από την άποψη αυτή οι βασικές αρχές που διέπουν το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας συνάδουν με τις θεμελιώδεις αρχές του Αστικού Δικαίου που υπαγορεύονται από διατάξεις ηθικού χαρακτήρα, όπως ο σεβασμός της προσωπικότητας, η αρχή προστασίας του ασθενέστερου και οι γενικές ρήτρες που δίνουν τη δυνατότητα στο δικαστή να διαμορφώσει αυτός δικαίωμα για τη συγκεκριμένη υπόθεση που δικάζει.

Η πνευματική ιδιοκτησία του Γ.Κουμάντου είναι το πνευματικό οδοιπορικό

ενός αστικολόγου, γιατί το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στο ζωντανό άνθρωπο, το δημιουργό και τον καλλιτέχνη του σήμερα, με «τα προβλήματα και τον πόνο του». Στόχος του ήταν να βρεί λύσεις και να ρυθμίσει «από τώρα» αυτό που μπορεί να ρυθμισθεί. Έτσι έφταξε το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας που συνοδεύει το δημιουργό όλη τη ζωή του και εβδομήντα χρόνια μετά το θάνατό του, προσδιόρισε το αντικείμενο και το περιεχόμενο του δικαιώματος, ρύθμισε τις συμβατικές σχέσεις με το δευτερογενή δικαίωμα, ενώ αναγνώρισε θεσμικά τα συγγενικά δικαιώματα καθιερώνοντας την αρχή της ανεξαρτησίας της προστασίας σε σχέση με την πνευματική ιδιοκτησία (άρθρο 53 Ν. 2121/1993).

Το έργο του Γ.Κουμάντου είναι διαχρονικό και αποτελεί τη βάση για τις μελλοντικές εξελίξεις. Ας ευχηθούμε λοιπόν οι κλασικές αρχές που μας άφησε να λάμπουν για πάντα και να αποτελέσουν τη βάση για τη μεταγενέστερη εξέλιξη του δικαίου αυτού για να συνεχίσει η πνευματική ιδιοκτησία να λειτουργεί ως «κέντρο της πνευματικής δημιουργίας» γιατί όπως έλεγε ο Γ.Κουμάντος, «αυτή είναι η τελική και μεγάλη δικαίωσή της».

“ ...εγγίζουσα την αισθητική και τις θεωρίες των τεχνών, τροφοδοτούμενη εις υλικόν από τις πηγές της πνευματικής δημιουργίας, προβληματιζόμενη επί θεμάτων πολιτιστικής και μορφωτικής πολιτικής, έχουσα εις το επίκεντρόν της την ανθρωπίνην προσωπικότητα, προσπαθούσα να εφαρμόση ολόκληρον το αστικόν δικαίωμα επί αντικειμένων ξένων προς την παράδοσίν του λόγω του άυλου χαρακτήρος των, εμφανίζουσα εκ της αυτής αιτίας εντόνους διεθνείς διαστάσεις, ευρισκομένη εις στάδιον ζυμώσεων, αναζητήσεων και εξελίξεων, η πνευματική ιδιοκτησία απαιτεί από την νομικήν σκέψιν και βάθος και λεπτότητα ασυνήθη. Εντεύθεν η δυσκολία της και εντεύθεν η γοντεία της... ”

ΤΑΜΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ

80 χρόνια στην υπηρεσία των λειτουργών της Δικαιοσύνης

Λένα Κοντογεώργου

Συμβολαιογράφος Αθηνών

Γενική Γραμματέας του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείων Αθηνών Πειραιώς Αιγαίου και Δωδεκανήσου

Το απόγευμα της 18ης Σεπτεμβρίου 2008, στην αίθουσα συνεδριάσεων του Κοινοβουλίου του κτηρίου της Παλαιάς Βουλής στην Αθήνα, γιορτάστηκε με επισημότητα αλληλά και σκεπτικισμό η επέτειος των ογδόντα χρόνων από την ίδρυση του Ταμείου Νομικών, παρουσία του τέως Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κωστή Στεφανόπουλου, του τέως Πρωθυπουργού κ. Γρίβα, των τέως Προέδρων της Βουλής κας Άννας Ψαρούδα Μπενάκη και κ. Απόστολου Κακλαμάνη, προέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας, βουλευτών, δημοσιογράφων και νομικών.

Ο πρόεδρος του Ταμείου Νομικών κ. Νικόλαος Κουτρομπής βαθύτατα συγκινημένος, άληθευσε είναι εκ των πραγμάτων ο τελευταίος πρόεδρος του Ταμείου, λόγω της από 1 Οκτωβρίου 2008 ενοποίησης αυτού μετά του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. και Τ.Σ.Α.Υ. στο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Αποσχιζόμενων (Ε.Τ.Α.Α.), έκανε αναδρομή στο ιστορικό παρελθόν του Ταμείου και απολογισμό πεπραγμένων, λέγοντας:

Συμπληρώνονται φέτος 80 χρόνια από την ημέρα εκείνη που στην αίθουσα του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών ο αείμνηστος Κων/νος Βλάχος, επιφανής Δικηγόρος και Διευθυντής του Δικαστικού της Εθνικής Τράπεζας, ανέπτυξε στην εκεί Γενική Συνέλευση την ανάγκη της ίδρύσεως του «Ταμείου Ασφαλίσεως των Νομικών». Το ημερολόγιο έγραφε την ημέρα εκείνη 4 Δεκεμβρίου 1928. Η αφορμή όμως για τη Γενική Συνέλευση του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας «περί της ιδρύσεως του Ταμείου Ασφαλίσεως των Νομικών» προήρχετο από ένα άλλο σημαντικό γεγονός που λίγες μέρες πριν είχε προηγηθεί. Η γενναία δωρεά του επιφανούς Δικηγόρου

Παντελή Τσιτσεκλή, ο οποίος με την τότε ανοίγεισα διαθήκη του αφήκε κληροδοτήματα 500.000 δρχ. «δια την ίδρυση του Ταμείου Ασφαλίσεως των Νομικών», την ανάγκη του οποίου είχε αισθανθεί ως κάτι που έλειπε από το δικηγορικό λειτούργημα, αλληλά και από την ελληνική κοινωνία γενικότερα.

Η Γενική Συνέλευση της 4ης Δεκεμβρίου 1928 υπήρξε, όπως άληθευσε έκτοτε συμβαίνει με όλες τις Συνελεύσεις των Δικηγορικών Συλλόγων, θεαληώδης. Κι αυτό γιατί υπήρχαν ζωηρές αντιρρήσεις, αλληλά και σημαντικές επιφυλάξεις, ως προς το κατά πόσο το υπό σύσταση Ταμείο «θα ηδύνατο να ανταποκριθεί εις τους σκοπούς του ή θα επρόκειτο περί ενός θνησιγενούς Οργανισμού, ο οποίος θα εύρισκε τελευτήν άμα τη αναλήψει της μεγάλης αυτής δωρεάς των 500.000 δραχμών». Τελικώς, «μετά την ανάπτυξιν των σκέψεων του Κων/νου Βλάχου, οι παριστάμενοι εις την Συνέλευσιν Δικηγόροι συνεφώνησαν, κατά πλειοψηφία πάντοτε, ότι το Ταμείο θα ήτο δυνατόν να προοδεύσει και να ευημερήσει».

Η σχετική απόφαση «ως ιδέα υιοθετηθείσα υπό του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών κατέληξεν εις την κορυφήν της Κρατικής πυραμίδος και ο τότε Πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος, με επί της Δικαιοσύνης Υπουργόν τον Βουλευτή Κορινθίας Παναγιώτη Πετρίδη, την απεδέχθησαν. Το σχετικό σχέδιο Νόμου εξεπόνησε μικρή ομάδα νομικών, επικεφαλής των οποίων ήταν ο Κων/νος Βλάχος, Διευθυντής όπως προανέφερα του Δικαστικού της Εθνικής Τραπέζης, της Τράπεζας που επί 80 χρόνια στηρίζει το Ταμείο Νομικών και είναι ο μεγάλος χορηγός της σημερινής μας εκδήλωσής.

Το σχετικό Νομοσχέδιο ψηφίστηκε από τη Βουλή και ο ιδρυτικός Νόμος του Ταμείου

Νομικών 4448/14-9-1929 έγινε Νόμος του Κράτους.

Σύμφωνα με αυτόν ασφαλισμένοι του Ταμείου ήσαν: Δικηγόροι, Δικασταί, Συμβολαιογράφοι και Δικαστικοί Υπάλληλοι. Αργότερα υπήχθησαν εις την ασφάλιση του Ταμείου και άλλοι συγγενείς κλάδοι (δικ. Επιμελητές κ.λ.π.), έτσι ώστε να καλύπτεται ολόκληρο το φάσμα των λειτουργών της Δικαιοσύνης.

Στα πρώτα του βήματα το Ταμείο Νομικών έκτος από τις συντάξεις, λειτουργούσε και «ως λογαριασμός Ταμειτηρίου, προς εξυπηρέτησιν των ασφαλισμένων του, επί τω νομίμω τοκω, ενώ παραλήληθως χορήγει και ενυπόθηκα δάνεια, ασκών ούτω και κοινωνικήν πολιτικήν, υπό όρους ευνοϊκούς».

Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση: «Η κοινωνική ασφάλις μόνον υποχρεωτικής δύναται να λειτουργήση. Εκ του κανόνος τούτου δεν ήτο δυνατόν να εξαιρεθί το Ταμείον. Διότι η ασφάλις αυτή, ως κοινωνική λειτουργία, ως την ωραματίσθησαν οι έχοντες την ευγενή πρωτοβουλίαν αντικαθιστά την ατομικήν αποταμίευσιν. Εξ άλλου το πλήθος των ασφαλιζόμενων ατόμων, καθιστά δυνατήν την συγκέντρωσιν επί τω αυτώ σκοπώ μεγάλων κεφαλαίων, ικανών να καλύψουν τους κινδύνους των ασφαλισμένων ατόμων, τας κοινωνικάς ανάγκας αυτών, περιπτώσεις ασθενειών και Θανάτων. Πάντα ταύτα επιτυγχάνονται δια της επί τω αυτώ σκοπώ συγκεντρώσεως κεφαλαίων.

Δια της κοινής συνεισφοράς των ασφαλιζόμενων μελών του ασφαλιστικού οργανισμού, δημιουργούνται κατά το μάλλλον και ήττον ικανά κεφάλαια, αναλόγως του πλήθους των ασφαλιζόμενων, δια την αντιμετώπισιν των τυχαίων γεγονότων, τα οποία δεν επέρχονται ταυτοχρόνως εις όλους τους

πασφαλισμένους. Τούτο έχει επιστημονικώς διαπιστωθεί, και αποτελεί την κλείδα ασφαλείας του οργανισμού. Πάντως δια να δυνηθεί ο οργανισμός ασφαλίσεως να επιτέλεση ικανοποιητικώς τον σκοπόν του, πρέπει να είναι κατά το δυνατόν μεγάλος ο αριθμός των μελών του. Ούτω τα πιθανά τυχαία γεγονότα, πραγματοποιούνται κατά την προβλεπόμενη χρονικήν περίοδον, άνευ κληονισμού του Ταμείου.

Ο σκοπός της ασφαλίσεως είναι κοινωνικός, διότι ο «εργαζόμενος γνωρίζει ότι όταν τα τυχαία γεγονότα, πλήξουν αυτόν και την οικογένειάν του, θα έχη ασφαλή και βεβαίαν την προστασίαν της κοινωνικής ασφαλίσεως. Υπό ευρύτεραν έννοιαν η κοινωνική ασφάλις, συντείνει εις την διαμόρφωσιν κλίματος ήρεμου κοινωνικής διαβιώσεως, απαιτητήτου δια την γενικωτέραν πρόοδον μιας κοινωνίας.

Το τυχαίον γεγονός, η επέλευσις του οποίου συνιστά υποχρέωσιν εις παροχήν, δηλαδή ο λεγόμενος κίνδυνος, καθορίζεται υπό του Νόμου, διότι δεν είναι δυνατόν να καθορισθή κατά τας εκάστοτε αντιλήψεις της Διοικήσεως του Οργανισμού.

Εις την κοινωνικήν ασφάλισιν, η οποία είναι ασφάλις μόνον πρόσωπων, ως ασφαλιστικά περιπτώσεις ορίζονται συνήθως η αναπηρία, το ατύχημα, το γήρας, ο θάνατος, η ασθένεια, η ανεργία.

Δια να δημιουργηθή αξίωσις υπό του πασφαλισμένου, προς καταβολήν παροχής, το γεγονός, επί του οποίου θα στηρίξη την αξιώσιν του ταύτην, πρέπει να είναι τυχαίον, να μην έχη προκληθεί υπό του ιδίου.

Προϋπόθεσις της κοινωνικής ασφαλίσεως, κατά την ευρύτεραν επιστημονικήν θεμελίωσιν του κοινωνικού τούτου θεσμού, είναι η ύπαρξις κινδύνου, άνευ του οποίου δεν υφίσταται ασφάλις.

Εις την σύγχρονον ασφάλισιν, το ασφάλι-

στρον είναι μια αντιπαροχή μαθηματικώς υπολογισμένη, εν συναρτήσιν προς την παροχήν. Μακράι παρατηρήσεις απέδειξαν την περιοδικότητα των γεγονότων, τα οποία καθιστούν αναγκαίαν την συνδρομήν του ασφαλιστικού οργανισμού, βάσει αυτών των παρατηρήσεων καθιερώνει ο ασφαλιστικός οργανισμός το ύψος των εισφορών του, δια να δύναται να ανταποκριθή προς τας εκάστοτε υποχρεώσεις του.

Η βαθύτερα έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως στηρίζεται εις μιαν μορφήν αλληλεγγύης, η οποία επιτρέπει την αντιμετώπισιν των πολλαπλών προβλημάτων και δυσχερειών του ανθρώπινου βίου».

Αξίζει ιδιαίτερας μνείας η αναφορά στο απαρχής κρίσιμο στοιχείο, το οποίο εύστοχα επισημαίνεται, σύμφωνά με το οποίο: «Οι ασφαλιζόμενοι του Ταμείου Νομικών παρουσιάζουν μίαν ιδιοτυπίαν. Ενώ ο χειρωναξ ή ο υπάλληλος έχει εργοδότην δια να εισφέρη το μερίδιον της κοινωνικής ασφαλίσεώς του, και ο ίδιος καταβάλλει το έτερον τμήμα, οι δικηγόροι δεν έχουν εργοδότην, ο οποίος θα καλύψη το κενόν αυτό. Όχι μόνον αυτοί, αλλά και οι λοιποί ασφαλισμένοι του Ταμείου, ως οι Δικασταί, οι Συμβολαιογράφοι, οι Δικαστικοί Επιμεληταί, οι Δικ. Υπάλληλοι, στερούνται εργοδότου. Αλλά η έλλειψις αυτή καλύπτεται με την λεγόμενν κοινωνική εισφοράν. Δηλαδή το Κράτος έχει υποχρέωσιν να καταβάλλη εξ ιδίων του ώριμενα ποσά προς κάλυψιν του προαναφερθέντος κενού. Αντί δε το Κράτος εκ των ιδίων αυτού πόρων να καλύψη το κενόν, επιβάλλει μίαν μορφήν εισφοράς, υπέρ του Ταμείου Νομικών, την οποίαν θα καταβάλλη μία άλλη κοινωνική τάξις, εξυπηρετούμενη υπό του νομικού κόσμου της Χώρας και επ' ευκαιρία της συγκεκριμένης προς αυτήν παροχής υπηρεσιών (τουτέστιν προσομοιάζει με την επ-

γοδοτική εισφορά). Η τοιαύτη επιβάρυνσις κοινωνικών τάξεων, τας οποίας εξυπηρετεί η νομική οικογένεια, και δικαία είναι και επιβαλλομένη».

Το 1961 με το Νόμο 4114/1960 (άρθρο 30) ιδρύεται, ο Κλάδος Επικουρικής Ασφαλίσεως Δικηγόρων. Ο κλάδος αυτός είναι αποκλειστικά και μόνον δικηγορικός, αφού τα έσοδά του προκύπτουν αποκλειστικά και μόνον απ' τις παρακρατήσεις, μέρους των αμοιβών των δικηγόρων, για τις υπηρεσίες που αυτοί προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο.

Ιστορικά το Ταμείο Νομικών κατά την ίδρυσή του στεγάστηκε «εις οίκημα παρά την Πλατείαν Ομονοίας, επί της οδού Μαρίας Κοτοπούλη, εις χώρον πλέον ή ακατάλληλον, αφού προηγουμένως εις αυτό εστεγάζετο Κινηματογράφος». Κι αυτό γιατί τα τότε «οικονομικά του ήταν περιορισμένα και επομένως και τα πρώτα έξοδά του έπρεπε να αντιμετωπισθούν ληλογισμένως, αφού «μετ' ου πολυί θα ήρχιζε η καταβολή συντάξεων και επεβάλλετο η διαχείρισις των εσόδων να γίνη μετά μεγάλης φειδούς».

Αργότερα το Ταμείον ηγόρασεν εν οίκημα, επί των οδών Σωκράτους-Πειραιώς-Ζήνωνος, όπου εστεγάσθησαν αι υπηρεσίαι του. Τα γραφεία του Ταμείου διετηρήθησαν εις τον χώρον αυτόν, μέχρι τον Δεκέμβριον του 1944, ότε κατεστράφησαν κατά τα τότε γεγονότα.

Εν συνεχεία τα γραφεία του μετεφέρθησαν εις παλαιόν κτίριον του Ταμείου, επί της οδού Ι. Παπαρηγόπουλου, 9, (πλατεία Κλαυθμώνος), όπου το προσωπικόν ειργάσθη υπό συνθήκας άκρως δυσμενείς. Από τον Δεκέμβριον του 1952 αι υπηρεσίαι του εστεγάσθησαν εκ νέου εις το κτίριον Σωκράτους-Πειραιώς-Ζήνωνος, ανεγερθέν εκ νέου, βάσει σχεδίου του αρχιτέκτονος Θ. Σταματιάδη, προβλέποντος γραφεία προς

TAMEIO NOMIKΩN

80 χρόνια στην υπηρεσία των λειτουργών της Δικαιοσύνης

εκμετάλληυσιν και τα γραφεία του Ταμείου Νομικών. Εν το κτιρίων τούτω εστεγάσθη, ως ενοικιαστής και το Υπουργείον Δικαιοσύνης, όπου παρέμεινε μέχρι την μεταστέσασή του στη Λεωφόρο Μεσογείων.

Να σημειωθεί, ότι για το κτίριο της οδού Σωκράτους που εδρεύει απ' το 1952 το Ταμείο Νομικών, υπάρχει στις μέρες μας ολοκληρωμένη μελέτη γενικής ανακαίνισης και αξιοποίησης, η εφαρμογή της οποίας προσκρούει στο γεγονός ότι θα πρέπει να προηγηθεί ο αποκατακτισμός του «ως νεωτέρου αρχιτεκτονικού μνημείου». Κι αυτό παρόλο που πρόκειται περί κτίσματος που θεμελιώθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 1950 και αποπερατώθηκε το Δεκέμβριο του 1952.

Την ίδια χρονιά και συγκεκριμένα στις 23 Ιουνίου 1952 θεμελιώθηκε από τον τότε Υπουργό και μετέπειτα Πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή και το ξενοδοχείο ΕΣΠΕΡΙΑ της οδού Σταδίου που σήμερα θεωρείται, σύμφωνα με τις ισχύουσες αντικειμενικές τιμές, το ακριβότερο περιουσιακό στοιχείο που διαθέτει ελληνικό Ταμείο, χωρίς να υστερεί και αυτό της οδού Παπαρηγοπούλου στην Πλατεία Κλαυθμώνος, με τις ιδιαιτερότητες που ο συγκεκριμένος χώρος παρουσιάζει.

Στο σημείο αυτό κρίνουμε σκόπιμο να σας αναφέρουμε χρήσιμα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τη σύνθεση και τη λειτουργία του Ταμείου Νομικών:

Στο Ταμείο μας ανήκουν όλοι οι λειτουργοί της Δικαιοσύνης, οι οποίοι του προσδίδουν επιπλέον κύρος, ισχύ, κοινωνική απήκηση και αποδοχή αλλήλ και εύρος σημαντικό.

Οι δικηγόροι είναι ο κατ' αριθμόν πολυπληθέστεροι, χωρίς όμως να παραγνωρίζεται ότι και οι λοιποί κλάδοι συνεισφέρουν στο Ταμείο. Ιδιαίτερη μνεία οφείλουμε και στη συμβολή των συμβοληιογράφων, οι

οποίοι από της ιδρύσεώς του υπάγονται στο Τ. Ν. και αποτελούν ισχυρό παράγοντα οικονομικής προόδου. Αλλήλ και οι λοιποί Κλάδοι: δικαστές, υποθηκοφύλακες, δικαστικοί επιμελητές, και δικαστικοί υπάλληλοι, συντελούν σημαντικά με την τακτική εισροή πόρων, στην απρόσκοπτη εξέλιξη των εργασιών και της αποστολής του.

Με βάση τα τελευταία στοιχεία που μας παράθεσε η μηχανογράφηση του Ταμείου μας και η οποία στηρίζεται πλέον σε σύγχρονα πληροφοριακά συστήματα, ο αριθμός των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων μας έχει ως ακολούθως:

Αριθμός ασφαλισμένων	
Δικηγόροι	41.532
Συμβοληιογράφοι	3.289
Δικαστές-Δικαστ. Υπάλλ.	10.350
Δικαστικοί Επιμελητές	2.200
ΣΥΝΟΛΟ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ	57.371

Αριθμός συνταξιούχων	
Δικηγόροι	8.367
Συμβοληιογράφοι	1.306
Δικαστές-Δικαστ. Υπάλλ.	5.272
Δικαστικοί Επιμελητές	1.074
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ	16.019

Αναλογία εν ενεργεία προς συνταξιούχους: 3,58:1 ποσοστό άκρως ικανοποιητικό υπό τα σύγχρονα στατιστικά δεδομένα, πολύ περισσότερο που η ίδια αναλογία των 1960 ήταν 2,67:1 ήτοι: Ασφαλισμένοι 16.722, συνταξιούχοι 6.263.

Αγαπητοί συνάδελφοι και φίλοι,

Στις μέρες, το Ταμείο Νομικών εκτός από τις συντάξεις, προσφέρει και μια σειρά άλλων παροχών, όπως: Δάνεια σε νέους δικηγόρους που σύμφωνα με πρόσφατη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ανέρχονται σε 10.000 ευρώ ως συμβολή στην πρώτη επαγγελματική εγκατάσταση,

γαμήλια βοηθήματα, παραθερισμό στους συνταξιούχους κ.λπ.

Το Ταμείο μας, μέσα στα δύο τελευταία χρόνια κατήρτισε και δημοσίευσε όλους τους ισολογισμούς, ώστε σήμερα να μην υπάρχει καμία σχετική λογιστική ή οικονομική εκκρεμότητα, παράλληλα δημιούργησε τη δική του ιστοσελίδα, πραγματοποιεί συναλλαγές μέσω e-mail, και απέκτησε πληροφοριακά συστήματα τελευταίας τεχνολογίας που συντείνουν στην καλύτερη, με στόχο το άριστο, παροχή υπηρεσιών στους ασφαλισμένους. Σε όλα αυτά θα πρέπει να προστεθεί και η εκπόνηση της Αναλογιστικής Μελέτης που ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο του 2007 από εξειδικευμένη εταιρία με την συνεργασία όλων των υπαλλήλων του Ταμείου και η οποία δείχνει με ξεκάθαρο τρόπο την βιωσιμότητα του Ασφαλιστικού μας Φορέα, με την προϋπόθεση όπως, της διατήρησης των δόθων κοινωνικών του πόρων, που όμως αποτελούν, οιονεί εργοδοτική εισφορά, όπως ο ίδιος ο ιδρυτικός Νόμος τους χαρακτηρίζει (φόρος μεταβίβασης Ακινήτων, συμβάσεις κ.λπ.).

Αυτή σε γενικές γραμμές υπήρξε η 80ετής πορεία του Ταμείου Νομικών. Βέβαια οι κατά ποσό παροχές και ιδίως οι συντάξεις του Τ.Ν. υπολείπονται ακόμα σημαντικά του μέσου όρου, αλλήλ και του επιθυμητού. Παρήγορο σημείο η πρόσφατη σημαντική αύξηση του Επικουρικού των Δικηγόρων, που έχει πολλή περιθώρια περαιτέρω αυξήσεως των παροχών, αφού από 1ης Οκτωβρίου ε.ε. (ενεστώτος έτους) αυξάνονται τα ένσημα και το επικυρώσιμο του συγκεκριμένου κλάδου, γεγονός που του εξασφαλίζει περαιτέρω οικονομική άνεση. Κι όλα αυτά, χωρίς καμιά επιβάρυνση ή εξάρτηση από τον Κρατικό προϋπολογισμό.

Άφησα το τελευταίο το μεγάλο ασφαλι-

στικό αγκάθι που διαπερνά και των Ταμείο Νομικών. Το χάσμα μεταξύ των συντάξεων, των μετά την 1/1/1993 συναδέλφων μας, δηλ. των παιδιών μας, μ' εκείνες ημών των πριν από την πιο πάνω ημερομηνία συναδέλφων τους. Είναι αυτονόητο, ότι δεν μπορούμε να νιώθουμε περήφανοι, ούτε κατά τη συνείδηση ήσυχοι έναντι των παιδιών μας. Γι αυτό και τώρα με την «ενοποίηση», το κρίσιμο αυτό πρόβλημα πρέπει να αντιμετωπισθεί και να επιλυθεί. Ο πρόσφατος Νόμος 3655/5-4-2008, στην παράγραφο 5 του άρθρου 38, ανοίγει παράθυρο και προς αυτή την κατεύθυνση. Στο ζήτημα αυτό, όπως και σ' όλα όσα προανέφερα, δεν έχουμε διαίψωμα να αποτύχουμε, αλλ' αντίθετα, ιερό χρέος να επιτύχουμε. Η μέχρι σήμερα πορεία του ΤΑΜΕΙΟΥ ΝΟΜΙΚΩΝ το επιβάλλει.

Μετά το πέρας της ομιλίας του κ. Νικολάου Κουτρομυρή, ο **Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας κ. Μαμμωνάς** χαιρέτησε τους παρευρισκόμενους εκ μέρους της Υπουργού κ. Φάνης Πάλλη-Πετραλιά λέγοντας τα ακόλουθα:

«Χαιρετίζω, εκ μέρους της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας κ. Φάνης Πάλλη-Πετραλιά, την εκδήλωσή σας για τα 80 χρόνια του Ταμείου Νομικών.

Θέλω να γνωρίζετε ότι παρά τη δική της εκπεφρασμένη επιθυμία να παρευρεθεί στη σημερινή εκδήλωση, σοβαρές, ανειλημμένες υποχρεώσεις της, δεν της επέτρεψαν να είναι σήμερα μαζί μας.

Επιτρέψτε μου επίσης να σημειώσω ότι όλα όσα θα αναφέρω στη συνέχεια με αφορούν και προσωπικά καθώς ήδη από το 1995 είμαι ασφαλισμένος στο Ταμείο Νομικών, από το οποίο και ο ίδιος προσδοκώ, κάποτε, να λάβω μία αξιοπρεπή συνταξιοδοτική παροχή. Δράττομαι δε της ευκαιρίας, κε Πρόεδρε του Ταμείου Νομικών, να σας συγχαρώ για τη σημερινή εκδήλωση και να σας ευχαριστήσω για τη συνεργασία που είχαμε κατά το διάστημα της θητείας σας καθώς και για τις προσπάθειες σας για την αναβάθμιση των υπηρεσιών του Ταμείου προς τους συναδέλφους νομικούς.

Κυρίες και Κύριοι,

Η σημερινή εκδήλωση πραγματοποιείται λίγες μέρες μόνο πριν από την ολοκλήρωση την 1η Οκτωβρίου, μιας ριζοσπαστικής και θεμελιώδους για το μέλλον του ασφαλιστικού συστήματος, μεταρρύθμισης, όπως αποτυπώθηκε στο νόμο 3655/2008 που ψήφισε πριν από λίγους μήνες η Βουλή των Ελλήνων. Να σημειώσω εξαρχής ότι η υλοποίηση του Νόμου προχωράει κανονικά μέσα στα αυστηρά χρονοδιαγράμματα που θέτει ο Νόμος.

Ως αποτέλεσμα αυτού του νόμου, το Ταμείο Νομικών εντάσσεται από την 1η Οκτωβρίου κάτω από την ομπρέλα ενός νέου και ισχυρού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης, του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων, του οποίου ο πρόεδρος θα επιλεγεί με τη διαδικασία του άρθρου 49Α του κανονισμού της Βουλής και το ΔΣ συγκροτείται την επόμενη εβδομάδα, με ισχυρή εκπροσώπηση του νομικού κόσμου. Οι κλάδοι δε του Ταμείου εντάσσονται, όπως όλοι γνωρίζετε ως τομείς του ΕΤΑΑ, με πλήρη οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια και χωρίς μεταβολή για τους ασφαλισμένους νομικούς των όρων και των προϋποθέσεων για τη συνταξιοδότησή τους.

Επιπλέον, με τη διάταξη του άρθρου 38 παράγραφος 5, παρέχεται η δυνατότητα ειδικής προσαύξησης της κύριας σύνταξης με τη σύσταση ειδικού λογαριασμού υπέρ του συνόλου των ασφαλισμένων νομικών, ανεξάρτητα δηλαδή από το χρόνο υπαγωγής τους στην ασφάλιση, πράγμα που ιδιαίτερα θα ευνοήσει τους νέους κυρίως συναδέλφους. Θα έλεγα δε ότι, η υλοποίησή της πρόβλεψης αυτής, θα πρέπει να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα τόσο της Διοικούσας Επιτροπής των νομικών όσο και του νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου.

Σημειώνω επίσης στο σημείο αυτό, ως ένα πρώτο θετικό βήμα, την αύξηση των συντάξεων του ΚΕΑΔ κατά 70% το έτος 2007 παρά την ύπαρξη αναλογιστικών μελετών με ανησυχητικά δεδομένα για το αναλογιστικό έλλειμμα του κλάδου. Γίνεται λοιπόν φανερό ότι πρόθεση της κυβέρνησης είναι η βελτίωση και η αναβάθμιση των παροχών του Ταμείου προς τους ασφαλισμένους του μέσα σε ένα υγιές ασφαλιστικό περιβάλλον. Δεν είναι στην πρόθεσή μου να αναλύσω εδώ το νόμο της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης. Είμαι όμως υποχρεωμένος να επισημάνω δύο βασικές τομές που αυτός επιφέρει στο ασφαλιστικό σύστημα:

ΤΑΜΕΙΟ ΝΟΜΙΚΩΝ

80 χρόνια στην υπηρεσία των λειτουργών της Δικαιοσύνης

Πρώτον, οι ενοποιήσεις των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης αποτελούν προϋπόθεση, -αναγκαία θα έλεγα προϋπόθεση-, για την επιβίωση της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα σε ένα περιβάλλον δυσχερών δημογραφικών δεικτών και αβέβαιων διεθνών οικονομικών συγκυριών. Από διοικητική άποψη, οι ενοποιήσεις είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσουν σε καλύτερη οργάνωση, αποτελεσματικότερο έλεγχο και επωφελέστερη διαχείριση μέσα από τις οικονομίες κλίμακας που θα προκύψουν αλληλά και από τις οριζόντιες δομές άσκησης εποπτείας, διαχείρισης οικονομικών και μηχανογράφησης που δημιουργούνται.

Αναφέρομαι, δηλαδή, κυρίως στις ενιαίες διευθύνσεις Επιθεώρησης, Οικονομικού και Πληροφορικής που συνίστανται στους νέους Φορείς. Με τον τρόπο αυτό είναι βέβαιο, ότι η σημερινή κατάσταση σε πολλά Ταμεία, με τα τεράστια διαχειριστικά και οργανωτικά προβλήματα, την έλλειψη μητρώων και μηχανογράφησης, τον αναποτελεσματικό έλεγχο και την αδύναμη εποπτεία από την κεντρική διοίκηση θα αλλιάξει και θα αρχίσει να κινείται προς τον τελικό στόχο που είναι η καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση ασφαλισμένων και συνταξιούχων.

Δεύτερον, οι στοχευμένες ασφαλιστικές παρεμβάσεις με αποθάρρυνση της πρόωρης αποχώρησης και την ενθάρρυνση της εθελούσιας παραμονής στην εργασία, αλληλά και οι θεσμικές τομές όπως η προστασία των μητέρων τη στιγμή που τη χρειάζονται περισσότερο, το Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης των Γενεών το οποίο θα παραμείνει κλειδωμένο μέχρι το 2019 με σκοπό να καλύψει μελλοντικά ελλείμματα του συστήματος και η καθιέρωση μοναδικού και υποχρεωτικού αριθμού Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ), αναμένεται να ενισχύσουν στοιχεία του Συστήματος, όπως η αλληλεγγύη ανάμεσα στις γενιές των ασφα-

λισμένων καθώς και να θεραπεύσουν χρόνιες παθογένειες όπως η εισφοροδιαφυγή, η εισφοροαποφυγή και οι αλόγιστες δαπάνες στον τομέα υγείας.

Ένα είναι σίγουρο: σε 20 χρόνια από τώρα η επιβίωση του ασφαλιστικού συστήματος θα είναι αποτέλεσμα αυτής της μεταρρύθμισης.

Κυρίες και Κύριοι,

Το σύστημα της Κοινωνικής Ασφάλισης στην Ελλάδα στηρίζεται σε μια σειρά από θεμελιώδεις αρχές, τη σταθερότητα των οποίων υπηρετεί ο νόμος 3655/08, όπως:

1. Ο δημόσιος, καθολικός και υποχρεωτικός χαρακτήρας του συστήματος.

2. Ο αναδιανεμητικός χαρακτήρας του συστήματος (η μεταφορά πλούτου στα χαμηλότερα στρώματα) και η διανεμητική λειτουργία του

3. Η αρχή της αλληλεγγύης των γενεών

4. Το τριμερές μοντέλο χρηματοδότησης (εργαζόμενοι-εργοδότες-Κράτος) και η τελική εγγύηση της βιωσιμότητας του από το Κράτος. Αυτό φυσικά ισχύει και για το Ταμείο Νομικών, αφού οι όποιες οφειλές της πολιτείας από τη διμερή χρηματοδότηση που εισήγαγε ο νόμος 2084/92 για τους νέους ασφαλισμένους είναι βέβαιο ότι θα καταβληθούν στο ακέραιο.

Με βάση αυτές τις αρχές, η διαρκής προσπάθεια για την εξασφάλιση και την αναβάθμιση των παροχών σύνταξης και υγείας που προσφέρει το σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στη χώρα, αποτελεί σταθερή και αμετακίνητη πολιτική βούληση της Κυβέρνησης. Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας».

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Σωτήρης Χατζηγάκης απέστειλε θερμό χαιρετισμό, εκφράζοντας ταυτόχρονα τη λύπη του, επειδή, ένεκα των εγκαινίων του Δικαστικού Μεγάρου του Πρωτοδικείου Σάμου, δεν ήταν δυνατόν να παραστεί στην εκδήλωση.

Ο κ. Νικόλαος Στασινόπουλος, πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδος στο σύντομο, αλληλά περιεκτικό χαιρετισμό του, μετά την προσφώνηση των παρευρισκομένων επισήμων και των συναδέλφων νομικών είπε:

«Στη σημερινή εκδήλωση για τον εορτασμό των ογδόντα χρόνων από την ίδρυση του Ταμείου Νομικών θα ήθελα να σας μεταφέρω τις ευχές, αλληλά και τον προβληματισμό των συναδέλφων μου συμβολαιογράφων.

Στην επέτειο ενός φυσικού προσώπου θα του ευχόμαστε να τα εκατοστήσει. Η αντίστοιχη ευχή για ένα νομικό πρόσωπο θα ήταν να τα χιλιάσει. Όμως όλοι γνωρίζουμε ότι το Ταμείο Νομικών σε λίγες μέρες, από την 1η Οκτωβρίου 2008, θα πάψει να υπάρχει ως αυτοτελής Ν.Π.Δ.Δ. και θα ενταχθεί ως Τομέας Ασφάλισης Νομικών (Τ.Α.Ν.) στον κλάδο κυρίας ασφάλισης του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (Ε.Τ.Α.Α.).

Πιστεύω ότι πρέπει πλέον να εξοικειωθούμε με τις έννοιες των τομέων και κλάδων ασφάλισης, καθώς και με τα ακρωνύμια Τ.Α.Ν. και Ε.Τ.Α.Α., επειδή θα χρησιμοποιούνται άμεσα και συχνά τους επόμενους μήνες.

Συνήθως οι επέτειοι δίνουν την ευκαιρία της παρουσίασης ενός απολογισμού πεπραγμένων και αυτό έκανε ο Πρόεδρος του Ταμείου Νομικών κ. Νίκος Κουτρομπής. Όμως με τις παρούσες συνθήκες είναι φυσικό να μας προβληματίζει περισσότερο το

τι μέλλει γενέσθαι από το τι έγινε ή δεν έγινε στο παρελθόν.

Όχι μόνον οι συμβολαιογράφοι αλλά και όλοι οι ασφαλισμένοι, που σε λίγες μέρες θα υπαχθούμε στο Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων, ανησυχούμε για το μέλλον και είναι φυσικό. Από την αρχή όλοι οι φορείς εκφράσαμε τις επιφυλάξεις μας για την ενοποίηση, όχι διότι είμαστε αντίθετοι επί της αρχής της ενοποίησης, αλλά επειδή πιστεύαμε ότι χρειαζόταν περισσότερος χρόνος και έπρεπε να προηγηθεί η σύνταξη αντίστοιχων αναλογιστικών μελετών, ώστε να αξιολογηθούν σε βάθος οι συνέπειες. Η Κυβέρνηση προχώρησε στις μεταρρυθμίσεις και ο χρόνος θα δείξει.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό, εκμεταλλευόμενος και την παρουσία του κ. Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, να επιστημάνω για πολλοστή φορά την ιδιαιτερότητα των ασφαλιστικών εισφορών των συμβολαιογράφων.

Ενώ όλοι οι ασφαλισμένοι σε όλα τα ταμεία της χώρας καταβάλλουν πάγιες και ισόποσες κατά κατηγορία εισφορές και απολαμβάνουν τις ίδιες παροχές ανάλογα με αυτά που πληρώνουν, οι συμβολαιογράφοι και μόνον αυτοί έχουν το δυσμενές προνόμιο να καταβάλλουν αναλογικές εισφορές, χωρίς όμως να υπάρχει ανταποδοτικότητα στις παροχές τόσο στο Ταμείο Νομικών, όσο και στο Ταμείο Ασφαλίσεως Συμβολαιογράφων.

Ζητάμε την άμεση αποκατάσταση της αδικίας αυτής, που γίνεται επί σειρά ετών σε βάρος των συμβολαιογράφων, οι οποίοι θα πρέπει είτε να καταβάλλουν και αυτοί πάγιες εισφορές, όπως όλοι οι υπόλοιποι ασφαλισμένοι και να απολαμβάνουν αντίστοιχες με αυτούς παροχές, είτε να ισχύσει και για τους συμβολαιογράφους η αρχή της ανταποδοτικότητας και ο καθένας να απο-

λαμβάνει αντίστοιχες με τις εισφορές του παροχές.

Ελπίζοντας σ' ένα πιο δίκαιο ασφαλιστικό σύστημα, άηλωσε η ελπίδα πεθαίνει τελευταία, γυρίζουμε σελίδα, υποδεχόμαστε το Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων και αποχαιρετούμε το Ταμείο Νομικών».

Μετά τους χαιρετισμούς των εκπροσώπων των φορέων και των υπολοίπων ασφαλισμένων στο Ταμείο Νομικών, δόθηκε δεξίωση στον προαύλιο της Παλαιάς Βουλής.

Για ιστορικούς λόγους αναφέρονται κατωτέρω τα ονόματα των διατελεσάντων προέδρων του Ταμείου Νομικών από την ίδρυση του μέχρι την τωρινή ενοποίησή του:

Βλάχος Κωνσταντίνος	1929-1932
Βλάχος Περικλής	1932-1935
Μακρόπουλος Ιωάννης	1935-1939
Ροντήρης Νικόλαος	1939-1941
Σταυρόπουλος Σπυρίδων	1941-1944
Πωπ Γεώργιος	1944-1946
Ροντήρης Νικόλαος	1946-1948
Κυριήλόπουλος Σωτήριος	1948-1949
Μένεγας Σπυρίδων	1949-1952
Βασιλικόπουλος Παναγ.	1952-1953
Κυριήλόπουλος Σωτήριος	1953-1956
Παγουλάτος Χαράλαμπος	1956-1962
Λιβαθνός Θεοδόσιος	1962-1967
Καυκάς Κωνσταντίνος	1967-1969
Βασιλείου Βασίλειος	1969-1972
Παπαδάκος Αχιλλέας	1972-1974
Πεσματζόγλου Μιχαήλ	1974-1975
Στασινόπουλος Γεώργιος	1975-1977
Βασιλειάδης Σταύρος	1977
Παπαθεοδωρόπουλος Αθ.	1977-1982
Σιάχος Χρήστος	1982-1984
Τραυλός Παναγής	1984-1988
Αποστολόπουλος Παναγ.	1988-1990

Παπασάββας Λεωνίδας	1990-1994
Παπαδημητρίου Αναστ.	1994-1995
Μαργέλιος Δημήτριος	1995-1996
Παπαδημητρίου Αναστ.	1996-1998
Ξιφαράς Θεόδωρος	1998-2004
Βενέτης Βασίλειος	2004-2006
Αηδονά-Αθανασιάδου Αθ.	2006-2007
Κουτρομπής Νικόλαος	2007-30/9/08

Τα 60 χρόνια διεθνούς συμβολαιογραφικής δραστηριότητας

Σύντομος απολογισμός των 60 χρόνων διεθνούς συμβολαιογραφικής δραστηριότητας

Γεώργιος Αναστασάκης

Επίτιμος Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής
Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδος

ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Ο Χουάν Περόν διετέλεσε κατά την πρώτη του θητεία ως πρόεδρος και ουσιαστικά δικτάτωρ της Αργεντινής από το 1946-1955. Στην περίοδο αυτή και με την επιρροή της δημοφιούς συζύγου του Eva Duarte στηρίχτηκε ιδιαίτερος και ενίσχυσε την εργατική τάξη και τα κοινωνικά και οικονομικά ασθενέστερα στρώματα της κοινωνίας. Στα χρόνια αυτά εστράφη εναντίον κάθε επιστημονικά και οικονομικά ηγέτιδας ομάδας και επαγγέλματος της χώρας του, τα οποία δεν ήταν σύμφωνα με την ασκούμενη πολιτική. Μεταξύ των στόχων της πολεμικής του ήταν και οι Σύλλογοι των δικηγόρων και συμβολαιογράφων, οι οποίοι απειλάμβαναν καθεστώς πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων με αντικείμενα εργασιών όπως περίπου τα γνωρίζουμε και εμείς και οι 21 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που λειτουργούμε με το ίδιο νομικό καθεστώς. Στην προσπάθεια του αυτή, ο Περόν προσπάθησε το 1947 να ελέγξει διοικητικά και οργανωτικά και τους συμβολαιογράφους της χώρας του μετατρέποντας τους από ελεύθερους επαγγελματίες σε ένα είδος άμισθων δημοσίων υπαλλήλων χωρίς συνδικαλιστικές και επαγγελματικές πρωτοβουλίες και αρμοδιότητες. Προ του κινδύνου αυτού τότε οι συμβολαιογράφοι της Αργεντινής, με πρόεδρο τον Jose Negri συνεκάλεσαν διεθνές συνέδριο στο Μπουένος Άιρες με αντιπροσωπίες από τις χώρες κυρίως της Λατινικής Αμερικής οι οποίες αντιμετώπιζαν ανάλογα προβλήματα, στις 02.10.1948 και ίδρυσαν την Διεθνή Ένωση της Λατινικής (κατ' ουσίαν Λατινοβυζαντινής συμβολαιογραφίας) η οποία μέχρι σήμερα εργάζεται επιστημονικά και επαγγελματικά, πάνω στα θέματα των συμβολαιογράφων των χωρών μελών και ονομάστηκε UNION INTERNATIONALE DU NOTARIAT LATIN (ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑΣ), σήμερα δε έφυγε το Λατινικής και έμεινε το υπόλοιπο, περιλαμβάνει 76 Εθνικές συμβολαιογραφίες – μέλη και εκκρεμούν ακόμα αιτήσεις εισδοχής σε αυτήν, νέων μελών, οι οποίες εξετάζονται από τα αρμόδια όργανα. Ανάλυση και απαρίθμηση των χωρών αυτών ως και τα θέματα των μέχρι τώρα 25 Διεθνών Συνεδρίων

που έγιναν στα 60 αυτά χρόνια αναφέρονται λεπτομερώς στην εργασία της συναδέλφου Ελένης Κοντογιώργου που δημοσιεύεται στην σελίδα 1761 του τεύχους Νοεμβρίου – Δεκεμβρίου 2007 της Συμβολαιογραφικής Επιθεώρησης.

2. Οι συναδέλφοι της Αργεντινής και των λοιπών ιδρυτικών χωρών της Λατινικής Αμερικής, μετά το συνέδριο, άρχισαν μεν να μεταβαίνουν αφενός στις υπόλοιπες χώρες της κεντρικής και Νότιας Αμερικής που δεν είχαν λάβει μέρος στο συνέδριο αφετέρου δε σε χώρες της Ευρώπης όπου γνώριζαν ότι ισχύει νομικό καθεστώς σαν το δικό τους, με σκοπό να διευρύνουν την ένωση όσο το δυνατόν περισσότερο, ούτως ώστε, να ενισχυθεί ο ρόλος της και να ωφεληθούν επιστημονικά και επαγγελματικά τα μέλη της. Η προσπάθεια αυτή επεξετάθη στα 60 χρόνια που πέρασαν από τότε, εις τρόπον ώστε από τα αρχικά 10 μέλη ισχυρή χωρών η ένωση σήμερα να έχει συμβολαιογραφικούς συλλόγους 76 χωρών με προοπτική περαιτέρω αύξησης του αριθμού. Μεταξύ των χωρών που επισκέφθηκαν οι Αργεντινοί συναδέλφοι ήταν και η Ελλάδα, όπου δύο από αυτούς, μέσω της εν Αθήναις Αργεντινής πρεσβείας, ανεζήτησαν τον τότε πρόεδρο (1957) του συλλόγου αείμνηστο Αθανάσιο Θανάπουλο και ζήτησαν την προσχώρηση της Ελληνικής συμβολαιογραφίας στην Ένωση τονίζοντας προς ενίσχυση των επιχειρημάτων τους, ότι το δίκαιο μετά την Ρωμαϊκή του ανάπτυξη διεμορφώθη ουσιαστικά κατά την διάρκεια των 1.000 και πλέον ετών της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και πολλοί σημερινοί θεσμοί του σύγχρονου ιδιωτικού κυρίως δικαίου, έχουν την προέλευση τους από την εποχή αυτή. Οι Αργεντινοί συναδέλφοι ζήτησαν η πρώτη επαφή με την νέα ένωση να γίνει στην Ρώμη όπου το 1958 θα ελάμβανε χώρα το 5ο Διεθνές συνέδριο της ενώσεως. Η ευρύτητα αντιλήψεως του Θανάπουλου είχε ως συνέπεια την κατ' αρχήν αποδοχή του αιτήματος και ο αείμνηστος συνάδελφος γαλλομαθής Αριστείδης Σωτηρακόπουλος έλαβε μέρος στο συνέδριο της Ρώμης ως παρατηρητής.

3. Για λόγους αναγόμενους στα εσωτερικά θέματα της διοίκησης της Ελληνικής συμβολαιογραφίας το θέμα έμεινε ανενεργό για 5

χρόνια. Στις παραμονές του 7ου συνεδρίου το 1963 στις Βρυξέλλες, ένας άλλος συνάδελφος εκλήθη δύο εβδομάδες προ του συνεδρίου να λάβει μέρος σ' αυτό, όπου είχαμε κληθεί επισήμως αλλιά η Ελληνική συμμετοχή δεν πραγματοποιήθηκε ελλείψει χρονικής προετοιμασίας εφόσον ως μέλη της Ενώσεως πλέον δεν ήταν δυνατόν να λάβουμε μέρος ως παρατηρητές.

4. Η ουσιαστική έναρξη της συμμετοχής μας στο Διεθνές συμβολαιογραφικό χώρο, άρχισε από το 8ο συνέδριο στην πόλη του Μεξικού το 1965 όπου η Ελληνική συμβολαιογραφία αντιπροσωπεύτηκε με δύο συναδέλφους (Α. Σωτηρακόπουλο, Γ. Αναστασάκη) οι οποίοι παρουσίασαν εργασίες σε όλα τα θέματα του συνεδρίου. Στα 43 χρόνια που πέρασαν από τότε η Ελληνική συμβολαιογραφία είναι παρούσα σε όλα τα συνέδρια, στα συμβούλια, στις επιτροπές όπως εκτίθενται περιληπτικά κατωτέρω και παρουσιάζει εργασίες αξιολογικές, οι περισσότερες των οποίων περιλαμβάνονται στα πρακτικά των συνεδρίων και των επιτροπών που βρίσκονται στην βιβλιοθήκη του συλλόγου Αθηνών και αρκετά από αυτά στον σύλλογο Θεσσαλονίκης.

5. Μετά τα 1ο Συνέδριο όπου λάβαμε μέρος, εκτός από τις προσωπικές επαφές και εργασίες συναδέλφων, κρίναμε ότι έπρεπε να οργανώσουμε συστηματικά την διεθνή εκπροσώπηση μας. Για τον λόγο αυτό καλέσαμε κατ' επανάληψη είτε μέσω του περιοδικού μας είτε κατά την διάρκεια των συνελεύσεων, όσους επιθυμούσαν να λάβουν μέρος στην άτυπη ομάδα που μελετούσε και κατηύθυνε επιστημονικά και οργανωτικά τα σχετικά θέματα. Η επιτροπή αυτή αποτελείτο από πρόσωπα τα οποία είχαν δύο στοιχεία. Αφενός έπρεπε να γνωρίζουν άνετα τις επικρατούσες γλώσσες Γαλλικά στην Ευρώπη και Ισπανικά στην Αμερική και αφετέρου έπρεπε να εργαστούν συστηματικά και υπεύθυνα και πολλές φορές με απώλεια σημαντικού χρόνου για να φθάσουμε στο καλύτερο αποτέλεσμα. Να προσθέσουμε εδώ, ότι η Αγγλική γλώσσα η οποία έχει μεγάλη επέκταση διεθνώς, σε οικονομικά, τεχνικά και άλλα επίπεδα, ήταν ουσιαστικά άχρηστη για τις διεθνείς μας επαφές, γιατί σε καμία από τις 76 χώρες που μετέχουν στην Ένωση καμία δεν μιλάει Αγγλικά. Η μο-

ναδική αξιοσημείωτη εξαίρεση είναι η πολιτεία Λουιζιάνα των Η.Π.Α., η οποία για λόγους ιστορικούς και κυρίως διότι διετέλεσε υπό Γαλλική κατοχή έχει συμβολαιογραφία μικτή μεταξύ του δικού μας συστήματος και εκείνου που ισχύει στις υπόλοιπες 48 πολιτείες των Η.Π.Α. Να προστεθεί στο σημείο αυτό ότι κατά καιρούς Βρετανοί δικηγόροι (solicitors και barristers) έλαβαν μέρος ως ακροατές σε αρκετές συνεδριάσεις των ευρωπαϊκών επιτροπών. Αξιόλογο είναι να αναφερθεί ότι το 1975 οι Άγγλοι δικηγόροι κάλεσαν από ένα συμβολαιογράφο κάθε χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τότε Ε.Ο.Κ.) στο City του Λονδίνου σε μία ημερήσια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση επί των ομοιοτήτων και διαφορών του Βρετανικού και Ηπειρωτικού δικαίου. Εν τέλει να προστεθεί ότι η γερμανική γλώσσα παρά το ότι αφορούσε την μεγαλύτερη αρχικά χώρα της Ευρώπης για πολλά χρόνια δεν περιλαμβανόταν στην ημερήσια Λατινογενείς γλώσσες για λόγους πολιτικής αντίθεσης της Γαλλίας και της Βε.Νε.Λουχ. Η ελληνική επιτροπή που προετοίμαζε όλα τα θέματα και εκτελούσε την αλληλογραφία όλων των θεμάτων βοήθησε σημαντικά όλα αυτά τα χρόνια αλληλώς ιδιαίτερα κατά την διάρκεια του 1ου συνεδρίου που έγινε στην Αθήνα το 1971.

6. Να προσθέσουμε εν τέλει ότι κατά το 1ο συνεδριο όπου ιδρύθηκε η ένωση καθιερώθηκε το βραβείο Negri το οποίο απονέμεται στον συνάδελφο ο οποίος έχει παρουσιάσει την καλύτερη και πλέον ολοκληρωμένη εργασία στα θέματα του συνεδρίου. Από Ελληνικής πλευράς έχει λάβει δύο φορές το βραβείο ο συνάδελφος Γ. Αναστασάκης για τις εργασίες του Les conflicts des lois en matière de mutation par Décès (Το ιδιωτικό διεθνές δικαίο στον χώρο των κληρονομικών μεταβολών) Μόναχο 1967 και Regles de droit international privé applicables à la transmission et au partage de la succession (Κανόνες του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου εφαρμοζόμενες εις την μεταβίβαση και την διανομή της κληρονομιάς) Μοναχίδιο 1969.

7. Για την ολοκλήρωση του θέματος της Ευρωπαϊκής μας συνεργασίας, με την οποία έχουμε την μεγαλύτερη δραστηριότητα από τις 27 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι 21 μεταξύ των οποίων και η χώρα μας περιλαμβάνονται στην διεθνή ένωση και έχουν όμοιο ή παραπλήσιο νομικό καθεστώς με το δικό μας. Οι εξής χώρες δεν περιλαμβάνονται στην διεθνή μας ένωση λόγω διαφορετικού νομικού καθεστώτος. Οι χώρες αυτές είναι: Η Μεγάλη Βρετανία, Κύπρος Ιρλανδία, Σουηδία, Φινλανδία και Δανία. Μερικά από τα ανωτέρω ως προς τις γλώσσες των συνεδρίων και επιτροπών, έχουν τροποποιηθεί τα τελευταία χρόνια και όσον αφορά τα διεθνή συνέδρια, έχει εγκατασταθεί αυτόματη μετάφραση και στα ελληνικά στις συνεδριάσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

1. Από την πρώτη μας παρουσία στην Διεθνή Ένωση το 1958 μέχρι σήμερα έχουν συνεργαστεί πολλή ή λίγο περισσότερο ή λιγότερο είτε σε Διεθνή συνέδρια είτε σε Ευρωπαϊκές επιτροπές είτε σε αποστολές Αφρικανικές και Ασιατικές χώρες είτε ως πρόεδροι επιμέρους επιτροπών ή οργανώσεων ή ως συνεργάτες σε νομικά περιοδικά διεθνούς αντικείμενου είτε ως απλοί συνεργάτες και μελετητές διεθνών θεμάτων, οι επόμενοι συνάδελφοι. Όπου υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο θέμα ή διοικητική, αρμοδιότητα γίνεται ειδική μνεία.

+ (1) Αριστέιδης Σωτηρακόπουλος, διετέλεσε πρόεδρος Διεθνούς Ενωσης στην 2ετία 1973- 1975 σύμφωνα με τον κανόνα που ίσχυε πολλά χρόνια, ότι η χώρα που διοργανώνει συνέδριο διεθνές ορίζει δικό της πρόεδρο για την επόμενη 2ετία.

+ (2) Αθανάσιος Θανάπουλος.

+ (3) Νικόλαος Παρασκευόπουλος. Όπως θα αναφερθεί εν συνεχεία εκτός των άλλων παρουσίασε 1976 εις το Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ εργασία με τίτλο : Le notariat latin de demain (Ο Συμβολαιογράφος Λατινικού τύπου της αύριον). Το θέμα προκυρήχθηκε από τον οργανισμό Ανάπτυξης και Ιστορίας της συμβολαιογραφίας και δημοσιεύθηκε στην Αθήνα και στο Άμστερνταμ στα Γαλλικά και Ολλανδικά.

+ (4) Γεώργιος Πολυχρόνης. Λόγω της γνώσης του των Ισπανικών ήταν ο σύνδεσμος με τους συναδέλφους της Λατινικής Αμερικής και της Ισπανίας. Έλαβε μέρος σε διεθνές σεμινάριο το 1922 στην Κίνα, η οποία παρουσιάζει επαγγελματικές ομοιότητες με τις λοιπές χώρες παρά το πολιτικό καθεστώς της.

+ (5) Ευάγγελος Κατσάνος

(6) Ξεοφών Τριαντάφυλλος.

(7) Αριστοτέλης Μιχαήλου

(8) Αναστάσιος Αθανασόπουλος

(9) Χρήστος Πολενάκης

(10) Γεώργιος Αναστασάκης, αντιπρόεδρος του Δ.Σ. της Διεθνούς Ενωσης, μέλος των επιτροπών από το 1964-1994, πρόεδρος της Conference στην 2ετία 1993-1994. Παρουσίασε την άνω εργασία Le notariat latin de demain στο Ινστιτούτο για την ανάπτυξη της Συμβολαιογραφίας στο Άμστερνταμ όπως και ο Νικόλαος Παρασκευόπουλος έλαβε μέρος στην συγγραφή εργασίας για την Διεθνή Συμβολαιογραφική επιθεώρηση RIN όπως αναφέρεται κατωτέρω.

(11) Ελένη Κοντογιώργου.

(12) Μαρία Πουλαντζά

(13) Χαρίκλεια Τσιράκη. Εκτός των εργασιών της στις επιτροπές είναι και αντιπρόεδρος του Γνωστον που εδρεύει στο Παρίσι και ονομάζεται Ινστιτούτο Διεθνές για την Ιστορία της Συμβολαιογραφίας και σε πολλά διεθνή συνέδρια, όπως και στο 25ο, παρουσίασε αξιόλογες επιστημονικές εργασίες.

(14) Ελένη Μπρούμα

(15) Μαρία Ιατρού Νίκα

(16) Ασπασία Βαρδάκα Μαρτίν

(17) Νίκη Χοντρού –Γόντικα

(18) Ρόζη Καραμερτζάνη

(19) Σοφία Μουρατίδου (αντιπρόεδρος I.R.E.N.E.)

(20) Μαριάννα Παπακυριάκου (Συμμετέχει ως επικεφαλής της Ελληνικής αντιπροσωπείας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διετέλεσε αντιπρόεδρος της Επιτροπής « Jeunes notaires »).

(21) Ευάγγελος Σαρρής (μέλος Διαρκούς Συμβουλίου της Ένωσης).

Οι τρεις τελευταίοι προέρχονται από το Σύλλογο της Θεσσαλονίκης.

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει εδώ για τον σημερινό Πρόεδρο της Συντονιστικής Επιτροπής κο Νικόλαο Στσιανόπουλο. Προϊστάται σήμερα της Ελληνικής διεθνούς αντιπροσωπείας και έπαιξε και παίζει σημαντικό ρόλο τόσο στην Ευρωπαϊκές Επιτροπές στο Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Συμβολαιογραφιών και στην Παγκόσμια Ένωση της οποίας διετέλεσε Αντιπρόεδρος για ζητήματα Ευρώπης επί μια δεκαετία. Ο Ν. Στσιανόπουλος είναι σήμερα μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου της Ένωσης και χειρίζεται τις πολύπλοκες πλέον και ιδιαίτερα ευαίσθητες συμβολαιογραφικές θέσεις διεθνώς.

2. Τα 2 Διεθνή Συνέδρια που οργάνωσε η Ελληνική Συμβολαιογραφία το 1ο το 1971 και το 2ο το 2001 εστέφηθησαν με πλήρη επιτυχία. Ειδικότερα στο 1ο όπου εργάστηκαν υπό την αιγίδα του συλλόγου, οι περισσότεροι από τους ανωτέρω, έλαβαν μέρος, περισσότεροι από 2.500 συνέδριοι και συνοδοί. Η οργανωτική επιτροπή είχε τον δύσκολο ρόλο να ζητήσει από τις χώρες προέλευσης των συνέδρων, να περικόψουν τον αριθμό όσων ζητούσαν να έρθουν στο συνέδριο κατά 500 άτομα, εκ των οποίων 200 από την Γαλλία και 150 από την Ιταλία και από τις άλλες χώρες αναλόγως. Παρέστησαν επίσης από τον Νομικό χώρο ως προσκεκλημένοι εκπρόσωποι της πολιτείας και των δικηγορικών συλλόγων.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

1. Η παγκόσμια συμβολαιογραφία όπως προέκυψε από τα διεθνή συνέδρια έχει διάφορα όργανα επιστημονικού και επαγγελματικού προσανατολισμού, τα οποία συν τα χρόνια με την προϊούσα παγκοσμιοποίηση, επικοινωνούν συνεχώς μεταξύ τους, προβάλλουν τα έργα του σώματος, ενημερώνονται για τις επερχόμενες μεταβολές που αφορούν τις εργασίες των συμβολαιογράφων και προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τα διαφανόμενα προβλήματα και κινδύνους. Ιδιαίτερα στον Ευρωπαϊκό χώρο όπως ανεφέρθη, στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 τα 21 κράτη έχουν το ίδιο περίπου καθεστώς, συζητούνται τα θέματα όπως το numerus clausus (κλειστός αριθμός με μέση αναλογία πληθυσμού και

Τα 60 χρόνια διεθνούς συμβολαιογραφικής δραστηριότητας

Σύντομος απολογισμός

συμβολαιογράφων 1 / 10.000 κατοίκους) καθώς επίσης και θέματα αναγόμενα στο πρόβλημα της δυνατότητας εγκατάστασης συμβολαιογράφου από χώρα σε χώρα παρά το γεγονός ότι το συμβολαιογραφικό έγγραφο έχει υποπροποθέσεις εκτελεστότητας και αποδεικτική ισχύει δημοσίου εγγράφου. Τα θέματα αυτά και τα παραλήθια, αντιμετωπίζονται από τα εθνικά συμβούλια κάθε χώρας σε συνεργασία με τα ανάλογα όργανα των υπόλοιπων χωρών μελών.

2. Πολύ μεγάλη επιστημονική και επαγγελματική βοήθεια σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης έχουν προσφέρει οι επιτροπές της Ενώσεως. Στην Ευρώπη λειτουργούν από τον Δεκέμβριο του 1964 (ημερομηνία ενάρξεως της επιτροπής Ευρωπαϊκών υποθέσεων στην Γενεύη) μέχρι σήμερα και έχουν παρουσιάσει πολύ σημαντικές εργασίες όχι μόνο από όλες τις χώρες και την Ελληνική πλειοψηφία κυρίως από την σύνθεση και τα συμπεράσματα των μελετών τα οποία αποτελούν ένα είδος νομολογίας για τα καθημερινά προβλήματα της συμβολαιογραφικής πρακτικής. Εκτός των γενικών θεμάτων όπου εξετάζονται γενικά θέματα, σε μερικές περιπτώσεις μάλιστα αντιπροσώπων άλλων χωρών ως ακροατών κυρίως δε Βρετανών και Σκανδιναβών, λειτουργήσε κατά διαστήματα ειδική επιτροπή των χωρών της κοινής αγοράς πρώην και ήδη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Αμερική λόγω των μεγάλων αποστάσεων από τον Βορά στο Νότο λειτουργούν κατά καιρούς επιτροπές κεντρικής Αμερικής και Νοτίου Αμερικής. Από τον Βορά το μόνο τμήμα που έχει σχέση με την ένωση μας είναι η επαρχία του Μόντρεαλ στον Καναδά η οποία έχει πολλή ομοιότητα επαγγελματικού και επιστημονικού περιεχομένου μαζί μας.

3. Τα μέλη του Δ.Σ. το οποίο λέγεται διαρκές συμβούλιο και εκλέγεται σε κάθε συνέδριο, ορίζονται και επόπτες ή συνεργάτες σαν σύνδεσμοι με τις νέες χώρες των οποίων οι συμβολαιογράφοι θέλουν να ενταχθούν στην Ένωση οι οποίοι επικοινωνούν με τις χώρες αυτές κυρίως της Αφρικής οι οποίες ήταν πρώην αποικίες Γαλλικές, Ιταλικές, Βελγικές κ.τ.λ. καθώς επίσης και της Ασίας και ιδιαίτερα της Κίνας και της Ιαπωνίας.

4. Ένα όργανο παράλληλο με την ένωση εδρεύει στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας και ονομάζεται ίδρυμα για την ιστορία και τη σύγχρονη συμβολαιογραφία. Ιδρυτής του και πρόεδρος επί πολλά χρόνια ήταν ο φανατικός φιλέλληνας και καθηγητής της ιστορίας στο

Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ R. PITLO. Το ίδρυμα αυτό περιέχει πολλά βιβλία από τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, φωτογραφίες παιλαίων συμβολαίων διάφορα άλλα αντικείμενα ως και βιβλία που αφορούν το λειτούργημα μας περισσότερα από 500 χρόνια πριν από σήμερα. Το ίδρυμα αυτό προκήρυξε το 1974 διεθνή διαγωνισμό με τον τίτλο που αναφέρθηκε προηγουμένως και που μεταφράζεται Ελληνικά με την φράση ο συμβολαιογράφος του Λατινοβυζαντινού δικαίου της αύριο. Οι δύο Έλληνες εισηγητές και ο Γεώργιος Αναστασάκης ανέπτυξαν τον Οκτώβριο του 1976 ενώπιον των τελειοφοίτων του Πανεπιστημίου του Άμστερνταμ και απήντησαν σε ερωτήσεις των φοιτητών. Και οι δύο εργασίες βραβεύτηκαν και μεταφράστηκαν με δαπάνες του Ινστιτούτου στα Γαλλικά και τα Ολλανδικά.

5. Στο Παρίσι εδρεύει από πολλά χρόνια υπό την αιγίδα του Εθνικού Συμβουλίου της χώρας, το αυτοτελές ίδρυμα Gnomon που προέρχεται ασφαλώς από το Ελληνικό Γνώμων και τον τίτλο Ινστιτούτο Διεθνές για την Ιστορία της συμβολαιογραφίας και διαφέρει από το προηγούμενο, ότι ενώ το τελευταίο ασχολείται με τα ιστορικά στοιχεία, το Γαλλικό ενδιαφέρεται για το συγκριτικό δίκαιο και κυρίως για τις Γαλλόφωνες χώρες (Γαλλία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Μόντρεαλ, κτλ.). Στο συμβούλιό του μετέχει μόνιμα ως αντιπρόεδρος η συνάδελφος Χαρίκλεια Τσιράκη και κατά καιρούς εκδίδονται ενδιαφέροντα ιστορικά έντυπα.

6. Στην Γαλλία ξεκίνησε εδώ και 50 χρόνια και επεξετάθη σε όλο τον κόσμο σήμερα η πληροφορική και οι Η/Υ. Το Γαλλικό σύστημα ονομάστηκε CREDOC και περιλάμβανε από την αρχή της ιδρύσεως του, όλα τα στοιχεία της Γαλλικής εξουσίας (Νόμους, Διατάγματα, Αποφάσεις, Νομολογία κ.τ.λ.) σε συνέχεια επεξετάθη σε όλον τον Ευρωπαϊκό Χώρο και στο τέλος και σε παγκόσμιο. Το Συμβούλιο του συλλόγου μας ενημερώθηκε για μία λειτουργία που ισχύει σε όλες τις χώρες πλέον και το 1980 αποστείλαμε στο Παρίσι, στις Βρυξέλλες και το Λουξεμβούργο τους συνάδελφους Αναστάσιο Αθανασόπουλο και Π. Κοκαλιάρη μαζί με τον νομικό σύμβουλο Πολυχρόνη Μπίρη για να μελετήσουν το σύστημα, το οποίο σε συνέχεια εφαρμόσαμε και εμείς κατά παραλήθιο τρόπο.

7. Στις Βρυξέλλες εδώ και 40 χρόνια δηλαδή μετά από 10 χρόνια από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης λειτουργούν γύρω από την πολυύριθμη υπαλληλία της επιτροπής, αντιπροσωπίες πολλών επαγγελματιών και ενώσεων των χωρών μελών οι οποίες ονομάζονται στην Γαλλική ορολογία groupe de pression και στα ελληνικά κατά παράφραση ομάδα παρακολούθησης. Και ναι μεν ο ρόλος της επιτροπής είναι κατά βάση οικονο-

μικός αλλά οι αποφάσεις της και οι προτάσεις της έχουν όχι μόνο πολιτικό αλλά και γενικότερα κοινωνικό χαρακτήρα και επηρεάζουν τους λαούς των κρατών μελών. Παράλληλα με τις επιτροπές δικηγόρων, δικαστών εργατοϋπαλλήλων και άλλων επαγγελματιών και ειδικοτήτων, οι συμβολαιογράφοι της Ευρώπης έχουν ιδρύσει ως ελέχθη προ πολλού μία τέτοια ένωση με τον Γαλλικό τίτλο Conference des Notariats de la Communauté Européenne, ο οποίος μεταφράζεται Ελληνικά διάσκηψη των συμβολαιογράφων της Ευρωπαϊκής κοινότητας. Η ένωση αυτή έχει δικό της γραφείο στο κέντρο των Βρυξελλών Rue Coudenberg 70, διαθέτει πολύγλωσσο υπάλληλο και σ' αυτήν μετέχουν αντιπρόσωποι των 21 κρατών μελών της Ευρώπης που αναφέρθηκαν ανωτέρω. Τα μέλη του συμβουλίου αυτού είναι συνήθως οι πρόεδροι του Εθνικού Συμβουλίου της συμβολαιογραφίας κάθε χώρας και πρόεδρος της ένωσης αυτής είναι ο πρόεδρος ως ελέγχθη του συμβολαιογραφικού συλλόγου της πρωτεύουσας κάθε χώρας ακολουθώντας το Γαλλικό αλφάβητο. Οι εργασίες διαρκούν συνήθως 2 μέρες, συζητούνται τα τρέχοντα θέματα ως και τα έκτακτα, τηρούνται πρακτικά, υπάρχει πλήρης βιβλιοθήκη με βιβλία απ' όλες τις χώρες και γίνονται διαβήματα για πληροφορίες ή παρατηρήσεις της συμβολαιογραφικής ύλης με τα αρμόδια όργανα της επιτροπής. Η Ελληνική συμβολαιογραφία άσκησε την προεδρία δύο φορές μέχρι τώρα επί 2ετία με πρόεδρο τον Γ. Αναστασάκη και επί 1 έτος με πρόεδρο τον Νικόλαο Στασινόπουλο. Τα πορίσματα των συνεδριάσεων και τα αποτελέσματα των διαβημάτων της επιτροπής ανακοινώνονται στα λοιπά όργανα της Ευρώπης και αν έχουν γενικότερο ενδιαφέρον και στις επιτροπές που εργάζονται στην Αμερική στην Αφρική και την Ασία.

8. Ο Διεθνής Συμβολαιογραφικός τύπος περιλαμβάνει εκδόσεις σε κάθε χώρα με πληροφορίες επιστημονικές και επαγγελματικές όπως στην χώρα μας τα περιοδικά (Νοτάριος, Συμβολαιογραφική Επιθεώρηση). Επίσης υπάρχουν και εκδόσεις οι οποίες απευθύνονται σε ευρύτερο κοινό και αφορούν θέματα δικαστικού ενδιαφέροντος, δικηγορικού και συμβολαιογραφικού. Χρονικά παλαιότερη απ' όλες είναι η RIN (Revista International Notarial).

Εκδίδεται πολλά χρόνια στην Αργεντινή και μάλιστα πολλά χρόνια πριν από το 1948 οπότε ιδρύθηκε η Διεθνής Ένωση Συμβολαιογράφων. Περιέχει πληροφορίες και ειδήσεις από την Ευρώπη και κυρίως από την Λατινική Αμερική από συνέδρια, συμβούλια, επιστημονικά συγγράμματα και γενικά πληροφορίες γενικού νομικού ενδιαφέροντος. Το 1972 με αφορμή την συμπλήρωση 50 ετών από την ίδρυση της, προκήρυξε διεθνή επιστημονικό διαγωνισμό και ζήτησε από όλες τις χώρες της

Ενώσεως να παρουσιάσουν θέμα ιδιαίτερου νομικού ενδιαφέροντος και με διεθνείς διαστάσεις. Από Ελληνικής πλευράς ο συνάδελφος Γεώργιος Αναστασάκης παρουσίασε εργασία με τον τίτλο «Le droit international prive n'est ni international» (το Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν είναι ούτε ιδιωτικό ούτε διεθνές). Η εργασία δημοσιεύθηκε στο περιοδικό και απέσπασε έπαινο.

9. Ανωτέρω έγινε λόγος για το I.R.E.N.E. (Institut de Recherches et d' etudes National Europeen, Ινστιτούτο συμβολαιογραφικών μελετών και ερευνών). Το Ινστιτούτο αυτό ιδρύθηκε στις 3 Φεβρουαρίου του 1990 με την μορφή ιδρύματος. Συμμετέχουν από ένας συμβολαιογράφος σε κάθε χώρα και ένας Βρετανός Solicitor. Ο σκοπός του είναι η παροχή στις συμβολαιογραφίες των χωρών της Ευρώπης και της Αμερικής, νομικής υποστήριξης σύμφωνα με το σύστημα τους σε πεδίο έρευνας, μελετών, παροχής συμβουλών σε θέματα συγκριτικού δικαίου, ιδιωτικού διεθνούς δικαίου και κοινοτικού δικαίου. Να προσφέρει δωρεάν κύκλους σπουδών σε φοιτητές συμβολαιογραφικού δικαίου. Να βοηθά στην καλύτερη υπηρεσία προς τους καταναλωτές. Στον θεσμό αυτό από Ελληνικής πλευράς μετέχει η συνάδελφος από την Θεσσαλονίκη Σοφία Μουρατίδου, η οποία από το 2005 και μέχρι σήμερα είναι αιρετή αντιπρόεδρος του.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Η εικόνα που αποκομίσαμε όσοι ασχολήθηκαν με τα διεθνή θέματα συνάδελφοι διαπίστωσαν ότι το επάγγελμα και το λειτούργημά μας απολαμβάνει μεγάλης εκτίμησης στις περισσότερες χώρες. Συγκεκριμένα στις γαλλόφωνες χώρες της Ευρώπης η προσφώνηση των συμβολαιογράφων τόσο από τους συμβαλλήσιμους όσο και από τις αρχές είναι maitre. Στην Λατινική Αμερική ο συμβολαιογράφος θεωρείται ότι ανήκει μαζί με τους δικηγόρους σε ηγετίδα κοινωνική τάξη, η οποία απολαμβάνει σεβασμό ανάλογου με τους δικαστές. Εκδήλωση αυτής της αναγνώρισης είναι το ότι σε όλα τα συνέδρια με μεγάλο αριθμό μελών, αλλιά και στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. σε διάφορες χώρες έγιναν δεκτοί οι μετέχοντες από αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων, οι οποίοι αναγνώρισαν τον σημαντικό ρόλο του συμβολαιογράφου στην συναλλακτική ζωή των χωρών τους λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι το συμβολαιογραφικό έγγραφο περιέχει συμφωνίες, ενώ το δικηγορικό υποστηρίζει συνήθως διαφωνίες προς επίλυση. Και για μεν τα συνέδρια που μετέχει μεγάλος αριθμός μελών, η παρουσία πολιτειακών και πολιτικών ηγετών θα ήταν δυνατόν να θεωρηθεί ως κοινωνικό γεγονός. Αλλιά το να δεχθούν Πρωθυπουργοί και Υπουργοί Δικαιοσύνης σε ιδιαίτερος πολιτώ-

ρες συνεργασίες, τα διοικητικά συμβούλια μαρτυρούν αναγνώριση του θεσμού και του ρόλου του συμβολαιογράφου. Για παράδειγμα αναφέρουμε ότι στο 8ο συνέδριο στο Μεξικό παραβρέθει επί 2 ημέρες στην έναρξη και στη λήξη του συνεδρίου ο πρόεδρος της χώρας Diaz Ordaz. Στο συνέδριο της Αργεντινής παρέστη ο πρόεδρος της γερουσίας J. Lastiri διότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε μεν εκλεγεί, δεν είχε όμως ορκιστεί ακόμα. Στην Ιταλία το Δ.Σ. της ένωσης έγινε δεκτό εις το Κυρηνάριο από τον τότε πρόεδρο της Δημοκρατίας S. Pertini και σε μία άλλη περίπτωση από τον Πρωθυπουργό J. Andreotti. Ο επί πολλά χρόνια Πρωθυπουργός της Ισπανίας Gonsales δέχτηκε το συμβούλιο σε συνεργασία που διήρκεσε πλέον των 2 ωρών. Ο τότε Πρωθυπουργός της Πορτογαλίας και σήμερα πρόεδρος της Δημοκρατίας Cavaco Silva, δέχθηκε επίσης το συμβούλιο σε ανταλλαγή απόψεων και η συνάντηση αυτή είχε πολύ σημασία διότι στην Πορτογαλία μετά από πολλά χρόνια δικτατορίας και περιθωριοποίησης του κλάδου, στην εποχή αυτού του Πρωθυπουργού άρχισε σταδιακή ελευθεροποίηση του κλάδου. Στο Λουξεμβούργο ο μέγας Δούκας Ιωάννης σε συνεργασία που δεν είχε κοινωνικό χαρακτήρα αλλιά ουσιαστικό μας είπε ότι οι συμβολαιογράφοι της χώρας συμβάλλουν ουσιαστικά στις συναλλαγές. Για τη Βασιλίσσα Βεατρίκη προσθέτουμε, ότι η προσθήκη του τίτλου Βασιλικός στο σύλληγο της Ολλανδίας δεν είχε χαρακτήρα τυπικό, αλλιά οφείλεται στην αναγνώριση του ρόλου του συμβολαιογράφου στη συναλλακτική ζωή. Όσον αφορά το 1ο συνέδριο στην Αθήνα στο συνέδριο και τις εκδηλώσεις παρέστησαν η πολιτειακή και πολιτική ηγεσία της. Σε όλες αυτές τις συνεργασίες και τις επικοινωνίες με τους ανώτατους πολιτικούς παράγοντες των χωρών τους, αποκομίσαμε την εντύπωση μέχρι βεβαιότητας ότι οι ηγέτες των χωρών αυτών θεωρούσαν τους συμβολαιογράφους παράγοντα ισορροπίας και γαλήνης στις συναλλαγές διότι οι αρμοδιότητές τους, οι οποίες ανέρχονται κατά μέσον όρο από χώρα σε χώρα στις 90, αφορούν όχι μόνο τις συναλλαγές εν ζωή αλλιά και τη σύνταξη διαθηκών και άλλων θεμάτων τα οποία αφορούν την ιδιωτική ζωή κάθε πολίτη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως ελέχθη ανωτέρω η Ελληνική Συμβολαιογραφία επί 50 χρόνια συμμετέχει με ορθό ένα μεγαλύτερη δραστηριότητα εκτός από τις εσωτερικές της εργασίες και ευθύνες και στην δραστηριότητα όσον αφορά τις αρμοδιότητές μας. Σ' αυτήν την μακρά διάρκεια τα ανωτέρω αναφερόμενα μέλη και με τους συνεργάτες τους, σχηματίζουν την εντύπωση ότι το επάγγελμα που υπηρετούν έχει διεθνή αναγνώριση. Για παράδειγμα στο 1ο συνέδριο που

έγινε στην Αθήνα έλαβαν μέρος ως παρατηρητές και οι πρώτοι λάπωνες συμβολαιογράφοι. Μας εξήγησαν ότι μέχρι το τέλος του Β' παγκόσμιου πόλεμου το 1945, τις αρμοδιότητες που ασκεί ο συμβολαιογράφος στην Ευρώπη και την Αμερική εκτελούσαν διάφοροι δημόσιοι υπάλληλοι. Το σύστημα αυτό δεν ήταν ικανοποιητικό και ειδική αποστολή αναζήτησε ανά τον κόσμο νεότερο σύστημα και αρμόδια πρόσωπα για τις συναλλαγές. Μετά την απόρριψη διαφόρων συστημάτων όπως του Αγγλοσαξονικού ή του Σκανδιναβικού προτιμήθηκε το Γαλλικό σύστημα που είναι όπως σχεδόν και το δικό μας και η Ιαπωνία το 1960 και έπειτα έχει συμβολαιογραφία περίπου όπως αυτήν που γνωρίζουμε στην Ελλάδα. Η μόνη ενδιαφέρουσα διαφορά είναι ότι στα συλλογικά όργανα των συμβολαιογράφων δεν αρκεί η πλειοψηφία αλλιά απαιτείται παμπληθία. Παρόμοια στοιχεία για την επέκταση του κλάδου παρουσιάζονται και στην Κίνα. Η ωφέλεια της διεθνούς μας επικοινωνίας είχε αμφίπλευρα αποτελέσματα για εμάς και τους υπόλοιπους συναδέλφους. Αποκομίσαμε μεγάλη ωφέλεια σε επιστημονικό και επαγγελματικό επίπεδο, αλλιά ως πλησιέστεροι απόγονοι με τους Ιταλούς του Λατινοβυζαντινού δικαίου, μεταδώσαμε στοιχεία που ήταν λίγο γνωστά σε άλλες χώρες. Εκτός των άλλων μας ζητήθηκε το 1983 να παρουσιάσουμε την ιστορική διαδρομή του θεσμού από τους Μνήμονες της Αρχαίας Ελλάδας μέχρι τους σημερινούς συμβολαιογράφους. Για τον σκοπό αυτό ένας εκ των συμμετεχόντων ως ανωτέρω στις διεθνείς επαφές μας παρουσίασε το 1983 μελέτη με τον τίτλο «Ο θεσμός του συμβολαιογράφου στον Ελληναϊκό χώρο». Η εργασία αυτή δημοσιεύθηκε τότε και στο δεήτιο του συμβολαιογραφικού συλλόγου και τελευταία εις το περιοδικό Νοτάριος. Τα κυριότερα πορίσματα και οι εντυπώσεις που αποκομίσαμε από τις διεθνείς μας επαφές εδημοσιεύοντο συνεχώς στα νομικά περιοδικά, κυρίως δε στην Συμβολαιογραφική επιθεώρηση. Το γεγονός τέλος ότι οι Έλληνες συμβολαιογράφοι όσοι μετείχαν σε διεθνείς εκδηλώσεις αλλιά επιμήθηκαν και συνεχίζουν να τιμώνται με διεθνείς διακρίσεις αποδεικνύει ότι η συμμετοχή στα διεθνή κέντρα μελετών ήταν επιτυχής. Όλα αυτά ανέβασαν την στάθμη του σώματος και των εκπροσώπων του και στα διεθνή θέματα όπως ο κλειστός αριθμός, το δικαίωμα της εγκαταστάσεως συμβολαιογράφων από χώρα σε χώρα, το θέμα της εκτελεστότητας του συμβολαιογραφικού εγγράφου και της αποδεικτικής του ισχύος και με τον τρόπο αυτό αποκτήσαμε ισότητα στα θέματα και τα προβλήματα με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, πράγμα που μας δημιούργησε την υποχρέωση αλλιά και το δικαίωμα να ζητήσουμε ανάλογο μεταχείριση στο εσωτερικό σαν και αυτή που έχουμε στο εξωτερικό.

Αρχοντούλα Διαβάτη Νομικός - Λογοτέχνης

Απόσπασμα από το νέο της, υπό έκδοση, βιβλίο "Το αλογάκι της Παναγιάς"

Πόση σχέση είχαμε με τους πρώτους εκείνους μεταπολεμικούς υπότροφους του "ΜΑΤΑΡΟΑ", εμείς που το Σεπτέμβριο του 1973, μ'αεροπλάνο και με τρένα επιβιβαστήκαμε σε...ευρωπαϊκό έδαφος, στη Γενέβη, προορισμένοι για ένα θερινό κύκλο μαθημάτων για τη σύγχρονη Ελλάδα.

Κάτι στις συγκυρίες-απειλήσια και πάθος-εξομίωνε ίσως τις παράλληλες πορείες.

Ήταν καλοκαιράκι όταν διάβασα στα ΝΕΑ για την ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ και λοιπά. Μπορούσα να πάω; Ήθελα σαν τρελή και με δανεικά λεφτά ξεκίνησα, μια και δεν είχα φάκελο στην σφάλεια, μόνη μου, εν μέσω μαύρης χούντας, να κατακτήσω...το κατακτησάρι'.

Κάποια εξαιρετικά παιδιά τότε, σφράγισαν την εμπειρία της Γενέβης και σφραγίστηκαν απ'αυτήν. Ο Σάββας, η Μαρία, ο Ανταίος, ο Άγγελος. Ένα σεμινάριο πανεπιστημιακό, στην αναβροχιά χαλάζι, μια βαθεια πολιτική, κι όχι μόνο, αντικοινωνική εκδήλωση τελικά, μια και οι πανεπιστημιακοί είχαν εκδηλώσει ηλιούσια αντιδιδασκαρική δράση στις πρωτεύουσες του κόσμου όπου δίδασκαν. Ο λόγος τους ήταν το φυτίλι που άναβε συζητήσεις, τοποθετήσεις, φτου! ξελεφετερία για όσους από μας ερχόμασταν από την Ελλάδα των υπαιγιμών και της μαυρίλας. Από τους πενήντα περίπου, λίγο από τη Θεσσαλονίκη, την Αθήνα και την Κύπρο και κάμποσοι από τα πανεπιστήμια της Ευρώπης, αλλά και ξένοι φοιτητές, που είχαν επιλέξει ελληνικές σπουδές.

"Οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα", "Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Κοινότητα", "Νεοελληνική γλώσσα και Λογοτεχνία". Παρακολούθησα όλα τα μαθήματα, αλλά κρατώ στο μυαλό και στην καρδιά τη διδασκαλία του Δημήτρη Χατζή -ήταν γνωστό ήδη ανάμεσα σε μερικούς φοιτητές το μυθικό του βιβλίο "το τέλος της μικρής μας πόλης". Ερχόταν από τη Βουδαπέστη, μόνον αυτός από το ανατολικό μπλοκ, γλυκός και σοβαρός, αυστηρός, έχοντας "πολλές λέξεις στοιβαγμένες μέσα του" -τόσα χρόνια μακριά από την Ελλάδα.

Στα μαθήματα του Αντώνη Μυστακίδη-Μεσεβρινού από το Πανεπιστήμιο του Λούντ-παρούσα. Αργότερα με τα "τετράδια του Ρήγα" που εξέδιδε δεθήκαμε περισσότερο. Το πάθος του για τη γλώσσα είχε πάρει σάρκα και οστά, είχε μπει σε λέξεις, μορφασμούς, ήχο φωνής. Μαγευτικός.

Αλλά και τα μαθήματα του καθηγητή μου του Συνταγματικού στη Θεσσαλονίκη, του Αριστόβουλου Μάνεση, καθηγητή τώρα στην Αμιένη, μετά το θυελήδες μάθημα που μας είχε αφιερώσει στην αρχή της χούντας στη Θεσσαλονίκη στις 18 Ιανουαρίου του '68, το οποίο άλληλωσε είχε αποβεί μοιραίο

και για τη σταδιοδρομία του και για την ψυχή μας. Παρουσίασε- θυμάμαι- τα Συντάγματα της Νεώτερης Ελλάδας. Μεθοδικά, γλαφυρά, με γνώση και χιούμορ. Το σχόλιό του για τον κοινοβουλευτισμό, που είναι μάλλον όπως το μουλάρι ένα μπάσταρδο είδος, ούτε άλογο άλληλο και γαϊδούρι, ούτε. Κρατούσα σημειώσεις, αλλά ξέχασα το τετράδιό μου σε ένα παγκάκι που είχαμε καθίσει με το φίλο μου τον Άγγελο, εξουθενωμένοι από έναν ατελείωτο περίπατο στην υγρή παραλία της Γενεύης.

Τα μαθήματα του Ντίνου Γεωργούδη, ενός ευαίσθητου διανοούμενου, πανεπιστημιακού στο πανεπιστήμιο της Τούρ ήταν ξεχωριστά, κυρίως για τις συζητήσεις και τα πηγαδάκια που τροφοδοτούσαν μετά.

Υπήρχαν ακόμη μαθήματα για το δημοτικό τραγούδι-λαϊκό το λέγανε -του Σαμουέλ Μπω-Μποβύ, του Πανεπιστημίου της Γενεύης, όπως και του Μπουβιέ, στο ίδιο Πανεπιστήμιο για τον Κήλβο. Όσο για τον Μπουβιέ, εμάς μας εντυπωσίαζε κυρίως η στάση του όμορφου καθηγητή, να πηγαίνει στην φοιτητική εστία των μαθημάτων με το ποδήλατό του.

Υπήρχαν και τα μαθήματα του Γιάννη Ξενάκη που ήρθε από το Παρίσι για να μας διδάξει σε ένα ειδικά εξοπλισμένο με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας υπόγειο χώρο της Γενεύης.

Σχεδόν κανείς δεν έκανε σκασαρχείο στα μαθήματά του -όπως σωστά μας θυμίζει ο φίλος μου ο Σάββας Π. σε μια σχετική μαρτυρία του στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, στις 8 Απριλίου του 2001.

Από τις 29 Αυγούστου ως τις 29 Σεπτεμβρίου, χτυπούσαμε περίπου οχτώωρα καθημερινά, αν λογαριάσεις και τις οργανωμένες συζητήσεις. Υπήρχαν οι εκδρομές στην Ιβουάρ και τη Γκυργέρ και τα δείπνα στο σπίτι του Μπουβιέ και του Σιώτη. Να πεις για το Σιώτη πως ήταν η ψυχή των σεμιναρίων, είναι ξεχωριστή κοινοτοπία, που δύσκολα μπορεί να αποδώσει την ψυχραιμία ή μάλλον το φλέγμα, το χιούμορ ή καλύτερα τον αυτοσαρκασμό του μικρόσωμου άντρα με την αιώνια πίπα, πανταχού παρόντα, ευθύβουλο, σοβαρού, ικανού, ευγενικού και λίγο μυστηριώδους. Το γλέντι στο σπίτι του, με την Κατερίνα την Καπετανάκη να σέρνει πρώτη το χορό, σε μια ξεχωριστή ευφορία, ήταν η κουλτούρα που είχαμε στερηθεί οι περισσότεροι από μας.

Δεν μένω στην απαγορευμένη στην Ελλάδα ταινία που είχαμε δει με το φίλο μου το Σάββα Π, "το τελευταίο ταγκό στο Παρίσι", κι όχι πως δεν με εντυπωσίασε και δεν το ανέφερα στις κατακτημένες περγαμνές, όταν ήρθα στην...πατρίδα, αλλά αυτό που ήταν η ξεχωριστή εμπειρία ήταν που στα καλά καθούμενα, στις 11 Σεπτεμβρίου, ο πρόεδρος της Χιλής Σαλβα-

δór Αλιέντε, εμβληματική φυσιογνωμία για τη δημοκρατία και το σοσιαλισμό, ανατράπηκε με τη βοήθεια της Αμερικής από τη χούντα του Πινοσέτ.

Ακολούθησαν προβολές και διαλέξεις για τη Χιλή, αλλά κυρίως κατεβήκαμε στη διαδήλωση. Στη διαδήλωση εμείς, οι στερημένοι μίαν εβδομάδα. Τί ρίγος θυμάμαι να διαδηλώνω με το λαό της Γενέβης και τους συνελληνες, στη Γενεύη, για την οποία -διαδιδόταν -τότε πεί ο Βαγγέλης ο Γκούφας: "Στη Γενεύη δεν έχει ειδήσεις, εμείς οι Έλληνες τις δημιουργούμε..."

Ένα όμορφο ψηλό κορίτσι με φίνο πρόσωπο, η Καλλιस्थένη, είχε κλάψει για το έγκλημα του πραξικοπήματος. (Σήμερα η ματιά μας εμπλουτισμένη κι από το ντοκιμαντέρ του Χιλιανού Π. Γκουσμάν "Σαλβαδόρ Αλιέντε", πρέπει να δεχτεί ότι η Λατινική Αμερική έχει ξεχάσει τον Αλιέντε, ο μηχανισμός των στρατιωτικών επέβαλε την άποψη ότι επρόκειτο για μια κυβέρνηση και μια εποχή κακή για την ιστορία της Χιλής. Ακολούθησε πρόσφατα η ταινία Machuca, ένα σχόλιο για "την ανεπάρκεια του ατόμου να επέμβει στο ιστορικό γίγνεσθαι". Σκέφτομαι τα δάκρυα της Καλλιस्थένης και το βλέμμα του πλουσιόπαιδου του Αντρές Γουντ "φοβισμένο, αμέτοχο, ενοχικό, μωδιασμένο..."

Ήταν η Γενέβη μας ένα πολύπλοκο, πυκνό βίωμα κυρίως για τις φιλίες που ξεφύτρωσαν, τις αγάπες, τα γέλια, τη χαρά, τη γνώση, τις εκλεκτικές συγγένειες, τα όνειρα, τα σχέδια, πρωτόγνωρα πράγματα που θα φέρναμε στις αποσκευές μας στην Ελλάδα.

Δεν ξεχνώ σε ένα οργανωμένο ελληνικό γλέντι τη χαρά, την ευφορία -τον Γ. Παπ. να απαγγέλλει με στόμφο από το ΑΕΙΟΝ ΕΣΤΙ: εξόρισε Ποιητή, στον αιώνα σου, λέγε, τί βλήπεις; / Βλήπω τους Στρατοδίκες να καίνε σαν κεριά, στο μεγάλο τραπέζι της Αναστάσεως / Βλήπω τους Χωροφυλάκους να προσφέρουν το αίμα τους θυσία στην καθαρότητα των ουρανών / Βλήπω τη διαρκή επανάσταση φυτών και λουλουδιών / Βλήπω τις κανονιοφόρους του Έρωτα...

Κι ο Μιχάλης ο Γιαννακάκης δίπλα του να κοιροειδύει, δε θυμάμαι γιατί ακριβώς τον Παπαϊωάννου, είναι κιόλα τριάντα χρονώ; Έ, καλή ψυχή. Κάτι από το καθαρό διαμάντι της ευτυχίας και κάτι σαν περηφάνια μαζί... Μετά γυρίσαμε και ο καθένας πήρε το δρόμο του.

Στις 16 Νοεμβρίου, η Μαρία η Ανδρ. είχε πει: "Πάμε στο Πολυτεχνείο; Έχει από ώρα μαζευτεί κόσμος μέσα..."

Ήταν αργά το απόγευμα. Εγώ είπα "Μπαμπά, θα μωύ στο Πολυτεχνείο". Εκείνος είπε "Να πας αλλά να προέχεις..."

8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Συμβολαιογράφων Λάρισα, 22-24 Οκτωβρίου 2008

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Α' ΕΝΟΤΗΤΑ

Θέματα από την Πράξη Εφαρμογής του Πολεοδομικού Σχεδίου και λύσεις από την πρακτική ή από τα Δικαστήρια.

Β' ΕΝΟΤΗΤΑ

Θέματα από την Εφαρμογή του Κτηματολογίου στην πράξη και λύσεις από την πρακτική ή από τα Δικαστήρια.

Γ' ΕΝΟΤΗΤΑ

Ολοκληρωμένα θέματα ειδικών ρυθμίσεων, όπως τα των παραμεθόριων περιοχών, ναυτικών φυλακίων, αμυντικών περιοχών, δασικών και εποικιστικών ακινήτων κ.λ.π. Επίσης προτάσεις με ειδική αιτιολογία για θέσπιση νέων ρυθμίσεων, τροποποίηση υφιστάμενων ρυθμίσεων, αλλήλα και κατάργηση νόμων, οι οποίοι δεν παρέχουν ουσιαστική χρησιμότητα ή επικτή προσασία στους πολίτες αλλήλα συντηρούν απλά την "γραφειοκρατία".

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

22/10/08 ΤΕΤΑΡΤΗ

20:00 Προσέλευση Ομιλητών και Συνέδρων
Δεξίωση Υποδοχής

23/10/08 ΠΕΜΠΤΗ

Α' Πράξη Εφαρμογής

10:00 - 11:30 Εργασίες Συνεδρίου Α' Ενότητα (Α' Πράξη Εφαρμογής)
11:30 - 11:45 Διάλειμμα (coffee break)
11:45 - 13:00 Εργασίες Συνεδρίου Α' Ενότητα (Α' Πράξη Εφαρμογής)

Β' Κτηματολόγιο

18:00 - 19:30 Εργασίες Συνεδρίου Β' Ενότητα (Κτηματολόγιο)
19:30 - 19:45 Διάλειμμα (coffee break)
19:45 - 21:30 Εργασίες Συνεδρίου Β' Ενότητα (Κτηματολόγιο)

24/10/08 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Γ' Ειδικά Θέματα - Προτάσεις

10:00 - 11:30 Εργασίες Συνεδρίου Γ' Ενότητα (Ειδικά Θέματα)
11:30 - 11:45 Διάλειμμα (coffee break)
11:45 - 13:30 Εργασίες Συνεδρίου Γ' Ενότητα (Προτάσεις)
21:00 Δεξίωση

25/10/08 ΣΑΒΒΑΤΟ

09:00 Ειδικός εκκλησιασμός στον Ιερό Ναό του Αγίου Αχιλλείου
10:00 Ελαφρύ γεύμα στο λόφο του Φρουρίου
11:30 Οργανωμένες εκδρομές

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο κ. Νικόλαος Στασινόπουλος, πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής των Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδος διορίστηκε τακτικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων, καθώς επίσης και της Διοικούσας Επιτροπής Νομικών με την υπ' αριθμόν Φ. 10060/24750/1952/29-9-2008 απόφαση της Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, η οποία δημοσιεύθηκε στο με αριθμό 400/29-9-2008 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (τεύχος υπαλλήλων ειδικών θέσεων και οργάνων διοίκησης φορέων του Δημοσίου και ευρύτερου Δημοσίου Τομέα). Αναπληρώτρια του κ. Νικόλαου Στασινόπουλου με την ίδια ως άνω απόφαση διορίστηκε η κα Μαρία Πουλιαντζά-Αγρέβη.

ΝΕΑ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

Δημήτριος Β. Αργυρίου, Δικηγόρος

- Κτηματογράφηση
- Λειτουργία του Εθνικού Κτηματολογίου
- Δηλώσεις, Αιτήσεις, Ενστάσεις
- Πρώτες Εγγραφές και Διόρθωσή τους
- Μη Καταχωρηθέντα Εμπράγματα Δικαιώματα
- Διορθώσεις Κτηματολογικών Στοιχείων
- Νομοθεσία του Εθνικού Κτηματολογίου
- Εντυπα - Δηλώσεις Κτηματογράφησης
- Υποδείγματα Δικογράφων - Αιτήσεων Λειτουργούντος Κτηματολογίου
- Διάγραμμα Ενεργειών Κατάθεσης Δηλώσεων κατά το Στάδιο Κτηματογράφησης

Β' Έκδοση 2008, Σελ. 768, Σχήμα 17x24
Τιμή: 70 € φ.π., 80 € ν.π.

ΝΕΑ 27η ΕΚΔΟΣΗ

Λίλα Καρατζά, Δικηγόρος, HRM

Οι 12 βασικοί κώδικες πλήρως ενημερωμένοι μέχρι και τον Ιούλιο 2008

Ενημερωμένοι, μεταξύ άλλων, με τους **Ν 3659/2008** (για τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια), **3663/2008**, **3666/2008** και **3674/2008** και το **Ψήφισμα** της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων (για την αναθεώρηση του Συντάγματος).

Ιούλιος 2008, Σελ. 1792, Σχήμα 14x21
Τιμή: 40 € για 7' συνεχή χρονιά

ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ - ΣΧΟΛΙΑ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Ιωάννης Κ. Καράκωστας, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Δικηγόρος

1ος Τόμος, Έκδοση 2005
Σχήμα 17x24, Σελ. 700+XXVI
Τιμή: 50 € φ.π., 60 € ν.π.

2ος Τόμος, Έκδοση 2005
Σχήμα 17x24, Σελ. 952+XL
Τιμή: 60 € φ.π., 70 € ν.π.

3ος Τόμος, Έκδοση 2006
Σχήμα 17x24, Σελ. 1186+XLVIII
Τιμή: 70 € φ.π., 80 € ν.π.

4ος Τόμος, Έκδοση 2008
Σχήμα 17x24, Σελ. 920
Τιμή: 60 € φ.π., 70 € ν.π.

5ος Τόμος, Έκδοση 2008
Σχήμα 17x24, Σελ. 736
Τιμή: 60 € φ.π., 70 € ν.π.

6ος Τόμος, Έκδοση 2008
Σχήμα 17x24
Κυκλοφορεί Σύντομα

7ος Τόμος, Έκδοση 2008
Σχήμα 17x24, Σελ. 1202
Τιμή: 90 € φ.π., 100 € ν.π.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Νικόλαος Στασινόπουλος, Συμβολαιογράφος Αθηνών, Πρόεδρος Συντονιστικής Επιτροπής Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδος

Λένα Κοντογεώργου, Συμβολαιογράφος Αθηνών, Γενική Γραμματέας Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετειών Αθηνών - Πειραιώς - Αιγαίου και Δωδεκανήσου

Μαρία Κατζέλα, Δικηγόρος Αθηνών

Συνεργασία: Ερικοίτη Τρύφωνα, Δικηγόρος Αθηνών

- Κώδικας Συμβολαιογράφων
- Συμβολαιογραφικές εταιρίες
- Βιβλία Συμβολαιογράφων
- Δικαιώματα (Αμοιβές)
- Ασφαλιστικά Ταμεία
- Διατάξεις σχετικές με τη Συμβολαιογραφία και τους Συμβολαιογράφους (Κτηματολόγιο, Σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας, Πολεοδομικές διατάξεις κ.ά.)
- Φορολογία
- Κώδικας Τελών Χαρτοσήμου

Β' Έκδοση 2007, Σελ. 1408
Σχήμα 14x21

Τιμή: 80 € φ.π., 90 € ν.π.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΜΙΣΘΩΣΕΩΝ

ΣΧΟΛΙΑ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Βασίλης Τσούμας, Δικηγόρος

- Κατ' άρθρο ερμηνεία ΠΔ 34/1995
- Νομολογία κατ' άρθρο
- Αρθρογραφία - Βιβλιογραφία
- Παραρτήματα κωδικοποιούμενων διατάξεων και ρυθμίσεων για την προσωρινή διαταγή απόδοσης μισθίου

Έκδοση 2008, Σελ. 296
Σχήμα 17x24

Τιμή: 40 € φ.π., 50 € ν.π.

